

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Fakultetet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning.

«Uten min mor har jeg ingen».

En analyse av Linnéa Myhres roman *Evig søndag* med vekt på fortellerens samspill med ulike karakterer og objekter.

—

Marte Josefine Nilsen

NOR – 3981 Mastergradsoppgave i nordisk litteratur ved lektorutdanningen

Våren 2016

Innhold

1. Innledning.....	1
1.1 Forfatter og forfatterskapet.....	3
1.1.1 Resepsjon i dagspresse og faglitteratur	4
1.2 Metode.....	6
1.2.1 Nykritikken og nærlesning	6
1.3 Anorexia nervosa.....	8
1.4 Depresjon.....	10
2. Teori	12
2.1 Humanistisk helse- og sykdomsforskning.....	12
2.2 Selvbiografi og performativ biografisme	13
2.3 Narratologisk analyse og karakteranalyse	15
2.3.1 Aktantmodellen	16
3. Narratologisk analyse.....	19
3.1 Sjanger.....	19
3.2 Kapitteloppbygging og tempus.....	20
3.3 Synsvinkel	21
3.4 Orden, varighet og frekvens	22
3.5 Sted.....	24
3.6 Språklige virkemidler	25
3.7 Åpning og avslutning.....	27
3.8 Karakteranalyse	28
3.8.1 Linnéa.....	29
3.8.2 Linnéas mor.....	34
3.8.3 Finn.....	39
3.8.4 Lege-pasientforhold	43
3.8.5 Linnéas relasjon til ulike objekter	46
3.8.6 Det relasjonelle aspektet i <i>Evig søndag</i>	50
3.9 Motiv og tema.....	51
3.9.1 Tid	51
3.9.2 Mat	53
3.9.3 Tema: ensomhet	54
4. Didaktisk del	59

4.1	Kompetansemål og temaets relevans innenfor skolen.....	59
4.1.1	Debatt om norskfaget	62
4.2	Tilpasset opplæring og motivasjon.....	64
4.3	Nykritikken og nærlesning i den moderne skolen	69
4.4	Oppsummering av den didaktiske delen.....	73
5.	Oppsummering og avslutning	75
	Referanser.....	78

Forord

Å skrive en masteroppgaven har vært en lang og spennende reise. Prosessen har gitt meg både positive og negative overraskelser. Oppgaven har vært vanskeligere og mer tidkrevende enn jeg først trodde, men skriveprosessen ble mer interessant og engasjerende enn jeg hadde sett for meg. Jeg har lært mye om meg selv og egne evner, men også om litteraturen. Prosjektet mitt har gitt meg innsikt i at litteraturen har en mye større funksjon enn bare å være til underholdning, og det har vært spennende å vurdere en annerledes side av litteraturen.

Nå som oppgaven endelig er ferdig, er det flere jeg ønsker å takke. Først og fremst vil jeg takke mine to veiledere. Tusen takk til Linda Nesby som har veiledet meg gjennom hele året og prosessen, som har lest og kommentert, og gitt meg mange gode råd og tilbakemeldinger. Tusen takk til Hella Veierud Busch for veiledninger på den didaktiske delen, men også for gode tilbakemeldinger og innspill på hele masteroppgaven min.

En stor takk til min samboer, Rune. Du har vært uvurderlig for meg dette året. Du har motivert meg, oppmuntret meg og gitt meg avbrekk fra masteroppgaven. Tusen takk for at du alltid har stilt opp for meg, i skriveprosessen og ellers.

Jeg vil også takke venner og familie som har tatt seg tid til å lese og gi meg innspill og kommentarer. Medstudenter, takk for de fem flotte årene jeg har fått med dere, og for de mange stunder med idéutvekslinger, hjelp, tårer og latter.

Til slutt vil jeg takke Linnéa Myhre som har skrevet en roman som virkelig gir spiseforstyrrelsen et språk. Jeg ser frem til å kunne benytte boken i litteraturundervisningen.

Takk!

1. Innledning

[D]et er Internett som holder meg i live. I tillegg til mamma og Twitter, men la oss ikke snakke om hva som holder meg i live, jeg lever jo, og jeg vil tro de fleste av mine nærmeste er fornøyde med det. Selv vet jeg ikke, det er heller ikke så viktig lenger, vi skal jo før eller siden dø alle sammen. Alle jeg kjenner, skal dø. Til og med mamma. Men jeg vil ikke være i live til å overvære hennes død, jeg utstår ikke begravelser, og uten min mor har jeg ingen. (Myhre 2015: 144).

Sitatet er hentet fra romanen *Evig søndag*. Sitatet viser til et relasjonelt aspekt ved romanen, som er utgangspunktet for oppgaven min. Det kommer blant annet frem hvor avhengig fortelleren er av moren.

Evig søndag er en roman skrevet av Linnéa Myhre, og utgitt i 2012. Romanen handler om depresjon, selvmordstanker og anoreksi. Myhre ble først kjent som en blogger som ikke la skjul på noe. I bloggen ble leserne hennes presentert for ulike irritasjonsmoment i livet hennes, men hun skrev det ofte på en humoristisk måte. I tillegg skrev hun om alvorlige temaer som anoreksi, depresjon og selvmordstanker. Myhre har selv slitt med anoreksi og depresjoner i flere år, og disse erfaringene har hun videreformidlet i romanen *Evig søndag*. Forfatteren har hevdet at hun skrev *Evig søndag* som følge av et ønske om å forlate bloggertilværelsen. Romanen ble en avslutning på bloggen og hennes mulighet til å komme seg videre i livet (Myhre 2012).

Evig søndag fanget interessen min, særlig fordi jeg snart er ferdigutdannet lektor. Den er aktuell i det moderne samfunnet, både for elever på ungdomsskoler og i videregående skoler. Samfunnet har et stort fokus på kropp og utseende, og mange elever vil kunne kjenne seg igjen i deler av Myhres skildringer.

Motivasjonen for oppgaven fant jeg høsten 2014. Jeg ble inspirert av et universitetsemne i nordisk litteratur ved Universitetet i Tromsø. Emnet het «Sykdom i skrift». Det gav meg innsikt i litteraturens mange forskjellige funksjoner. Det viste meg hvordan sykdomsfortellinger kan benyttes som terapi for sykdomsrammede, både for den som skriver og den som leser. Litteraturen kan også fungere som kritikk til den medisinske behandlingen, og kan gi helsevesenet innsikt i hvordan sykdommen og behandlingen oppleves. Dette er tema som blir behandlet innenfor feltet humanistisk helse- og sykdomsforskning, som jeg vil redegjøre for i oppgavens teoridel.

Problemstillingen som ligger til grunn for denne oppgaven er å gi en analyse av Myhres

roman *Evig søndag*. Her vil jeg ha vekt på fortellerens samspill med et utvalg karakterer og objekter som presenteres i romanen. Jeg starter med å redegjøre for forfatteren, forfatterskapet og resepsjonen av romanen. Jeg vil vise til medisinsk og litterær forståelse av sykdommene anorexia nervosa og depresjon. I den medisinske forståelsen vil jeg ta utgangspunkt i sykdommenes symptomer og konsekvenser, mens i den litterære forståelsen vil jeg vise til sykdommene presentert i litteraturen. I oppgavens hoveddel vil jeg foreta en analyse av romanen som helhet, og jeg vil se på og vurdere de ulike litterære virkemidlene som brukes i romanen. Virkemidlene som skal analyseres er sjanger, kapitteloppbygging, tempus, synsvinkel, orden, varighet, frekvens, sted, språklige virkemidler, åpning og avslutning.

Videre skal jeg foreta en karakteranalyse som vil være den mest sentrale delen av oppgaven. I karakteranalysen vil jeg se på relasjonene mellom hovedpersonen Linnéa, og de karakterene som omgir henne. De relasjonene jeg har valgt å ta for meg er de som fremstår som de mest sentrale for fortelleren, og som også gis mest tekstlig plass. Jeg skal ta for meg fortellerens forhold til sin mor, og til psykiateren Finn. I vurderingen av relasjonen mellom fortelleren og Finn, vil jeg også vurdere lege-pasientforholdet, som er det sentrale aspektet i fremstillingen av relasjonen. I lege-pasientforholdet skal jeg se på om hvorvidt forholdet mellom Linnéa og Finn fremstår som et typisk lege-pasientforhold. Her vil jeg diskutere et asymmetrisk mønster i ulike lege-pasientforhold. Videre i karakteranalysen vil jeg se på forholdet mellom Linnéa og et utvalg objekter hun forteller om. Jeg ønsker å se på og vurdere hvilken funksjon disse forholdene utgjør for Linnéa. Jeg vil også diskutere motivene «mat» og «tid» og temaet «ensomhet». Alle disse aspektene er sentrale for romanen.

I analysen vil jeg bruke nykritikkens nærlesningsmetode. Jeg vil altså forholde meg til romanen som et selvstendig objekt, og ikke inkludere forfatterens intensjoner. Det er likevel påfallende mange likheter mellom romanens forfatter og subjekt som må nevnes. Dette vil jeg i hovedsak ta for meg i diskusjonen av romanens sjanger.

Masteroppgaven skrives som en del av et femårig lektorstudie, noe som medfører at oppgaven også skal inneholde et didaktisk komponent. Den didaktiske delen vil komme på slutten av oppgaven, der vil jeg se på romanens bruksverdi i skolen. Her vil jeg vise til kompetansemål for norsk, en pågående debatt om norskfaget, tilpasset opplæring og bruk av nykritisk nærlesning i den moderne skolen. Her vil jeg også trekke inn Stortingsmelding 28, *Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet*, fra kunnskapsdepartementet i diskusjonen av verkets relevans i skolen. Stortingsmelding 28 har psykososialt miljø og

livsmestring som fokusområde.

1.1 Forfatter og forfatterskapet

Linnéa Myhre er født i Molde 16. april 1990. Hun ble først kjent gjennom bloggen sin *Alt du vet er feil*, hvor hun fikk tilnavnet sinnabloggeren. I bloggen ønsket ikke Myhre å fremstå som en av de typiske rosabloggerne som blogger om kosthold og klær. Bloggen hennes var i stedet preget av humor og ærlighet. Hun skrev om alt som irriterte henne, men tankene hennes ble uttrykt på en humoristisk og ironisk måte. Enkelte blogginnlegg kunne også ta opp mer alvorlige temaer, som spiseforstyrrelse og depresjon. I følge Arve Henriksen, journalist for *Aftenposten*, har bloggen hennes har vunnet pris som beste blogg av både Vixen blog awards og Costume awards (Henriksen 2011). Juryens begrunnelse for at *Alt du vet er feil* ble kåret til beste blogg under Costume awards, skildres slik:

Hun provoserer, gjør narr av og er brutalt ærlig. Om det er med vilje eller ikke? Det er ikke godt å vite, men at vi elsker å lese det, det skal være sikkert! Hele Norge har lært seg å elske henne gjennom sin mye omtalte blogg. Ingen kan si noe vondt av [sic] denne bloggeren, rett og slett fordi vi elsker at hun er så negativ, uttaler juryen. (Henriksen 2011).

Da Myhre var 15 år gammel ble hun for første gang innlagt på sykehus med spiseforstyrrelsen anorexia nervosa. Sykdommen har siden da fulgt henne. I sitt voksne liv har forfatteren jobbet i P3 som researcher (Henriksen 2011), og har hatt nettserien *La Linnéa leve* gjennom NRK, som handler om psykiske lidelser (Hansen 2012). I tiden etter bokutgivelsen hevder hun at hun er bedre, og at hun gi mer slipp på kontrollen over rutinene sine. Likevel sier hun at hun har mye å jobbe med før hun kan kalle seg frisk (Knapstad 2014). Hun har i tillegg til å være forfatter, også blitt kjent gjennom underholdningsprogrammer som *Masterchéf Norge* og *Skal vi danse?*.

I 2012 ble hennes første roman, *Evig søndag*, utgitt av Tiden Norsk Forlag. Romanutgivelsen ble et vendepunkt der hun gikk fra å være en kjent blogger til å bli en publisert forfatter. Sjangermessig er boken en roman, men den har mange likhetstrekk med selvbiografier, noe jeg så vidt vil berøre senere i analysen. I 2014 ble oppfølgeren *Kjære* utgitt. *Kjære* er en brevroman der Myhre skriver brev til ulike mottakere, både enkeltindivider og bedrifter (Eriksen 2014). I dag er det kjent at hun skriver en tredje roman, og dette har resultert i at hun har begynt å blogge igjen (Myhre 2016).

1.1.1 Resepsjon i dagspresse og faglitteratur

Til tross for at romanen *Evig søndag* er relativt ny, er den forholdsvis mye omtalt i media. For å vurdere resepsjonen vil jeg se på anmeldelser, tilbakemeldinger fra nettforum og aviser, salgstall og priser Myhre har vunnet for romanen. I tillegg vil jeg komme inn på oppgaver som behandler boken.

Flere store norske nettaviser som *VG*, *Dagbladet* og *NRK* rapporterer at dette er en sterk og ærlig roman, preget av sort humor. Romanens resepsjon har likevel vært blandet, og det er særlig romanens struktur som er kritisert. Kritikken handler blant annet om at boken ikke er særlig spennende og at språket er flatt. Journalist for *NRK*, Marta Norheim, hevder at boken kvalitetsmessig hadde vært bedre som en rapport, og ikke som en roman (Norheim 2012). Likevel ser det ut til at de fleste anmeldere er enig i at dette er en viktig bok, noe blant annet Norheim får frem i følgende sitat: «Då er det betre å lese «Evig søndag» som ein rapport. Gjerne som ein lang blogg. Og som rapport frå eit år i livet til eit menneske som er litt over tjue år i 2012 er dette sterk og viktig lesing.» (Norheim 2012). I 2014 hadde boken solgt rundt 30 000 eksemplarer, noe som kan skyldes oppmerksomheten rundt Linnéas blogg, ettersom bloggen hadde 70 000 lesere (NRK 2014). Romanen resulterte i at Myhre vant tabuprisen fra Rådet for psykisk helse fjerde desember 2012. (Riise 2012)

Evig søndag er også diskutert i ulike universitetsoppgaver. I 2014 ble en bacheloroppgave skrevet av Ola Erling Korbøl i faglærerutdanningen i kroppsøving og idrettsfag. Tittelen på oppgaven er *Spiseforstyrrelser i videregående skole*. Utgangspunktet til Korbøl er å se på hvordan han som kroppsøvingslærer burde forholde seg til elever som har spiseforstyrrelser, og eventuelle tiltak for å forebygge anoreksi. Korbøl skriver at motivasjonen hans for å skrive oppgaven var blant annet at han leste *Evig søndag*. Han ser på boken som en positiv formidler om anoreksi, slik at han kan få innsikt i hvordan en spiseforstyrret elev tenker (Korbøl 2014: 6). Romanen er også brukt i en masteroppgave skrevet av Kjersti Hinna Reinshorn i 2015 innenfor lesevitenskap. Tittelen på oppgaven er «*Jeg er ganske sikker på at hun er meg*»: om selvkonstruksjon i tekster av Linnéa Myhre. Reinshorn ser på hvordan identitetskonstruksjonen til Myhre blir uttrykt i romanene *Evig søndag* (2012) og *Kjære* (2014), og i bloggen *Alt du vet er feil*. Reinshorn tar for seg to problemstillinger: «Hvordan kommer identitetskonstruksjon til uttrykk i tekstene?» og «Hvordan er konstruksjonen med på å skape autentisitet og intimitet?» (Reinshorn 2015: 5). Som metode foretar hun ikke en

narratologisk analyse, men analyserer ut fra begrepet performativ biografisme.¹ Hun diskuterer og problematiserer litteratur som har en tydelig likhet mellom forfatteren og hovedkarakteren, og diskuterer blant annet bøkens sjanger.

Dette er to interessante oppgaver med ulike innfallsvinkler. Korbøl skriver en pedagogisk rettet oppgave, der romanen ligger som inspirasjon til oppgaven, mens Reinshorn har en analytisk rettet oppgave. Jeg vil også ha en pedagogisk innfallsvinkel rettet mot læreryrket, og jeg vil ha en litterært analytisk oppgave. I motsetning til Korbøl og Reinshorn, vil min analyse i hovedsak være en karakteranalyse ved bruk av nærlesning.

Romanen skildrer livet til hovedpersonen gjennom et år, og enkelte innlegg fra Linnéa Myhres blogg er nærmest identiske med kapitler i romanen. Det kan sies at det er skjedd en remediering fra blogg til bok. Førsteamanuensis i nordisk litteratur, Hans Kristian Rustad, beskriver remediering slik:

Remediering kan betegne både overføring av en form eller et medium, for eksempel radio til digitale medier, og overføring av et innhold, for eksempel en boktekst til et digitalt medium. I så måte kan remediering knyttes til begrepet «intertekstualitet», det vil si ideen om at alle typer tekster står i forbindelse med hverandre.» (Rustad 2012: 35).

Myhre har overført enkelte deler fra bloggen til romanen, dermed er det en form for remediering. Likevel fokuserer boken i større grad på sykdommen hennes enn det bloggen gjorde før bokutgivelsen. Jeg mener at romanen kan plasseres under samtidslitteraturen, særlig på grunnlag av at forfatteren og fortelleren er en kjente bloggere, og blogging preger store deler av dagens media. Det å skrive om psykiske lidelser er generelt et populært tema i samtidslitteraturen, og mange setter pris på ærlighet omkring det faktum at ikke alle lever opp til samfunnets normer og forventninger. Forfattere skriver om både opplevde og fiktive sykdommer. I boken *I morgen var jeg alltid en løve* skriver Arnhild Lauveng om livet med schizofreni. Lauveng var tidligere diagnostert som schizofren, men i dag er hun frisk. *I morgen var jeg alltid en løve* (2005) er skrevet etter at hun ble frisk, og hun skildrer reelle hendelser.

¹ Jon Helt Haarders begrep om performativ biografisme vil også drøftes i denne oppgaven.

1.2 Metode

Metoden jeg vil benytte meg av er nykritisk nærlesning av romanen. I selve analysen vil jeg, i all hovedsak, forholde meg til teksten som et selvstendig objekt, men innledningsvis vil jeg vise til spenningen mellom romanen og konteksten den er skrevet i.

1.2.1 Nykritikken og nærlesning

Nykritikken er en teoretisk retning som oppstod rundt 1920. Nykritikken ser til en tekstimmanent lesning, og dette betyr at omstendighetene omkring det litterære verket som analyseres, ikke skal spille en rolle for analysen. *The New Criticism* er et av de mest profilerte verkene innenfor nykritikken. Verket ble utgitt i 1941 av John Crowe Ransom, en amerikansk dikter, kritiker og lærer. *The New Criticism* har hatt stor påvirkning på utformingen av nykritikken slik vi kjenner den. Boken beskriver nykritikkens historie, og de forskjellige retningslinjene nykritikken forholder seg til. Selv om Ransom har hatt stor påvirkning på nykritikken, er det ikke han som ses på som opphavsmannen. I *The New Criticism* hevder Ransom at opphavsmannen var I.A. Richards på 1920-tallet: «Discussion of the new criticism must start with Mr. Richards. The new criticism very nearly began with him. It might be said also that it began with him in the right way, because he attempted to found it on a more comprehensive basis than other critics did.» (Ransom 1979: 3).

Richards var en engelsk litteraturforsker ved Universitetet i Cambridge. Ideene om nykritikken eksisterte før Richards tid, men mange mener at et forsøk som Richard utprøvde på studentene sine ved Universitetet i Cambridge satte nykritikken i gang. Richard ba litteraturstudentene sine lese og kommentere et utvalg dikt, uten at studentene fikk vite noe om forfatter, bakgrunnen og den historiske kontekst diktene var skrevet i. Begrunnelsen for denne øvelsen var at Richards ønsket en dekontekstualisering av litteraturen (Claudi 2013: 58). Dermed skulle studentene danne seg et bilde av og en mening med teksten kun basert på de skrevne ord, og ikke dens bakgrunn.

De litterære retningene som regjerte tidlig på 1900-tallet så til en kontekstbasert tilnærming. Tilnærmingen førte til at store deler av litteraturstudiet besto av at studentene fikk innføring i forfatterens og verkets kontekst. Dette kalles den historisk-biografiske metoden. Prinsippene som ligger til grunn for den historisk-biografiske metoden, forklarer høyskolelektor i norsk og doktorgradsstipendiat i litteratur, Mads Claudi slik:

Den historisk-biografiske metodens grunnpremiss er at det eksisterer en fundamental enhet mellom en forfatters liv og hans eller hennes litterære produksjon. Liv og verk er ett, og den som studerer litteraturen uten også å studere forfatteren bak den, kan bare forstå den halvt. (Claudi 2013: 17).

Ideen om at liv og verk er ett, skapte motsvar som ble grunnleggende for nykritikken og nærlesning. Richards ønsket å oppnå en større selvstendighet blant studentene ved å gi dem instruksjoner om å forholde seg til teksten alene. Nykritikken er da en immanent litteraturkritikk som mener at litteraturens helhet skal kunne forstås som følge av nærlesning av teksten, og ikke ved å se til bakenforliggende faktorer (Claudi 2013: 58-59).

Nærlesning er den fremste metoden nykritikken benytter seg av. Tekstens helhet skapes av en kombinasjon av form og innhold. Nykritikerne mener at en tekst ikke kan analyseres uten at leseren tar hensyn til både formen og innholdet, og at tekstens mening forsvinner hvis ikke dette hensynet tas. Nykritikerne mener blant annet at ved gjenfortelling av en tekst, mister teksten den meningen den opprinnelig representerte. Hvis teksten gjenfortelles, får den en ny form som igjen skaper en ny mening. Nærlesning går ut på at leseren skal lese gjennom teksten nøye, gjerne flere ganger, for å få forståelse for tekstens fullstendige form og innhold. Alle aspekter av teksten skal tas til vurdering i nærlesning, alt fra komposisjonen til klang og rytme. For en nykritiker uttrykker teksten en mening i seg selv, uten at man skal måtte se den i sammenheng med forfatteren. Nykritikken har spilt en stor rolle for nyere litteraturhistoriske retninger, og er lagt til grunn for ulike leserorienterte litteraturteoretiske retninger (Berseth Nilsen m.fl: 1998: 27-29).

Selv om nykritikken har vært viktig for litteraturteorien, har det også vært mange innvendinger mot den. Noen av innvendingene tar for seg at teksten ikke skaper helheten i seg selv, men at leseren utgjør en medskaper av teksten. Vi tolker teksten på vår egen måte, dermed spiller leseren en rolle for hvordan teksten blir lest. Andre argumenterer for at man ikke kan ignorere konteksten teksten er skrevet i, og at teksten må ses på som et resultat av tiden og omgivelsen den er skrevet i. En siste innvending tar for seg at man ikke kan overse tekstens intensjon. Forfatteren vil alltid ha en intensjon med teksten som blir forfattet, og for å forstå den opprinnelige intensjonen må man se til forfatteren selv (Claudi 2013: 26-27).

Som motsvar til disse innvendingene, og som et ledd i nykritikken, ble begrepet «The intentional fallacy» lansert. Begrepet ble lansert av to kjente nykritikere, Wimsatt og Beardsley, i artikkelen «The intentional fallacy» (1970). De retter kritikk mot holdninger om

at man må forstå forfatterens intensjon for å forstå det litterære verket: «One must ask how a critic expects to get an answer to the question about intention. How is he to find out what the poet tried to do? If the poet succeeded in doing it, then the poem itself shows what he was trying to do.» (Wimsatt og Beardsley 1970: 4). Med dette menes det at en tolkning av forfatterens intensjon kan forsøkes, men aldri garanteres. De mener at det forfatteren ønsker at leserne skal vite, allerede står nedskrevet i teksten. På denne måten er det litterære verket det eneste vi trenger for å tolke teksten (Wimsatt og Beardsley 1970: 4).

1.3 Anorexia nervosa

Anoreksi og depresjon er to helt sentrale elementer i *Evig søndag*, og det er de som skaper handlingen i boken. I følge *Psykriatiboken* (2010), har forekomsten av spiseforstyrrelser økt de siste 20 årene. Skårderud, Haugesgjerd og Stänicke knytter økningen i stor grad til endringene det vestlige samfunnet har gjennomgått. Sykdommen rammer oftest kvinner, og forfatterne hevder at årsaken kan være knyttet til kroppsidealene det vestlige samfunnet idealiserer. Kroppspress blir særlig fremmet gjennom media og reklamepress. I følge forfatterne blir få av de som er diagnostisert med anorexia nervosa, behandlet for sykdommen. I Norge er det beregnet at kun 30 prosent av diagnostiserte blir behandlet. Gjennomsnittstallet for hvor lenge en med alvorlige problemer går uten å søke behandling, er fire til fem år. En årsak til at mange unngår behandling er at sykdommen ofte er knyttet til skam (Skårderud m.fl 2010: 373-375).

Det er mange ulike indisier som tyder på anoreksi. Boken *Nervøse spiseforstyrrelser* (1994) viser til de viktigste indisiene:

- A. Motstand mot å opprettholde normal vekt i forhold til alder og høyde som resulterer i 15 % vekttap under forventet normalvekt.
- B. Intens frykt for fedme, selv ved undervekt.
- C. Forstyrret kroppsbilde, man føler at kroppen eller deler av den er for tykk, mens man objektivt sett er undervektig.
- D. Fravær av minst tre påfølgende menstruasjonsykluser. Menstruasjon bare grunnet hormonell terapi regnes som amenoré.

(Skårderud 1994: 41).

I den samme boken blir det også redegjort for ulike plager og symptomer en anorektiker kan erfare. Dette er blant annet søvnløshet, svimmelhet, benskjørhet og lavere kroppstemperatur. Han viser også til mer alvorlige skader som særlig kan komme etter langvarig sult, blant annet nyreskader og langsom hjertefrekvens som igjen kan føre til hjertestans og død (Skårderud

1994: 87, 92). Anoreksi er dermed en alvorlig sykdom som ubehandlet kan gi fatale konsekvenser.

Anoreksi tematisert i litteraturen er ikke et nytt fenomen. I boken *Sykdom som litteratur* (2011) viser Hilde Bondevik og Knut Stene-Johansen hvordan sykdommen er litterært fremstilt gjennom tidene. Etersom sykdommen er mest utbredt blant kvinner, har de gitt den tilnavnet «Prinsessepesten» (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 241). Det finnes også en viss utbredelse av sykdommen blant menn, men disse er i mindretall. Bondevik og Stene-Johansen hevder at anoreksi ikke er et nytt fenomen, og at det er dokumenterte tilfeller fra 1200-tallet hvor kvinner regnes som anorektikere (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 248). Spisevegring har fått en opphøyet status som følge av religion. Det er flere kjente historiske eksempler der mennesker har fått helgenstatus etter at de har omkommet, fordi de har tatt avstand til mat. Et av de mer kjente tilfellene er helgenen Catarina av Sienna, som var født på midten av 1300-tallet. Catarina av Sienna døde 33 år gammel, som følge av underernæring. I senere tid er det fastslått at hun hadde anorektiske trekk (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 248).

Anoreksi og spiseforstyrrelse har fått en viktig plass i litteraturen, og det er utgitt flere verk som omhandler dette. Eksempler Bondevik og Stene-Johansen trekker frem er blant annet *Himmel og helvete* utgitt av Maren Kjeldstad i 2006 og *Noe i meg er sterkere enn jeg – enberetning om anoreksi* utgitt av Astrid Høgvold i 2008. *Himmel og helvete* følger jegerpersonen fra hun legges inn på sykehus med anoreksi, og ett år framover. *Noe i meg er sterkere enn jeg – en beretning om anoreksi* er en beretning om en jente som får spiseforstyrrelse i syvende klasse. Bondevik og Stene-Johansen har oppdaget at det er ulike årsaker til spiseforstyrrelsene som fremstilles i ulike tekster om anoreksi. De har gruppert fortellingene i tre ulike grupper, med navnene: den individuelle historien, den biologiske kroppen og den omgivende kulturen. De viser at årsaker til sykdommen kan være ulike situasjoner anorektikeren har vært utsatt for, hvordan de ulike kroppene reagerer og hvordan kulturen og samfunnet tilrettelegger for spiseforstyrrelser (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 248-249). Mange skildringer av anoreksi kan også leses som en protest mot samfunnet, kanskje særlig dette samfunnet som promoterer idealkroppen som tynn og trent (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 261).

1.4 Depresjon

I følge Finn Skårderud hører anoreksi og depresjon ofte sammen. Enten ved at depresjon kan føre til anoreksi, eller ved at anoreksi kan føre til depresjon. Depresjon er altså et vanlig symptom ved anoreksi, noe Skårderud forklarer slik: «Det er klinisk viktig å være klar over at så godt som enhver person med nervøse spiseforstyrrelser etter en tid vil oppleve depressive symptomer og lav selvtillit; livet er innskrenket og fattiggjort.» (Skårderud 1994: 45).

På det konkrete plan betyr depresjon å trykke ned eller å senke. Begrepet er av nyere dato, og innenfor psykologien ble det ikke benyttet før på 1900-tallet (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 298). I følge Bondevik og Stene-Johansen har depresjon en tilhørighet med en følelse av betydningstap. Det er flere årsaker som kan forklare depresjon, både små og store hendelser som påvirker ens liv. Dette kan være miljøbestemte faktorer som dødsfall, skilsmisse og lignende, eller biologiske faktorer og arvelighet. I tillegg spiller ulike somatiske forhold en rolle, som blant annet biokjemiske forhold i hjernen, vitaminmangel og medisinske bivirkninger (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 299).

Bondevik og Stene-Johansen forklarer en rekke symptomer på depresjon, før de oppsummerer: «Indikatorer på depresjon er langvarig tomhetsfølelse, søvnproblemer, redusert eller sterkt økt appetitt, interesseløshet, irritasjon, konsentrasjonssvikt og beslutningsangst, utmattethet, grunnløse hode- eller magesmerter, skyldfølelse, håpløshet, selvmordstanker.» (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 300). Indikatorene på depresjon er mange, og flere av disse beskriver Myhre at hovedpersonen Linnéa opplever. Tomhetsfølelsene blir beskrevet ved at Linnéa opplever dagene som utholdelige lange. Linnéa hevder flere ganger at det er for mange timer i døgnet, siden hun ikke klarer å fylle alle timene med aktiviteter:

Det virker så ufattelig meningsløst å måtte stå opp hele tiden, for ikke å snakke om hvor vondt det faktisk gjør. Å våkne klokken 11:00 og forbanne seg over at det er altfor tidlig, over hvor fryktelig lang dagen kommer til å bli, men likevel står man opp fordi man må så skrekkelig på toalettet.» (Myhre 2015 :151).

Linnéa har søvnproblemer i form av at hun sover mer enn et menneske har behov for. Hun tar ofte store doser sovemedisin, og i boken blir det flere ganger fortalt at hun kan sove rundt 20 timer i strekk. Vi leser ved flere anledninger at Linnéa irriterer seg over ulike bagateller, blant annet folk som snakker med hverandre på flyet, eller folk som snakker til henne uten grunn. Håpløshet og selvmordstanker er noe hun viser til ofte. Tanker og ønsker om å ta sitt eget liv starter allerede ved romanens begynnelse, og ytres hyppig gjennom hele romanen.

Ved å forholde seg til de litterære eksemplene på både anoreksi og depresjon, er det en viss korrespondanse mellom de medisinske indikatorene Bondevik og Stene-Johansen viser til, og måten Myhre skildrer sykdommen i romanen.

2. Teori

2.1 Humanistisk helse- og sykdomsforskning

Humanistisk helse- og sykdomsforskning studerer litterære pasientfortellinger og skjønnlitteratur som handler om sykdom. Forskningen anser disse fortellingene som ressursgivende for å få innsikt i opplevelsen av sykdom og helse. Medisinske termer kan gi informasjon om ulike sykdommer, men ikke hvordan pasientene konkret opplever sykdommen. Den humanistiske helse- og sykdomsforskningen bygger en bro mellom humaniora og det medisinske feltet (Nesby og Salamonsen 2014).

Martyn Evans, en av frontfigurene for humanistisk helse- og sykdomsforskning, beskriver feltet slik: «Humanities looking at medicin, looking at patients, and – crucially – looking at medicine looking at patients.» (Bernhardsson 2010: 41). Med dette menes det at feltet vurderer hvordan det medisinske feltet ser på og behandler pasientene. Noe det medisinske feltet har vært kritisert for, er at legene ikke ser mennesket bak sykdommen. Dermed vet de ikke hvordan de kan gi både sykdommen og mennesket en god og verdig behandling. Sykdomslitteraturen er da et viktig virkemiddel for å vise hvordan sykdommen og behandlingen oppleves for pasienten.

Innenfor humanistisk helse- og sykdomsforskning er det flere teorier å ta utgangspunkt i. Forskningsfeltet er definert på flere måter og består av forskjellige teorier og inndelinger. Et sentralt navn er Arthur W. Frank, forfatter av boken *The wounded storyteller* (2013). Frank deler sykdomsfortellinger inn i tre grupper. Den første gruppen kalles restitusjonsfortelling. Det typiske er at forfatteren skriver fra sykdommen inntreffer til forfatteren er frisk igjen. Disse fortellingene fokuserer ofte på prøvesvar og behandlinger, og pasienten har stor tiltro til medisinske behandlinger. Pasienten ønsker også at alt skal gå tilbake til det normale etter sykdommen (Frank 2013: 77-78). Den andre gruppen tar for seg en slags kaosfortelling. Kaosfortellingene beskriver en manglende evne til å se ut av nuet, og forfatteren forventer ikke et positivt utfall. Disse fortellingene er ofte preget av en anaforisk fortellerstil, der forfatteren ramser opp alt som skjer. De er ofte skrevet i fortid og det skjer sjelden en utvikling i fortellingene (Frank 2013: 97-98). Den tredje gruppen tar for seg sykdomsfortellinger som søker etter en mening. Det som kjennetegner disse, er at fortelleren får ny innsikt i løpet av sykdomsprosessen. Denne gruppen kategoriseres ofte som

reisefortellinger. Det betyr ikke at forfatteren nødvendigvis blir frisk, men at forfatteren lærer noe om seg selv (Frank 2013: 137-138).

En av oppgavene til humanistisk helse- og sykdomsforskning, og som er essensielt for denne oppgaven, er å se på møtet mellom det medisinske og pasientene. Det medisinske feltet er kritisert for å være upersonlig. Pasienter blir ofte ikke vurdert som mennesker, bare behandlet som en sykdom som må helbredes. Lege-pasientforholdet er også kritisert for å være preget av en asymmetrisk balanse, der legen sitter med all makt. I følge Erik Falkum, professor i psykiatri, har ikke lege-pasientforholdet utviklet seg på dette området: «For snart 50 år siden beskrev Parsons (1) legen som en slik ekspert og legens forhold til pasienten som et klart asymmetrisk forhold mellom en som vet og bestemmer, og en som søker hjelp og gjør som eksperten sier.» (Falkum 1998). I følge Falkum er asymmetrien mellom pasienten og legen stadig blitt utfordret den siste tiden, men han mener at forholdet kan forstås gjennom å vise til pasientens svekkede dømmekraft. Pasienten er følelsesstyrt, mens legen stiller som den rasjonelle og objektive part (Falkum 1998).

Edvin Schei, professor og lege, diskuterer også det asymmetriske lege-pasientforholdet i sin rapport, *Makt i lege-pasientforholdet* (2010). I følge Schei har denne asymmetriske relasjonen i lege-pasientforholdet bestått i alle tider, og at den vanskelig kan unngås. Pasienten blir den sårbare part når den søker legens ekspertise. Legen sitter med mest makt i hvordan pasienten skal håndteres. Pasienten overlater sin egen helse i hendene på en mer kompetent andre. Legen må følge en ed om å gjøre det som er best for pasienten. Legen er underlagt lover, slik at maktforholdet ikke skal kunne utnyttes. Likevel er det legen som fremstår som den autoritære part i dette møtet, og dermed blir lege-pasientforholdet asymmetrisk (Schei 2010).

2.2 Selvbiografi og performativ biografisme

Selvbiografier er en undersjanger av biografi, og kategoriseres som selvframstillende former, sammen med dagbøker og brev. Likheten mellom disse er at de skrives med et personlig preg siden det er forfatterens egne tanker og følelser som uttrykkes. Et vanlig trekk med selvbiografier er at jeg-et ofte har en positiv utvikling i historien, og flere av tilfellene tar for seg at forfatteren skriver om opplevde vansker som fører til ny innsikt (Egeland 2000: 94-95).

Selvbiografi er ikke en ny sjanger, og siden 1800-tallet har sjangeren blitt stadig vanligere. I litteraturen er det utgitt flere selvbiografiske verk, men det er uenighet om hvilke avgrensninger som skal stilles. En av de viktigste og mest kjente avgrensningene ble foretatt

av Philippe Lejeune, en fransk litteraturforsker. Lejeunes avgrensning er kjent under navnet «Den selvbiografiske pakt». Han sier at det kreves en pakt mellom forfatter og leser, og han beskriver pakten slik: «In order for there to be autobiography (and personal literature in general), the *author*, the *narrator*, and the *protagonist* must be identical.» (Lejeune 1989: 193). Denne avgrensningen utelukker fiksjonen og krever at forfatteren og fortelleren er nødt til å dele identitet, noe som har skapt reaksjoner, blant annet fra Paul De Man (Melberg 2007: 11). De Man var en litteraturkritiker, som først var kjent innenfor nykritikken, og ble etter hvert en viktig eksponent for dekonstruksjonismen (Hverven 2002)². De Man mener at fiksjonen ikke kan utelukkes, ettersom selvbiografien fører med seg en tosidighet som gjør at historien ikke nødvendigvis klarer å speile forfatterens liv. Andre ideer tar for seg tanker om at det er verkets retorikk som er avgjørende for om det kan kategoriseres som selvbiografi. Det utelukkes ikke at selvbiografien kan være fiksjon. Disse ideene går ut på at selvbiografier burde presenteres gjennom et lineært tidsforløp. Et lineært tidsforløp vil være meningssskapende for de presenterte hendelsene, og de vil fremstå som mer reelle (Melberg 2007: 10-12).

Det har lenge vært uenigheter om hvorvidt det er akseptabelt med fiksjon i selvbiografien, og det er laget flere forslag til løsninger. Jon Helt Haarder har utgitt en løsning som kombinerer selvbiografien med fiksjonen. Haarder er lektor ved Syddansk Universitet, og står bak begrepet performativ biografisme. Denne teorien har vokst frem de siste tiårene, og Haarder definerer performativ biografisme slik: «Performativ biografisme betegner det at kunstnere bruker sig selv og andre virkelige personer i en æstetisk betonet interaksjon med læserens og offentlighedens reaktioner.» (Haarder 2014: 9). Bøkene Haarder behandler i denne boken er de han kategoriserer som selvbiografiske romaner (Haarder 2014: 8-10). Leserne vet ofte noe som automatisk utgjør en rolle for hvordan romanen tolkes, derfor mener mange at det er nødvendig å ha et alternativ som åpner for fiksjon i selvbiografi. (Haarder 2014: 20). Haarder mener det er feil når lesere enten tolker alt mot forfatterens liv, eller alt som fiksjon. Han mener at det ikke er et «enten-eller» fenomen, men at leseren må vurdere teksten på bakgrunn av begge: «Bøger bygger på en konseptualisering af forfatterens (og andres) liv og dokumenterer konsekvensene heraf. Forfatteren optræder altså nok i teksten, men har ofte

² Dekonstruksjonismen er en litterær retning utviklet av Jacques Derrida (fransk filosof). En videreutvikling av strukturalismen og nykritikken. Derrida avviser ideen om at ordet kan vise til noe utenfor språket, men at ordet kan tolkes ut fra fraværet av andre ord. Praksisen går ut på å analysere litteraturen gjennom å se til språket, ettersom denne analysen skal kunne bryte ned det som fremstår som selvfølgelig. I følge Derrida er språket ustabil (Claudi 2013: 90-92).

først optrådt uten for den – med henblik på den» (Haarder 2014: 27). Bøkene tar altså for seg en fremstilling av et liv. Dette er en fremstilling som sjelden er identisk med den egentlige hendelsen som dokumenteres.

2.3 Narratologisk analyse og karakteranalyse

Oppgavens analysedel vil gjennomføres med en narratologisk analyse, hvor karakteranalysen vil ha en fremtredende plass. I karakteranalysen vil det være fokus på de mest frekvente relasjonene til fortelleren. Mads Claudi definerer narratologisk analyse slik: «I en narratologisk analyse er spørsmålet ikke hvordan en sjanger eller teksttype er strukturert, men *hvordan en fortelling er fortalt.*» (Claudi 2013: 80). Den narratologiske analysen har sitt utspring i strukturalismen. Strukturalismens gjennombrudd skjedde i Frankrike på 1960-tallet. I likhet med nykritikken fokuserte strukturalismen på det litterære verket, og ikke verkets historiske bakgrunn. I følge Claudi ble innholdet i den narratologiske analysen utviklet av franskmannen Gérard Genette. Genette kategoriserer begreper som brukes til analyse, og Claudi viser til seks av disse: rekkefølge, hurtighet, frekvens, fokalisering, stemme og narrasjonens forklaring (Claudi 2013: 81-83). De analyseverktøyene som vil ligge til grunn for denne oppgaven er hentet fra Rolf Gaaslands bok *Fortellerens hemmeligheter* (2009) og Petter Aaslestad's bok *Narratologi – en innføring i anvendt fortellerteori* (1999). Begrepene og begrepsdefinisjonene jeg benytter meg av vil i hovedsak stamme fra Gaasland, mens forklaringen på begrepene funksjon, vil i hovedsak stamme fra Aaslestad.

Analyseverktøyene som ligger til grunn for den narratologiske analysen er: kapitteloppbygging og tempus, synsvinkel, orden, varighet og frekvens, sted, språklige virkemidler, åpning og avslutning, karakteranalyse, motiv og tema.

For å gjennomføre en karakteranalyse vil jeg innlede med å definere ordet «karakter». I følge *Fictional worlds: understanding imaginary beings in literature, film and other media* (2010), stammer ordet «karakter» fra det greske «charaktér». Boken tar for seg ulike karakterer i dagens litteratur, både fiktive og reelle. I den opprinnelige betydningen beskriver «charaktér» det som er enestående ved å et menneske. Videre står det at karakter oftest er brukt til å beskrive et fiktivt menneske, eller ved å gi fiktive beskrivelser av et menneske (Eder m.fl. 2010: 7).

I følge Gaasland er det flere hensyn man må ta når en gjennomfører en karakteranalyse. Den første utfordringen i karakteranalysen, er at karakterene i et litterært verk er tosidig.

Karakterene skal ikke analyseres som verken menneske eller tekst. De litterære karakterene er både menneske og tekst, og denne tosidigheten må tas hensyn til i en analyse av et litterært verk.

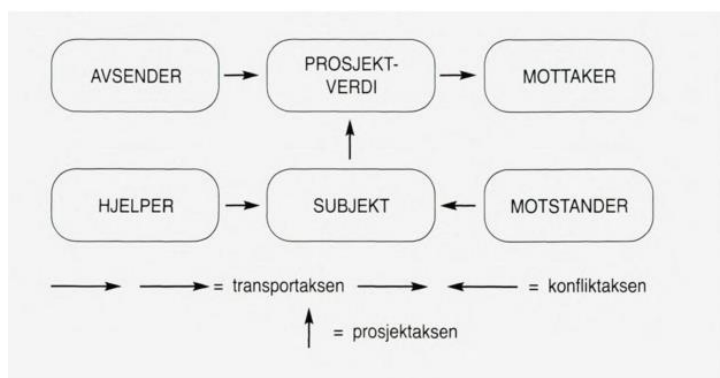
Fortelleren i en roman kan inneha ulike roller. Å redegjøre for fortelleren er en viktig del av karakteranalysen, ettersom fortelleren er sentral i forbindelse med hvordan de andre karakterene i romanen blir omtalt. Det er fortelleren som velger hvor mye vi skal få vite om de ulike karakterene vi møter, men kunnskapen til fortelleren varierer om det er en førstepersonsforteller eller en tredjepersonsforteller. En tredjepersonsforteller er ofte allvitende, og har dermed god kjennskap til karakterene i romanen, selv om fortelleren kan velge å holde informasjonen tilbake. En førstepersonsforteller uttrykkes gjennom et jeg, og har dermed sine begrensninger. Når fortelleren uttrykker seg gjennom et jeg, betyr det at fortelleren ikke kan se alt og alle, og vet dermed ikke mer om de andre karakterene enn hva jeg-fortelleren selv observerer (Gaasland 2009: 96).

I en karakteranalyse er det viktig å skille mellom hvilken funksjon karakterene har, og hva som kjennetegner dem. I en analyse av hva som kjennetegner de ulike karakterene, ser man på hvordan de blir beskrevet. En metode for å finne frem til de ulike kjennetegnene og funksjonene karakterene kan besitte, er å ta utgangspunkt i aktantmodellen.

2.3.1 Aktantmodellen

Aktantmodellen er et virkemiddel som kan brukes for å finne karakterers ulike funksjoner. Modellen ble utviklet av Vladimir Propp i 1928, da han forsket på russiske eventyr (Gaasland 2009: 99, 162), og deretter ble den videreutviklet av Algirdas J. Greimas. Greimas var en litteratur- og språkforsker, som i 1966 lanserte videreutviklingen av aktantmodellen. Aktantmodellens funksjon er å fastslå de ulike karakterers funksjoner, og Greimas vektlegger at det er seks ulike karakterfunksjoner i en fortelling. I følge Gaasland trenger ikke aktantene nødvendigvis å være mennesker, men de kan manifestere seg som blant annet dyr, fenomener og ulike egenskaper (Gaasland 2009: 100).

Gaasland presenterer aktantmodellen gjennom følgende modell:

Figur 1: Gaasland 2009: 100

Modellen viser aktørenes tilknytning til hverandre. Her er første del av analysen å redegjøre for subjektet i fortellingen, og definere subjektets prosjektverdi. Gaasland forklarer prosjektverdien slik: «Første steg i aktant-analysen er å identifisere hovedaktøren (*subjektet*) og dennes prosjektverdi. Generelt gjelder det at hovedaktøren er den som har det prosjektet som styrer tekstens plotforløp.» (Gaasland 2009: 100). Hvis man ser på eventyret «Askeladden og prinsessa som ingen kunne målbinde», er Askeladden subjektet med prosjektverdien å vinne prinsessen og halve kongeriket. Motstanderen er neste aktant Gaasland presenterer, og motstanderen er hindringen som står mellom subjektet og prosjektet. Dette kan være prinsessen, ettersom det er henne Askeladden må målbinde før han kan hente premien. Hjelperen kan være en eller flere karakterer som støtter subjektet i prosjektet. Ved å se tilbake på eventyret om Askeladden, vil hjelperne i dette eventyret være gjenstandene han bruker til å målbinde prinsessen. Giveren er den som utlover noe eller som gir noe bort. I Askeladdens tilfelle er det kongen som utlover og tilslutt gir bort prinsessen og halve kongeriket. Den siste karakterfunksjonen i aktantmodellen er mottaker, og mottakeren er ofte den samme som subjektet. I eventyret er Askeladden subjektet, men også mottakeren ettersom at han får prinsessen og halve kongeriket.

Eiliv Vinje har også beskrivelser av aktantmodellen i sin bok, *Tekst og tolking* (1993). Vinje viser til at aktantmodellen har tre akser: prosjektakse, konfliktakse og kommunikasjonsakse. Prosjektaksen oppstår med subjektet når det skal ut for å nå sin prosjektverdi. Konfliktaksen oppstår i det subjektet møter hindringene som står mellom subjektet og prosjektverdien. I «Prinsessa som ingen kunne målbinde» er det prinsessen selv som fremstår som den største hindringen. Det er henne Askeladden må overvinne før han kan hente ut gevinsten. Askeladden vet også at en straff venter han hvis han ikke oppnår det ønskelige resultatet. Kommunikasjonsaksen oppstår når giveren sender ut budskapet som legger grunnlaget for fortellingen. Altså kongen starter kommunikasjonsaksen når han sprer budskapet om at den

som kan målbinde prinsessen, vinner henne og halve kongeriket. Kommunikasjonsaksen tar også for seg situasjonen der senderen overrekker prosjektverdien til subjektet (Vinje 1998: 103).

Gaasland hevder at aktantmodellen fortrinnsvis er ment for å analysere folkeeventyr, og at aktantmodellen kan ha begrensninger i en analyse av en moderne roman. Gaasland mener ikke at det er ugjennomførbart å analysere en roman ved bruk av aktantmodellen, men at aktantmodellen kanskje ikke gir ønskelige resultater. Begrunnelsen Gaasland gir er at aktantmodellen ikke klarer å redegjøre for alle trekk en kompleks karakter kan ha. (Gaasland 2009: 101) Et annet problem som kan oppstå ved å bruke aktantmodellen utenfor eventyrsjangeren, er at aktantmodellen går ut fra at plotforløpet sentrerer rundt subjektet. Som eksempel viser Gaasland til kollektivromaner som har flere ulike karakterer i fokus. I disse følger vi ikke bare den ene hovedkarakteren, men en rekke karakterer med ulike prosjekter. I slike romaner er det gunstig å finne ut om alle hovedkarakterene har et felles prosjekt de søker mot. Et eksempel på dette er hvis alle karakterene har et felles mål om å oppnå sunnhet (Gaasland 2009: 100).

I følge Vinje fremstår karakterene som analyseres ved bruk av aktantmodellen som typer:

Deira viktigaste funksjon i handlinga er ikkje å stå fram som eineståande individ, men å vera berarar av visse funksjonar i handlinga. Dei er brikker i eit handlingslogisk system, og deira rolle i handlinga er å utføra dei funksjonane som handlingsmønsteret krev at de skal gjera. (Vinje 1998: 102).

Karakterene bør i utgangspunktet være endimensjonale for å passe inn i aktantmodellen, og karakterer med mange ulike karaktertrekk kan være vanskelig å redegjøre for.

3. Narratologisk analyse

Den narratologiske analysen skal gjennomføres med grunnlag i strukturalismens narratologiske analyse og nykritikkens nærlesningsmetode. Innledningsvis vil jeg diskutere bokens sjangervalg og dermed berøre noen punkter som omhandler romanens kontekst.

3.1 Sjanger

Evig søndag er blitt kalt for en roman. Gjennom romansjangeren ønsker den å bli forstått som fiksjon. Det er likevel mange likheter mellom Linnéa Myhre og romanens Linnéa. Begge heter Linnéa til fornavn, men vi får ikke vite fortellerens etternavn i romanen. Begge kommer fra Molde og bor i Oslo, og begge går til en psykiater som heter Finn. I romanen får vi heller aldri presentert etternavnet til Finn, derfor vil han bli omtalt med fornavn. Den viktigste likheten mellom forfatter og subjekt er nok at begge er anorektikere preget av depresjon, som også er det mest sentrale temaet for romanen. Som nevnt har romanen mange likhetstrekk med selvbiografier. I tillegg følger romanen kravet om at handlingen skal presenteres i et lineært tidsperspektiv. Vi leser om Linnéa og følger henne gjennom ett år av livet hennes, som for det meste presenteres kronologisk. Romansjangeren kan være et bevisst valg forfatteren har tatt for å skape en distanse mellom seg selv og boken. I et intervju med nettsiden *Minerva*, har forfatteren uttrykt at hun som blogger måtte leve opp til lesernes forventninger. Myhre sier at leserne får forventninger til at hun alltid skal være humoristisk og ironisk, og derfor måtte hun tilpasse seg etter lesernes forventninger (Brannfjell og Weseth 2013). At Myhre har vært nødt til å tilpasse skrivingen etter forventninger som stilles til henne, kan være noe som har påvirket sjangervalget. Ettersom at Myhre har vært nødt til å fremstille en tilgjort fasade i bloggen, kan det være at hun ønsket å frigjøre seg fra det selvbiografiske i romanen.

Som tidligere nevnt er det uenigheter om hvorvidt det er tillatt med fiktive skildringer i den selvbiografiske sjangeren. Haarders performative biografisme kan fremstå som en løsning på dette problemet. Ettersom at Haarder åpner for fiksjon, er det lettere å kategorisere romaner med selvbiografiske trekk. Her kan blant annet *Evig søndag* nevnes og romansyklusen *Min kamp* av Karl Ove Knausgård. *Min kamp* er en seksbindsserie som beskriver Knausgårds egen virkelighetsoppfattelse, noe han bekrefter i et sitat fra *Dagbladet*: «Prosjektet med «Min kamp» er å komme så nær min egen opplevelse av virkeligheten som det er mulig å komme. For å skape et så stort nærvær av verden som mulig bruker jeg meg selv og min egen historie, sier Knausgård» (Holmlund 2009). Det er vanskelig å ikke relatere bøker som *Evig søndag* og

Min kamp til forfatterne, siden likhetene er påfallende. Selv om romanene har likhetstrekk med selvbiografier, kategoriseres de som romaner og må analyseres deretter. Videre i analysen vil jeg forholde meg til romanens karakterer som fiktive personer.

3.2 Kapitteloppbygging og tempus

Evig søndag er en roman om en person som lider av psykisk sykdom. Vi følger Linnéa gjennom dagligdagse utfordringer, som utfordringer med å stå opp om morgenen eller aktivisere seg gjennom en hel dag. Boken starter med at fortelleren oppsøker en psykiater hun skal ha faste timer med fremover, og disse møtene danner utgangspunktet for romanen.

Jeg vil foreta en narratologisk analyse hvor jeg ser på romanens kapitteloppbygging, komposisjon og tempus. Videre vil jeg analysere synsvinkel, orden, varighet, frekvens og sted. Tilslutt i den narratologiske analysen vil jeg se på språklige virkemidler, romanens åpning, avslutning, karakterer, motiv og tema. Den narratologiske analysen er viktig for å forstå det komplekse ved fortelleren Linnéa, og hvordan hun opplever livet sitt. I den narratologiske analysen blir vi kjent med de ulike litterære virkemidlene som brukes, og analysen gir oss et helhetlig bilde av hvordan det er å lide av anoreksi og depresjon.

Romanen er på 192 sider og er delt opp i 58 små kapitler. Kapitlene er oftest navngitt med datoer, slik at romanen fremstår som en dagbok, men noen få kapitler er navngitt med egennavn. Første kapittel har ikke datomarkering, men ukedagsmarkering, og heter «en tilfeldig søndag». Dagen søndag er symbolsk viktig for romanen, og er nevnt flere ganger, blant annet i et senere kapittel som er heter «en ekte søndag» (95). Det nevnes også flere ganger at hun hater søndager.

I de første kapitlene presenterer ikke tittelen datoene. Første kapittel heter «en tilfeldig søndag» og det andre kapitlet heter «Finn». Selv om kapitteloverskriftene ikke presenterer datoen, blir datoen presentert i teksten under «Finn»: «Jeg hadde ikke hatt tid eller krefter til å finne en forklaring på hvorfor Finn ønsket å ta meg imot, ikke før i dag, mandag 10. januar 2011, [...]» (9). Neste kapittel heter «13. januar» (13). Ved å se på kapitteloverskriftene, kan vi følge kronologien frem til «18. april» (191), som er romanens siste kapittel. Romanen varer i litt over ett år, så det siste kapitlet er lagt til 2012. Som nevnt er de fleste kapitlene navngitt med datoer, men det er noen unntak. I starten blir Finns navn repetert i overskriftene, blant annet i det andre kapitlet som er kalt «Finn», men også to senere kapitler som heter «Finn, 2. forsøk» (17) og «Finn, 5. forsøk» (25). Finn utgjør en stor del av romanens helhet, og fremstår

som en av de som står Linnéa nærmest. I tillegg spiller han en viktig rolle for Linnéas psykiske helse.

Romanen er skrevet i en kombinasjon av presens og preteritum, der presens dominerer. Enkelte kapitler kan starte i preteritum, men avsluttes i presens. Preteritumsformen markerer ofte at Linnéa forteller hva som har skjedd tidligere samme dag. Når hun fortsetter i presens, er det fordi at fortellingen foregår i nåtid. Romanen har også mange analepser som går lengre tilbake i tid, ofte i forbindelse med ungdomstid og starten på sykdommen hennes.

Første kapittel er skrevet i preteritum. Ettersom kapitlet heter «En tilfeldig søndag» (5), og ikke er markert med dato, kan man få inntrykk av at det er en søndag i hennes fortid hun forteller om. Neste kapittel heter «Finn» (9) og er skrevet i presens. Her får vi vite at datoen er 10. januar, og vi skjønner at denne delen er lagt innenfor hendelsesforløpet.

3.3 Synsvinkel

I *Evig søndag* er det en tydelig internt plassert førstepersonsforteller. Alt er presentert gjennom fortelleren Linnéa, og fra hennes synsvinkel. Boken fremstår i stor grad som en indre monolog med noen få replikkutvekslinger. Spørsmålet om hvorvidt Linnéa er en pålitelig forteller, er noe som burde vurderes. I boken *Litterær analyse – En innføring* (2012), drøfter Andersen begrepene pålitelig og upålitelig forteller. Andersen hevder at leseren fortrinnsvis stoler på fortelleren, med mindre fortelleren fremstiller mangelfull informasjon som kan skape et bilde av upålitelighet. Han påstår at forekomsten av upålitelige fortellere er mest frekvente i jeg-fortellinger, slik som i *Evig søndag*. Han forklarer det slik:

Såkalt *upålitelige fortellere* er romanlitteraturen full av. Mest vanlig er det å støte på upålitelige fortellere i jeg-romaner, der det subjektive preget kan bli så påfallende at vi mister troen på fortellerens autoritet når det gjelder fremstillingen av situasjonen. Det kan også bli åpenbart for leseren at fortelleren har så mangelfull innsikt i det det fortelles om, at troverdigheten svekkes. (Andersen 2012: 52-53).

I *Evig søndag* har vi et subjektivt preg når fortelleren er den det fortelles om. Hun har i tillegg en vanskelig situasjon, ettersom hun har en psykisk lidelse som begrenser innsikten i egen tilstand. Linnéa ser ikke nødvendigvis helheten rundt seg. Sykdommen hennes gjør at hun forvrenger virkeligheten, og hennes virkelighetsoppfattelse kan være annerledes fra andres, særlig med tanke på hva hun mener om egen vekt og egne vaner. På denne måten kan førstepersonsfortelleren ha mindre troverdighet enn tredjepersonsfortelleren, siden

førstepersonsfortelleren fort blir subjektiv. Hvis fortellingen hadde vært gjenfortalt av en tredjepart, hadde romanen mistet litt av det personlige preget, men kunne samtidig fremstått som noe mer pålitelig.

3.4 Orden, varighet og frekvens

Romanen er kronologisk fortalt, og romanens orden fremstår som synkron. Romanen tar for seg et tidsperspektiv fra 10. januar 2011 til 18. april 2012. Til tross for den synkrone stilen, forekommer det noen analepser. I de fleste tilfellene tar analepsene oss flere år tilbake i tid. De er lagt til hverdagslige hendelser fra barndommen og ungdomstiden, men også til sykdommens start og tvangsinnleggelse. De hverdagslige hendelsene tar blant annet for seg minner om enkelte klassekamerater, eller at hun alltid glemte nøklene sine som barn. Analepsene er tydelig markert ved at de står skrevet i preteritum. To av analepsene utgjør hele kapitler. Begge analepsene er skrevet i mai 2011, men ser tilbake på året 2005. Hendelsene tar for seg tiden rett før hun ble tvangsinnlagt og da hun var tvangsinnlagt første gang. Det første eksempelet på dette er i kapittelet «desember 2005» (83). Skildringen starter slik:

Jeg husker hvordan det blåste i Kristiansund den dagen, dagen da jeg for første gang fikk gå ut av sykehuset. Jeg hadde vært sperret inne på det rommet i ukevis, blitt fortalt at nei, du må vente litt til, det er ikke trygt ennå, i noe som antakeligvis var enda lenger enn en evighet. (83).

Passasjen starter i nåtid med at Linnéa forteller hva hun husker, deretter starter analepsen med at hun gjenforteller minnet sitt i preteritum. Den andre analepsen heter «Oktober 2005» (111). I «Oktober 2005» beskriver hun tiden før tvangsinnleggelsen, da sykdommen var på sitt verste. Kapittelet viser en manisk opptatthet av å forbrenne kalorier:

Jeg gikk inn på badet og åpnet døren til tørketrommelen jeg hadde passet på å sette på kvelden i forkant. Jeg tok ut et kjøkkenhåndkle, og gikk mot kjøkkenet mens jeg brettet håndkleet pent sammen. En, to, tre, fire, fem, seks, syv, åtte, ni, ti, elleve skritt telte jeg, og la det inn i kjøkkenskapet sammen med resten av de slitte håndklærne før jeg igjen snudde og gikk i retning badet. Tolv, tretten, fjorten, femten, seksten, sytten, atten, nitten, tjue, tjueen, tjueto. Jeg tok et nytt kjøkkenhåndkle ut av trommelen, tok tak i endene og ristet det kraftig ut i luften. Tilbake mot kjøkkenet. (111).

Det er flere måter å vurdere en romans varighet på, men jeg vil forholde meg til Rolf Gaaslands varighetsanalyse. Gaasland tar utgangspunkt i å sammenligne hvor langt verket er med hvor lang tid det tar for seg (Gaasland 2009: 38-39). Varigheten i romanen fremstår å

være anisokronisk³. Romanen er liten og samlet sidetall er på 193. Selv om romanen er liten, tar romanen for seg mer enn ett år av et liv, og har et langt tidsaspekt. Forfatteren fremmer den anisokroniske fortellerstillen ved bruk av ellipser og pauser. Romanen har en form som ligner på en dagbok, og partier av fortellingen blir ofte utelatt fra hendelsesforløpet. Dagbokformen gir oss en oversikt over hvor mye av fortellingen som er utelatt. I de fleste tilfeller er det bare dager, men ved enkelte hendelser er det omtrent en måned som er utelatt. Til tross for romanens relativt raske tempo, er det også flere pauser i romanen. Pausene oppstår i det fortellingen avviker fra handlingen. I følge Petter Aaslestad, professor i litteraturvitenskap, er pauser ofte brukt til å øke spenningen der leseren må vente tålmodig før fortsettelsen presenteres (Aaslestad 1999: 60). Ellipsene mellom kapitlene gjør at tempoet øker, men handlingen i teksten senker tempoet. Det finnes flere ulike pauser i romanen, men et eksempel er i romanens start, der Linnéa beskriver egen tenkemåte. Hun starter med å beskrive hvordan hun føler at dagene er meningsløse, og at hun ikke får med seg det som foregår rundt henne. Hun viser til eksempelet at hvis hun ser en film, er den glemt dagen etterpå. Deretter forekommer det en pause der hun viser til bøker:

Med bøker er det imidlertid annerledes. De bøkene jeg har i bokhyllen, er alle ferdiglest. Kommer jeg hjem med en nyinnkjøpt bok og den allerede står i bokhyllen, vet jeg med sikkerhet at jeg allerede har lest den. Og selv om bokhyllen er stappfull av bøker, har jeg egentlig aldri likt eller ønsket å lese. (7).

Hun setter handlingen på pause, før hun fortsetter å skildre følelsen av håpløshet: «For det eneste jeg ønsker, er å slippe unna. Alt. Det er nok også det som er planen, å samle nok krefter og mot til å unnsnippe livet.» (7). Dette eksempelet kan nok sies å passe Aaslestads beskrivelse. Til tross for at *Evig søndag* ikke er en direkte spenningsfylt roman, er man nysgjerrig på Linnéas planer og tanker. Midt i hennes første betroelser om hvordan hun opplever livet, tar hun en pause for å reflektere over bøker. Etter pausen fortsetter beskrivelsene om livet, og hennes ønsker om å få unnsnippe livet. I romanen er det flere slike pauser som senker tempoet. Ofte er ikke pausene tillagt et slik spenningsmoment som i sitatet ovenfor. Aaslestad viser til en annen forklaring på pauser som kan forekomme, og han sier at pausene kan brukes til å fylle ut en passasje med lav handlingsprogresjon. Forfatteren kan bruke pausen til å la historiens progresjon gå videre, uten å måtte lage en overgang mellom kapitlene. Denne beskrivelsen kan passe for pausene som oppstår i *Evig søndag*. I kapitlet

³ Anisokroni er et varighetsbegrep Gaasland (2009) benytter seg av: «Anisokroni betegner det forhold at historietid og tekstlengde ikke er sammenfallende, og er realisert ved følgende fire varianter: Ellipse, oppsummering, pause og forlengelse» (Gaasland 2009: 38).

«13. juni», er hele kapitlet beskrivelser på at hun går til og fra butikken på et tidspunkt der hun er veldig syk. Det er altså relativt lite som skjer. Kapitlet avsluttes med to pauser. Den første pausen beskriver hvordan hun alltid glemte nøklene som barn, og i den andre forteller hun om en orkidé hun har på kjøkkenet: «Jeg tittet ut vinduet mens jeg drakk, men klarte kun å fokusere på orkideen. Den hadde vært død i et halvt år, men plutselig sto den bare der og blomstret igjen som om den aldri hadde gjort noe annet.» (135). Etter pausene avsluttes kapitlet. Romanens helhet har et høyt tempo som følge av ellipser, mens romanens handling har et relativt tregt tempo som et resultat av flere litterære pauser.

Frekvensen er i stor grad singulativ, men også i noen grad iterativ. Gaasland (2009) definerer iterativ som at det fortelles én gang om noe som skjedde flere ganger. Han viser til gjenkjennelesord som «hele tiden», «noen ganger» og lignende (Gaasland 2009: 41). Den iterative formen antydes allerede i tittelen *Evig søndag*. Linnéa forklarer tidlig at hun hater søndager, og gjennom tittelen fremhever hun at søndager føles som evigvarende. Evigheten som fremkalles er negativ ladd, det handler om en dårlig dag som aldri blir ferdig.

Virkemiddelet iterativ forekommer flere ganger i romanen, og som oftest er det noe negativt hun beskriver. Ved romanens start beskriver hun at hun har et nervøst sammenbrudd hver eneste søndag. (5). At hun knytter disse negative hendelsene til søndager, kan være symbolsk. Hun hevder at den psykiske tilstand er verst på søndager, og hun opplever søndagen som evig. Dette kan ha en symbolsk betydning for at alle dagene til Linnéa oppleves som søndager. Et annet eksempel med iterativ er når hun skriver at hun stryker seg mekanisk over ribbeina hver morgen, som er en vane hun selv ikke har kontroll over (13). Flere av tilfellene med iterativ er knyttet til at hun har rutiner med å sjekke om kroppen har endret seg. Slike vaner er knyttet til spiseforstyrrelsen hennes. Bruken av iterativ gir et inntrykk av at Linnéa mangler kontroll over livet sitt. Sykdommen hennes tar styringen, og tvinger henne til å utføre kontroller av kroppen. Det er også sykdommen som gir Linnéa følelsen av å sitte fast i en «evig søndag», en syklus hun ikke kan kontrollere selv.

3.5 Sted

Handlingen foregår i hovedsak hjemme i Linnéas leilighet i Oslo, men vi følger henne også på jobb, på butikken, til psykiateren og til hjembyen Molde. Linnéa befinner seg mye i leiligheten, og den blir symbolsk viktig for hennes tilstand. Det kan virke som at leiligheten er et symbol på at hun holdes mentalt fanget. Hun beskriver at hun hater leiligheten sin og isoleringen den medfører: «Jeg hater denne leiligheten, jeg hater dette rommet, og jeg hater å

måtte tilbringe tid med meg selv her. Jeg hater balkongen jeg aldri har brukt, og jeg hater alle de ubrukelige gjenstandene jeg har gitt meg selv i gave.» (44). Hun hevder uttrykkelig at hun hater hjemmet sitt, men hun frykter likevel å forlate det, noe man kan se i sitatet: «Jeg brukte tre timer på å overtale meg selv til å reise meg og forlate leiligheten.» (88). Linnéa forklarer også flere ganger at hun ikke kan besøke andre i frykt for at de skal by henne på middag. Sykdommen holder henne fanget i leiligheten, som er det eneste stedet hun kan føle seg trygg på at noe uforutsett ikke vil hende. Leiligheten kan ses på å være hennes trygge havn, men samtidig en faktor som hindrer en videre utvikling. Mot slutten av romanen får vi vite at leiligheten er betalt av faren hennes, og at han snart vil slutte å betale for den (126). I romanens avslutning forteller hun at hun skal flytte hjem til moren, noe som betyr at isoleringstiden i leiligheten vil være over. På denne måten kan tapet av leiligheten representere håp og en ny start.

3.6 Språklige virkemidler

Mange sykdomsfortellinger skildres ved bruk av et metaforrikt språk. Metaforer i sykdomsfortellinger er et diskutert tema, og Susan Sontag er et av de regjerende navnene innenfor feltet. Sontag var en kjent forfatter, kritiker og essayist. Hun har utgitt essayet *Sykdom som metafor*, som er blant de viktigste bidragene til sykdomsforskning i litteratur (Stene-Johansen 2010: VIII). Essayet tar for seg metaforer i sykdomsskildringer. Tuberkulose og kreft er to sykdommer som ofte blir romantisert, og sådan utsatt for metaforrike skildringer (Sontag 2010: 37). Sontag vektlegger at krigsmetaforer er typisk innenfor sjangeren, og særlig innenfor kreftskildringer:

De fleste metaforer som brukes i forbindelse med kreft, er ikke hentet fra økonomien, men fra krigføringen. Så vel leger som den oppmerksomme pasient er fortrolig med (og kanskje herdet mot) den militære terminologien. Man sier ikke bare at kreftceller formerer seg, men at de «angriper». Det finner sted en «malign infiltrasjon». (Sontag 2010: 77).

I *Evig søndag* bruker forfatteren en direkte stil. Hun skriver ting slik som de er, og bruker få metaforer. På denne måten kan språket fremstå som flatt og ensformig, men samtidig er det med på å fremheve tilstanden Linnéa er i. Dagene hennes er ensformig, og hun er deprimert. Språket kan være et symbol på dette. En annen årsak til romanens flate utforming kan være at Linnéa protesterer mot dagens kultur, fordi den stiller strenge krav til individers utseende og personlighet. Dette er noe Bondevik og Stene-Johansen diskuterer:

Anoreksi – og andre former for spiseforstyrrelser – kan leses som en protest overfor en verden med motstridende og strenge krav til individet. Men i likhet med hysteri et århundre tidligere blir den anorektiske protesten, som blant andre Susan Bordro har bemerket, en protest innskrevet på en kvinnelig kropp, og ikke uttrykt som en politisk, ideologisk eller samfunnsmessig kritikk (Bondevik og Stene-Johansen 2011: 261-262).

I romanen har Myhre flere beskrivelser av en utsultet kropp, og hun beskriver hvordan diverse ben i kroppen stikker ut. I romanens begynnelse sier hun at hun hater kvinnekroppen: «Bena mine er fortsatt de samme stygge. De utrente armene. Det runde ansiktet. De kvinnelige hoftene. De brede knærne. Jeg hater kvinnekroppen, og jeg skulle ønske jeg slapp å se den på denne måten.» (16). Dette kan være som følge av kravene samfunnet stiller til individet, og forventningene man må leve opp til. Som tidligere nevnt har romanens språk vært kritisert. I følge Bondevik og Stene-Johansen kan anoreksi fremstå som et protest mot kravene verden stiller til individet. Dermed kan det være at Linnéa velger å vise sin protest både gjennom anoreksien og det flate, pregløse språket.

Til tross for at språket i stor grad kan karakteriseres som flatt, har forfatteren brukt visse språklige virkemidler. Metaforspråket kan skinne gjennom ved noen få tilfeller. De fleste tilfeller av metaforer forsterker negative følelser. De kan vise til sult, depresjon og konsekvenser av å være undervektig. Hun viser eksempler knyttet til sult slik: «Mens jeg ligger på ryggen i sengen, kjennes det som om en tung kampestein hviler på magen.» (131), og «Det er bare hodet mitt som gnager etter mat, kroppen min behøver den ikke.» (129). Metaforen i det første eksempelet er en simile som sammenligner sultfølelse med å få en tung vekt på magen. Det andre eksempelet er forklaring på hvorfor hun er svimmel når hun ikke har spist på 18 timer. I beskrivelsen av at kroppen ikke trenger mat, men at hodet er så sultent at det gnager etter mat, er dette en selvmotsigelse, også kalt oxymoron. Det er selvmotsigende å si at kroppen ikke trenger mat, når svimmelheten er kroppens måte å sende ut signaler på at hun trenger mat. I tillegg blir det selvmotsigende ettersom det er hodet som styrer impulsene som sendes ut til kroppen. At hodet gnager etter mat, er en metafor på sult. Bruken av gnage i sammenheng med sult, skaper et bilde av en utsultet person.

Andre eksempler på metaforbruk i teksten kan være når hun viser til bestemoren på dødsleiet: «Jeg gikk helt inn til sengen og tok forsiktig på farmors arm. Det var som å ta i en knokkel. Jeg tenkte med en gang på mat, hun måtte jo spise. Hun kunne ikke overleve uten mat.» (69). Her bruker hun simile til å sammenligne farmors hand med en knokkel som forsterker følelsen av hvor tynn farmoren var. Sammenligningen viser også til en innsikt i betydningen

av mat som livgivende. Linnéa skjønner at farmoren trenger mat for å overleve, til tross for at hun selv avstår fra maten. Et siste eksempel jeg vil vise til, er en simile hun bruker til å beskrive redsel for å ha gått opp i vekt: «Veier jeg mer enn det jeg skal veie, vil hele den kommende ferieuken i Molde være ødelagt. Jeg vil ikke være i stand til å kunne kose meg et sekund, tallet vil henge over meg som et mareritt og det kommer ikke til å slippe taket.» (142). Her bruker hun similen «å henge over meg som et mareritt» til å forsterke hvordan følelsen av en vektendring kan oppleves for henne, og hvordan den vil prege henne fremover.

Et annet språklig virkemiddel som forfatteren benytter seg av, er metakommentarer. Litteraturviter Per Thomas Andersen skriver i sin bok *Norsk litteraturhistorie* (2011) at metaromanen defineres som selvbevisst fiksjon:

Forfatteren skaper altså en fiksjon samtidig som han kommenterer selve skaperakten, skriveprosessen eller fiksjonens status. På denne måten viskes grensene ut mellom kreativitet, kommentar og kritikk. Metaromanen retter oppmerksomheten mot sin egen status som kunstverk ved å sette spørsmålsteget ved forholdet mellom fiksjon og virkelighet, og den gjør dette i den hensikt både å sette fiksjonens fundamentale status på prøve og å undersøke virkelighetens fiksjonalitet. (Andersen 2011: 555).

Evig søndag har ikke et stort metaperspektiv i seg, men vi møter det i romanens begynnelse: «Det er altså stor fare for at jeg her kommer til å gjenta meg selv til det kjedsommelige, noen kapitler kan kanskje til og med være nærmest identiske. Men det har også noe å gjøre med at alle dager er så like.» (6). Det kan fremstå som at forfatteren enten skriver romanen, eller vet at den blir skrevet. I tillegg til å støtte romanens virkelighetsperspektiv, er det også med på å støtte og forklare funksjonen til det flate språket. Hun benytter seg av metaperspektivet for å fortelle leserne at grunnen til den ensformige fortellerstilen, er at Linnéa opplever dagene sine som ensformige. I store deler av romanen klarer ikke Linnéa å se verdien med livet. Hun mangler energi som er et resultat av depresjon og matmangel, og den manglende energien avspeiles i språket og metaperspektivet. Metaperspektivet blir på en støtte til språket i romanen, og dermed et argument for at romanens utforming kan være et bevisst litterært valg forfatteren foretok i skriveprosessen.

3.7 Åpning og avslutning

Evig søndag starter in medias res. Romanen åpner slik: «Det var bare ved et uhell at jeg gikk med på å oppsøke en psykiater.» (5). Åpningen går rett på sak, og det er lite bakgrunnsinformasjon som presenteres. Vi får vite at Linnéa oppsøker en psykiater før vi får

vite hvorfor. Likevel er åpningens tempus skrevet i preteritum, noe som antyder at åpningen kan være skjedd før fortellingens hendelsesforløp. I følge Aaslestad er det vanlig at åpninger kan legges til en fortidig hendelse. Analepsen er ofte i nær fortid, og funksjonen dens er å markere en slutt på fortiden, slik at nåtiden er i fokus (Aaslestad 1999: 45). Det første kapittelet innleder med tiden før Linnéa møter Finn, og i neste kapittel beskriver hun første møte med Finn. Finn kan representere en ny start for Linnéa, og derfor kan det være at begynnelsen er tillagt en analepse for å vise at den tiden er over.

Slutten i *Evig søndag* er åpen. I det siste kapitlet har hun et møte med Finn, og hun forteller at hun har sagt opp alle deltidsjobbene sine og leiligheten, at hun har det bra og at hun er fornøyd med vekten sin. Når Linnéa skildrer at hun er fornøyd med vekten sin, viser hun at hun fortsatt mangler selvinnsikt:

-Ja, jeg er virkelig fornøyd nå. Jeg føler meg hjemme i min egen kropp, sier jeg og mener det. Det overrasker meg.

Jeg har likevel lyst til å miste enda flere kilo, samtidig som jeg vet at jeg ikke vil bli syk. Selv om jeg vet at det kun gjenstår to skarve kilo før hodet mitt vil slutte å virke. (191)

Hun sier hun har det bra, men vi skjønner at hun ikke er frisk. Dette støtter opp argumentet mitt om at fortelleren er upålitelig. Kapitlet er likevel fylt med håp, ettersom hun forteller at hun skal flytte hjem til moren. Et håp om at moren kan gjøre alt bedre. Linnéa har tidligere nevnt at hun trenger at mor passer på henne, og nå vil kanskje mor påta seg den rollen. I boken får vi aldri vite om Linnéa blir frisk, eller om sykdommen vinner, dermed er slutten åpen. Funksjonen i dette litterære valget kan være å vise til usikkerheten bak sykdommen anoreksi. Som tidligere nevnt er det mange anorektikere som aldri kan kategoriseres som helt frisk, og Linnéa vil kanskje vise oss at sykdommen fortsatt kan styre henne inn på ukjente veier.

3.8 Karakteranalyse

En del av analysen skal ta for seg samspillet som foregår mellom fortelleren og et utvalg karakterer og objekter. Hvordan fremtrer mor og terapeuten Finn i boka? Og hvilken betydning spiller objektene i boka for Linnéa? Gjennom å analysere de to som står Linnéa nærmest, er det naturlig å diskutere henne samtidig som jeg vurderer karakterene rundt henne.

3.8.1 Linnéa

Linnéa er hovedaktøren i *Evig søndag*, og vi leser om hennes liv med anoreksi. Linnéa er 20 år i romanens begynnelse, og hun blir 21 år i løpet av romanen. Hun kommer fra Molde, men bor i Oslo. Vi vet at hun har en mor, en far og en bror, men faren og broren spiller ubetydelige roller i romanen. Faren blir nevnt noen få ganger, og broren blir bare nevnt i et barndomsminne: «At det gikk an å glemme nøkkelen hjemme flere ganger i uken, er for meg en gåte. Lærte jeg aldri der jeg fortsatt – etter to timer – satt i kuldegrader ute på trappen iført sommerjakken og ventet på at min bror skulle komme hjem fra skolen?» (134). Faren og broren hennes utgjør perifere roller i romanen, og på grunn av dette har jeg valgt å utelate dem fra karakteranalysen. Jeg vil likevel nevne faren hennes ved en senere anledning, ettersom han kan ha betydning for Linnéas forhold til Finn. Linnéa jobber for NRK P3 (104), men som følge av at hun aldri gjør noe produktivt på jobb, velger hun å si opp stillingen sin (89). I tillegg til jobben i NRK P3, vet vi at hun blogger (9). Vi skjønner at bloggen er populær, i og med at hun opptrer på TV (36).

Linnéa har anoreksi og er deprimert. Hun isolerer seg ettersom hun føler hun ikke kan besøke andre eller motta besøk. Dette vil jeg komme tilbake til i diskusjonen av romanens tema. Hun har et lavt selvbilde, og hun fremstiller både utseendet og personligheten sin på en negativ måte:

Speilbildet som møtte meg, fikk imidlertid det oppgløde ansiktsuttrykket til å falle sammen. Tilbake stirret et alvorlig og trill rundt ansikt. Jeg hadde åpenbart glemt hvordan jeg så ut. Jeg stirret på en lubben ungdom iført en formløs silkedress, som uten tvil gjorde de allerede stygge bena enda styggere og enda bredere. (71-72).

Personligheten blir ofte skildret som aggressiv og amper. Hun irriterer seg over mye. Dette kan være på grunn av folk som fører en samtale hun synes er unyttig, eller hvis noen snakker til henne uten at de har et konkret mål for samtalen. Linnéa er på mange måter selvopptatt, noe hun er klar over selv. I romanen forteller hun aldri hvordan hun tror andre tenker og føler, og hun presenterer bare sine egne følelser. Hun forklarer hvordan sykdommen påvirker henne selv, men viser aldri forståelse for hvordan moren må føle det å se datteren sin syk. Hun blir skuffet hvis moren ikke hvisker «tynn» når de møtes (31), og tenker ikke på hvordan det må være for moren å se henne så tynn. Morens bekymringer tilfredsstiller henne. Da har hun oppnådd sitt eget mål uten å bry seg om at moren ønsker det motsatte for henne. Vi leser at hun forteller moren om at hun ønsker å dø, og moren svarer at da skal hun også dø. Linnéa presenterer kun hvordan hun selv tenker og føler ovenfor morens betroelse, og ikke hva

moren tenker om Linnéas betroelse. Linnéa viser ved flere anledninger at hun ikke klarer å sette seg inn i andres situasjoner, og hun har vanskeligheter for å vise medfølelse. Hun skriver blant annet om en flom i Japan, som hun likevel ikke interesserer seg så veldig for. Hun følger flommen ved å se videosnutter på internett. Hun sier at hun interesserer seg for saken, men ikke slik som andre interesserer seg. I stedet for å føle empati, føler hun fascinasjon:

Jeg så et klipp på Internett hvor veien løftet seg og ble skylt utover i en enorm bølge, over en kant og ned på noen hus. Det var helt hinsides, og jeg ble satt totalt ut av spill. For første gang på veldig lenge grep jeg meg selv i å være interessert i en nyhetssak, og det gledet meg. Jeg greide imidlertid fortsatt ikke å bli trist på noen av de rammedes vegne, jeg er i det hele tatt ute av stand til å innse hva dette dreier seg om, eller hvor alvorlig det er. Jeg følte ikke noe annet en [sic] fascinasjon. (39).

Hun vet selv at hun burde interessere seg for slike saker, dette sier hun blant annet i forbindelse med et møte med Finn. Hun føler at Finn burde be henne om å tenke på alle menneskene i Japan, i stedet for å tenke på at hun har lyst til å begå selvmord (51-52). Linnéa fremstår også som selvopptatt fordi hun irriterer seg over at alle har tilgang til å dele bilder og kommentarer på internett (21-22). Hun fremstår som narsissistisk, og det virker som at hennes kommentarer er viktigere kommentarer enn andres. Dette vil jeg komme tilbake til i diskusjonen av romanens tema.

Linnéa kan vise skadefryd. Hun forteller at hun bevisst har hengt ut driverne av nærbutikken i Oslo, enda anklagene hennes er falske. Hun omtaler butikken som «Turbanen», ettersom mannen som driver den bruker turban. Hun forteller om et blogginnlegg der hun avbildet arbeiderne på butikken, og hevdet at de bevisst hadde knust et pepperkakehus hun kjøpte. Hun visste selv at hun løy, men hun valgte likevel å blogge om det (175). Et annet tilfelle der hun viser skadefryd, er i etterkant av et jobbintervju hun deltar på. Hun søkte på en stilling hos en baker, men bestemmer seg for å ikke ta den ettersom at hun er nødt til å smake på baksten. Hun omtaler bakeren nedsettende som «nautet», og fryder seg når hun avslår jobbtilbudet:

Nautet fra bakeriet ringte riktignok i forrige uke og fortalte hvor lyst hun hadde til å la meg prøve å jobbe noen dager for dem, men jeg sa at hun ikke skulle ringe mer, og at jeg hadde fått et annet jobbtilbud jeg ikke kunne takke nei til. Løgn, selvsagt. Men å høre stemmen hennes dø idet jeg avsto, var i seg selv så fornøyetlig at jeg fikk overskudd til å vaske hele leiligheten før jeg gikk tilbake i sengen. (125).

Selv om bakeren aldri gjorde noe bevisst for å irritere Linnéa, fryder Linnéa seg over at bakerens stemme dør når hun avslår. Linnéa irriterer seg over at bakeren sier hun må smake på baksten, og det kan fremstå som at hun ser på avslaget som en slags hevn.

Linnéa omtaler seg selv på en negativ måte. Hun skriver ikke om positive sider ved seg selv, det meste er knyttet til negative hendelser. Det virker som hun sliter med et lavt selvbilde, og at atferden forsterker det lave selvbildet. I artikkelen «Spiseforstyrrelser – en oversikt» (2004) gir Skårderud, Rosenvinge og Göttestam en oversikt over hvordan et lavt selvbilde er et kjennetegn for ulike spiseforstyrrelser. De problematiserer også at den lave selvfølelsen skaper et ønske om å endre seg, eller fjerne de negative egenskapene ved en selv (Skårderud m.fl 2004: 1939). Ettersom Linnéa har et lavt selvbilde, kan dette forklare hvorfor hun er selvopptatt. I og med at en med lavt selvbilde ofte ønsker å endre seg, kan dette medføre at enkelte er så opptatt av egne negative egenskaper og problemer, og derfor ikke har overskudd til å interessere seg for andre. Dette kan være en grunn til at Linnéa ikke engasjerer seg for andres liv og problemer, fordi hun ikke klarer å se bort fra egne problemer. I tillegg er interesseløshet og irritasjon indikatorer på depresjon. Selv om Linnéa beskriver seg selv negativt, gjør hun det samtidig med humor. I enkelte beskrivelser kan det fremstå som at hun bruker ironi for å latterliggjøre sine egne handlinger. Hun bruker også humor til å latterliggjøre andre mennesker som irriterer henne, blant annet en mann som ofte er på biblioteket:

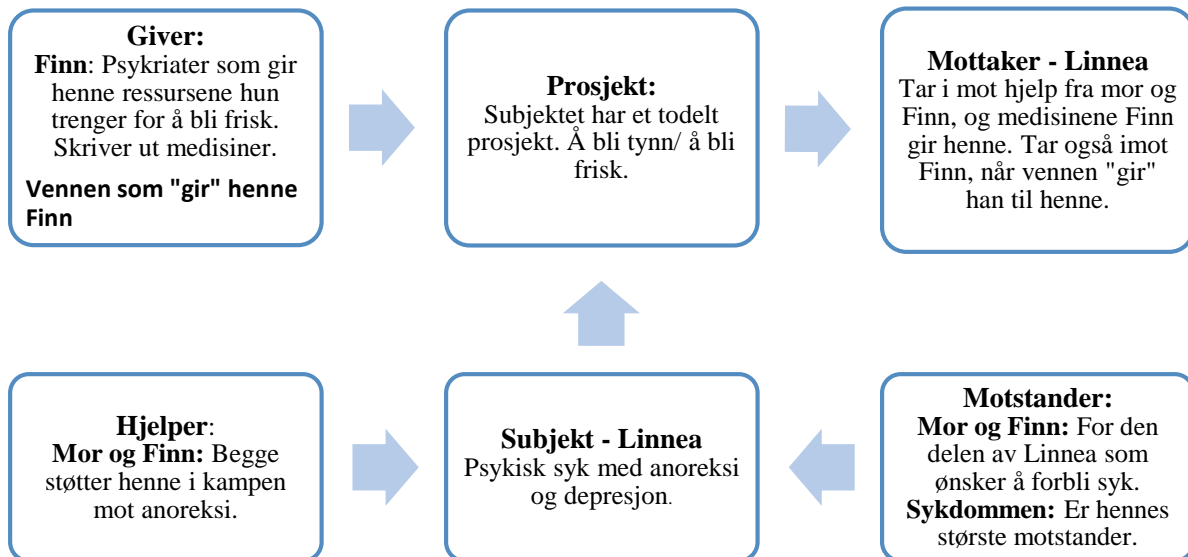
Han står der, med ryggen krokert over bibliotekarens skranke, og sier det samme som han alltid sier, og skriker hvilke bøker han trenger.

Dette er hans territorium, og han har nok vanket her siden det åpnet. Med stakk, bakovergredd hår, vinrød fløyelsjakke og godt på vei til å bikke 100 år, skuler han på resten av bibliotekets besøkende over brillekanten. (52).

De andre karakterene som jeg vil ta for meg er Linnéas psykiater, Finn, og Linnéas mor. Disse er de to mest frekvente karakterene foruten Linnéa selv. Det er også andre aktører i romanen, men jeg har valgt å forholde meg til de jeg mener har de viktigste funksjonene i romanen.

Jeg skal ved bruk av aktantmodellen redegjøre for aktørenes funksjon, og her vil jeg ta utgangspunkt i begrepene subjekt, giver, hjelper og motstander. I de fleste tilfeller er det normalt å benytte seg av aktantmodellen i analyse av eventyr, men jeg vil argumentere for at aktantmodellen kan være relevant i analysen av romanen *Evig søndag*. *Evig søndag* er ikke en roman med klassiske elementer som spenningstigning, høydepunkt og flerdimensjonale karakterer. Karakterene i romanen er endimensjonale, og på denne måten kan en enkelt ta

utgangspunkt i begrepene giver, hjelper og motstander. Selv om romanen handler om et vanskelig tema, er romanen i seg selv lettlest og enkel i form og struktur, som er et likhetstrekk den har med eventyrkategorien. Utformingen av aktantmodellen med utgangspunkt i *Evig søndag* vil se slik ut:

Figur 2: Modell inspirert av Gaasland 2009 side 100

I modellen er det redegjort for karakterene jeg vil analysere videre. Som giver har jeg satt opp vennen som «gav» henne Finn (7). Handlingen startes når Linnéa «overtar» Finn fra denne vennen, og derfor får han en viktig funksjon. Utover dette, nevnes vennen bare ved én senere anledning. Vennen har dermed ingen viktig funksjon for romanens fortsettelse, og vil ikke være en del av den videre analysen. For å vite hva funksjonen til birollene er, starter jeg med å redegjøre for subjektets prosjekt.

Som nevnt er Linnéa subjektet for romanen, og det er hennes prosjekt vi følger. I *Evig søndag* kan det virke som at Linnéa ikke har et klart prosjekt i romanen, og ønskene hennes er motstridende. Prosjektet til Linnéa kan fremstå som at hun ønsker å bli frisk. Dette stemmer overens med at hun oppsøker Finn frivillig, og at hun fortsetter å besøke han. Likevel hevder hun flere ganger at hun ikke ønsker å bli frisk, ettersom at hun tror frisk er synonymt med tykk. Hun ønsker å være tynn, og noen ganger sier hun at hun ønsker å være deprimert. I følge Skårderud (2000) er det helt vanlig at en med bulimi eller anoreksi ikke vet hva han eller hun vil:

Den anorektiske – og den bulimiske – vil ofte ha dårlig grep om hva som er hennes ønske og hennes vilje. Hun vil ofte mangle egne indre retningslinjer og signaler som sier hva hun trenger.

Fordi hun ikke vet hva hun vil, utvikler hun ofte en sterk intuitiv og observerende evne for andres signaler. Hun er *ytrestyrt*, og de andre blir hennes skjebne (Skårderud 2000: 66).

Linnéas motstridende prosjekt gir birollene motstridende funksjoner. For den delen av Linnéa som ønsker å bli frisk, fremstår moren og Finn som hjelpere. De er støttespillere i Linnéas kamp mot sykdommen, og de følger henne flere ganger inn i bedringen. Linnéa opplever flere gode perioder i romanen, men får alltid tilbakefall. Hun vet selv at tilstanden er alvorlig, noe hun forklarer i et tilbakefall:

Det er lenge siden jeg har følt en så intens smerte i mageregionen og visst at det skyldes sult. Jeg trodde ikke jeg hadde sultfølelse overhodet. Mens jeg ligger på ryggen i sengen, kjennes det som om en tung kampestein hviler på magen. Den presser, det føles som om den skal presse meg gjennom madrassen og ned til gulvet. Og det eneste jeg kan tenke på, er hvor utrolig kjedelig det måtte ha vært å dø av organsvikt nå, slik at all denne sultingen hadde vært forgjeves. (131).

Organsvikt er, som tidligere nevnt, en av de mer alvorlige konsekvensene som anoreksi kan føre til. Her viser Linnéa at hun har forståelse for at tilstanden er alvorlig, og at den, i verste fall, kan føre til at hun dør.

For den delen av Linnéa som ønsker å forbli syk, fremstår moren og Finn som motstandere. De er en hindring mot at Linnéa skal oppnå de resultatene sykdommen i henne ønsker. Selv om moren og Finn kan fremtre som motstandere, fremstår de bare som motstandere mot en mental sperre Linnéa har. Både Finn og moren ønsker det som er best for Linnéa, og jobber mot å få henne frisk. Dette blir også fremhevet gjennom at Linnéa ikke alltid ønsker å være ærlig mot Finn, fordi hun frykter at han skal klare å gjøre henne bedre. Rollene til moren og Finn er til for å være der for henne. De har ingen annen funksjon i romanen enn å fungere som et støtteapparat for Linnéa.

I følge Gaasland (2009) trenger ikke aktantene å være mennesker, men kan også manifestere seg som objekter, dyr eller ulike fenomener. Gjennom denne beskrivelsen er sykdommen en sentral aktant. Fra en frisk lesers synspunkt, vil nok Linnéas psykiske tilstand være hennes største motstander. Det er denne psykiske tilstanden som hindrer henne fra utvikling, og som moren og Finn forsøker å støtte henne mot.

Som profesjonell kan Finn også sies å gå under definisjonen som giver. Han har redskapene som skal til for å hjelpe Linnéa til en bedre psykisk helse. Han gir henne medisiner og rådene hun trenger for å fungere i hverdagen, og er der som en stabil støtte for henne.

3.8.2 Linnéas mor.

Jeg vil starte med å analysere forholdet mellom Linnéa og moren. For å begynne på det overordnede planet, vil jeg se på hvilke egenskaper rollene har. Linnéas mor kan ses på som en éndimensjonal karakter. Hun fremstår som éndimensjonal i den forstand at hun kun har én egenskap, og den egenskapen er å være Linnéas mor. Hva hun gjør ellers, kommer ikke frem i romanen. Vi møter bare mor- og datterforholdet i beskrivelsene av forholdet mellom henne og Linnéa. Vi får ikke vite navnet hennes siden Linnéa alltid kaller henne for mor eller mamma, og på bakgrunn av dette vil jeg referere til henne som moren til Linnéa. Vi får heller ikke vite noe om verken alder, jobbsituasjon eller utseende. Det eneste vi vet med sikkerhet er at hun bor i Molde. Som nevnt inntre moren i hovedsak som en hjelper etter aktantmodellen, men hun er en motstander av den delen i Linnéa som ønsker å forbli syk. Den begrensede informasjonen vi får vite om moren, gjør at man ikke blir særlig godt kjent med henne. Man skjønner at de har et nært bånd, og dette poengteres allerede første gang moren nevnes:

Så da jeg denne tilfeldige vintersøndagen fortalte min mor at jeg ikke ønsket å leve lenger, svarte hun ikke overraskende – at da – ja, da skulle hun dø med meg. Så lenge hun ikke dør før meg, tenkte jeg og frøs på ryggen av den ubehagelige tanken på å måtte leve uten henne, om så bare i få timer. (7).

Linnéa og moren har et kjærlig forhold, der hvert besøk mellom dem innledes med en klem (31). Linnéa er avhengig av moren, og hun mener det vil være utholdelig å leve uten henne, om så bare for noen få timer. Dette avhengighetsforholdet Linnéa føler til sin mor, blir poengtert flere ganger i romanen. Ved et tidspunkt i romanen forteller Linnéa at hun flere netter på rad, har hatt mareritt om at moren har dødd, og har dermed våknet tårevåt hver natt (125). Hun tar det tungt da moren slutter å følge henne på nettsiden Twitter, og hun føler seg verdiløs etter dette: «Nå fulgte hun meg ikke lenger, hun hadde trykket på en knapp og slettet båndet vårt. Enda jeg forsto at dette ikke nødvendigvis var uopprettelig, følte jeg likevel en sorg og verdiløshet helt utenom det vanlige.» (60). Bakgrunnen for at moren slettet Linnéa fra Twitter, er på grunn av en smålig kommentar Linnéa rettet mot moren. Kommentaren går ut på at moren må slutte å kommentere alt Linnéa foretar seg på nettet, og at hun heller må leve sitt eget liv (60). Episoden vitner også om en mor som er involvert i mye av det datteren foretar seg. Vi finner tilfeller hvor hun beskriver at hun har en dårlig dag og at hun savner moren sin (75).

Ved et tidspunkt i romanen forteller moren til Linnéa at hun reiser tilbake til Molde når hun besøker Linnéa i Oslo. Moren føler at Linnéa ikke er tilstede sammen med henne, og ikke

setter pris på besøket. Selv om Linnéa ignorerer morens besøk, føler hun seg enda mer tom da moren reiser. Linnéa viser kanskje ikke at hun setter pris på besøket, men det er tydelig gjennom skildringene hennes at morens nærvær gjør livet mer utholdelig for henne (163-165). En av de sterkere avhengighetsskildringene mellom henne og moren, ser vi i sitatet som innleder masteroppgaven. Linnéa skildrer at hun ikke vil kunne leve når moren dør. Hun mener at moren er den viktigste i livet hennes, og at hvis moren dør så har hun ingen (144). Til tross for at Linnéa har en far, en bror og venner, føler hun at moren er den eneste som er der for henne. Sykdommen til Linnéa startet mens hun bodde sammen med moren, og det kan være en faktor som forsterker forholdet deres.

I analysen av Linnéa og morens forhold, kommer det tydelig frem at Linnéa har vanskeligheter med å involvere seg og interessere seg for andres liv. Generelt i romanen leser vi sjelden at hun bekymrer seg for andre, de fleste tankene hun har dreier seg om seg selv og egne plager. Dette kommer særlig til syne i en situasjon der Linnéa irriterer seg over at moren vil fortelle om drømmer hun har hatt.

Jeg kan ikke utstå at folk forteller meg hva de har drømt. Mamma gjør det stadig vekk. Hun kan finne på å ringe meg for å fortelle meg en drøm, og jeg sier at jeg ikke vil høre, men hun forteller den likevel, mens jeg ser på en youtubefilm jeg har fått tilsendt på Internett. Filmen er av en kråke som bruker et stykke papir som akebrett og sklir nedover et snøbelagt skråtak om og om igjen. (76).

Samtalen avsluttes med at moren påpeker at Linnéa ikke interesserer seg for det hun sier, noe Linnéa bekrefter. Et annet tilfelle er i eksempelet jeg nevnte når moren til Linnéa er på besøk, men reiser hjem fordi at hun føler seg ignorert.

Moren er også en av hennes nærmeste støttespillere mot anoreksien. De tilfellene der Linnéa forteller om da hun ble tvangsinnlagt på sykehuset, viser hvor mye Linnéa betyr for moren. Linnéa forteller at moren kom kjørende flere ganger i uken fra Molde til sykehuset i Kristiansand for å være sammen med henne (84), selv om Linnéas far bodde i nærheten av sykehuset (174). Moren er også årsaken til at hun velger å flytte fra Oslo og tilbake til Molde i slutten av romanen. Hun sier til Finn at hun trenger moren sin fordi hun trenger noen som kan passe på henne (189-192). Forholdet til moren er et av de få forholdene Linnéa føler at hun kan bevare og opprettholde. Dette kan være fordi at moren er en av de få som har lært seg hva som skal til for at Linnéa kan slappe av og føle seg komfortabel. Selv om moren ønsker å få Linnéa til å spise, har moren lært seg at det ikke nytter å overraske Linnéa med favorittmaten hennes. Moren har akseptert at Linnéa pakker med seg sin egen mat, og at det ikke er noe hun

kan gjøre med det. Linnéa forklarer det slik: «Men hun vet at hun ikke har noe valg, for hadde hun fortsatt med å servere favorittmiddagen min som overraskelse, ville jeg bare besøkt henne én gang i året, enda så høyt jeg elsker henne.» (30). Linnéa sier mer enn én gang at hun ikke kan overraskes med mat, og at dette fører til at hun ikke tør å besøke andre. Moren fremstår da som et av de få stødige forholdene hun har, ettersom at moren er innforstått med og aksepterer vanene hennes.

Selv om moren er en stødig del av livet til Linnéa, er det ikke henne hun betror seg til. Moren har en trøstende og ivaretakende funksjon, men ikke en betroende. I løpet av romanen finnes det bare ett tilfelle der vi leser at Linnéa betror seg til moren, og det er før Linnéa blir presentert for Finn. Hendelsen skjer i det første kapittelet, like før hun forteller at en venn av henne gav henne Finn. Det er her Linnéa innrømmer til moren at hun ønsker å dø, og moren svarer at da skal hun dø med henne (7). Etter denne hendelsen blir resten av betroelsene hennes fortalt til Finn. Det kan være fordi at hun ikke håndterer å få slike betroelser tilbake, da hun flere ganger hevder at hun ikke kan leve foruten moren. I tillegg kan det være fordi hun ønsker å skåne moren. Hun skjønner at moren ikke har det lett, noe hun fremhever slik: «[...] [D]ersom jeg hadde vært moren eller for eksempel kjæresten min – som jeg ikke har eller har hatt siden jeg var barn – hadde jeg gitt opp og forlatt meg selv for mange år siden.» (29). Forholdet mellom Linnéa og moren blir ofte fremstilt som et forhold mellom en mor og et lite barn som enda er avhengig av morens støtte. Tonen mellom dem har ofte et barnlig preg, blant annet gjennom at moren alltid spør om de skal «kose ryggen». Linnéa forklarer at hun elsker å bli strøket på ryggen:

- Når skal vi kose ryggen? Spør hun, og jeg svarer «snart» uten å kikke opp fra dataskjermen. For etter alle disse årene elsker jeg fortsatt å bli strøket på ryggen – og skulle jeg bestemme meg for å gjøre alvor av det å ta mitt eget liv, ville jeg aller først ha solgt alle tingene mine og brukt alle pengene på massasje. (33).

En annen hendelse som er med på å bidra til det barnlige preget på forholdet, finner vi i kapittelet «En ekte søndag». Kapittelet innledes med at moren spør Linnéa om hvordan de skal feire bursdagen til hunden deres. Dette resulterer i at moren arrangerer en ballongbursdag med kaker og gjester, og hundens bursdag minner om en barnebursdag (95). Årsaken til at moren velger å feire bursdagen til hunden, kan være for at Linnéa liker barnebursdager, noe hun beskriver slik: «Selv skal jeg aldri ha barn. Akkurat hvorfor vet jeg ikke, men skulle jeg ha skaffet meg et, ville det utelukkende være på grunn av at jeg gjerne vil bli med det i barnebursdager.» (121).

At Linnéa, i noen beskrivelser, oppfører seg som et barn sammen med moren, kan være et resultat av at hun savner barndommen. Linnéa ser på barndommen som en lykkeligere tid, det er noe hun selv beskriver i sitatet: «Jeg har ikke vært lykkelig siden jeg var seks.» (107). Den lykkeligere tiden virker samtidig å være et diffust minne for Linnéa, noe hun ikke klarer å relatere seg til. Ved et tidligere tilfelle tenker hun tilbake på da hun var ung og i barnehagen, hun refererer til dette som hennes forrige liv: «Det må være minst sytten år siden jeg har hørt akkurat de ordene. Sytten år siden jeg selv sto i husken og befalte de voksne å dytte mer. Sytten år siden jeg i det hele tatt satte mine ben i en barnehage. I mitt forrige liv.» (49). Linnéa fantaserer også om å være et barn igjen, da hun ønsker at hun var seks år og venter på at moren skal hente henne i barnehagen (50). Den barnlige tonen mellom Linnéa og moren kan være til for at de begge ønsker seg tilbake til det tidspunktet der Linnéa hadde det bra. Siden spiseforstyrrelsen begynte i en tidlig alder, er det barndommen de må se til. Dette kan også være en grunn til at Linnéa velger å ikke betro seg så mye til moren, og at hun ønsker å bevare det uskyldige og barnlige forholdet mellom dem. Det kan virke som at det er lettere for Linnéa å betro seg til en tredjepart som er betalt for å hjelpe henne.

Ray Pahl, en sosiolog kjent for sin forskning på vennskap (Wallace 2011), skriver i artikkelen «Society, community, well being» (2001) om hvem mennesker oftest velger å betro seg til. I artikkelen tematiserer han en endring i mønstrene for hvem man betror seg oftest til. Resultatene viser at familiemedlemmer har hatt en tendens til å dominere de innerste sirklene, men at det ikke alltid trenger å være slik:

As one might expect, family members tends to dominate in the innermost circle but interestingly this is not always so. There is an understandable hesitancy in putting parents further out but some respondents, somewhat apologetically to be sure, put one or both of their parents in a more distant ring. (Pahl 2001: 28).

I følge Pahl virker det som at det skjer en endring i moderne samfunn, hvor foreldre i økende grad plasseres i mer ytre ringer, mens venner overtar plasseringen i de innerste ringene. Pahl viser også til andre undersøkelser, blant annet av Peter Willmott i 1978. Willmott var en anerkjent sosiolog som spesialiserte seg på nettverks- og familiære forhold (Young 2000). I følge Pahl, konkluderte Willmott med at venner er de man oftest deler sine dypeste tanker og personlige problemer med (Pahl 2001: 27). Pahl tematiserer at mennesker med nære venner ser ut til å klare seg bedre psykisk enn mennesker med et begrenset sosialt nettverk (Pahl 2001: 23).

Pahls undersøkelse tyder på at venner og nære familiemedlemmer har skiftet plass når det kommer til betroelser blant mennesker. For mange virker det som at det er lettere å betro seg til venner enn til nær familie. Pahl problematiserer også alder, og sier at slike forhold vil være ulikt for en person på 22 og en person på 52. Det kan være på grunn av at venner ofte befinner seg i samme aldersgruppe, og har derfor mange av de samme erfaringene en selv har. En mor og en far kan godt være støttende, men etter å ha vokst opp i et annet tiår, har situasjonen endret seg så mye at de ikke vil kunne relatere til alle de samme hendelsene. Videre hevder Pahl at ettersom man blir eldre, kan betroelsessirkelen endres (Pahl 2001: 23, 27-28).

For Linnéa kan det være problematisk å erstatte de innerste betroelsessirkelene med venner. I romanen møter vi få venner av henne, og vi vet at hun for det meste isolerer seg.

Innledningsvis skriver hun at hun sender ut melding til venner hver søndag om at hun får et nervøst sammenbrudd, og dette kan være et ønske om å betro seg til noen (5). Etter at hun møter Finn hører vi ikke mer om at hun sender ut slike meldinger til venner. Vi får bare ved ett tilfelle vite at hun har betrodd seg til en venninne. Dette skjer gjennom at hun forteller Finn om at hun har sluttet på medisinen sine, og at Finn godtar dette. I neste avsnitt forteller hun at han ikke ble sint, men at Leni som er en av hennes nærmeste venninner ble sint. Leni mener at medisinen er det eneste som holder henne i live (143-144). Det kan fremstå som at Leni har erstattet moren i de innerste betroelsessirkelene etter Pahls skjema, til tross for at Leni bare nevnes ved ett enkelt tilfelle.

Som nevnt er det en endring som gjør at familien skyves lenger ut i sirkeldiagrammet, og for Linnéa kan dette stemme med at hun, i løpet av boken, ikke betror seg så mye til moren, i tillegg til at faren og broren fremstår som nærmest ikke-eksisterende. Siden hun heller ikke har så mange venner som hun ønsker å betro seg til, kan det derfor være at hun ser på Finn som en erstatter for dette forholdet. Finn er betalt, og på den måten blir han en stødig brikke i livet hennes. Han får betalt for å holde ut med henne og hans jobb er å lytte til henne, uansett hva.

I det moderne samfunnet er det blitt vanligere med psykiatere, terapeuter og lignende, og for de som benytter seg av slike tjenester, kan det bli logisk at terapeuten får en av de innerste sirkelene i sirkeldiagrammet.

3.8.3 Finn

Finn er Linnéas psykiater, og han presenteres tidlig i romanen. Han kan sies å være både hjelper og motstander for Linnéa, men også en giver. Introduksjonen mellom Linnéa og Finn kan representere et vendepunkt for Linnéa. Det som innleder hennes forhold til Finn, er episodene der Linnéa forteller om at hun får et nervøst sammenbrudd. I hendelsen der hun forteller om at hun sender ut meldinger på søndager, forteller hun om en søndag der hun får svar fra en av vennene som mottok meldingen:

Men så var det nettopp denne søndagen – at jeg mot alle odds fikk svar på en av sms-ene jeg hadde sendt ut. Oppfordringen i meldingen var ikke engang pakket inn, den var bare skutt ut i løse luften: «Du kan ta psykiateren min. Jeg behøver ham ikke lenger. Han er veldig travel, men du kan få timene mine. Send ham en mail.» (7).

Linnéas umiddelbare reaksjon er å bli fornærmet. Hun nekter å tro at hun har mer behov for en psykiater enn han, men likevel drar hun rett hjem og skriver en e-post til psykiateren. Før dette tidspunktet har ikke Linnéa tatt steget med å søke hjelp. Den første kontakten med Finn kan representere et indre ønske om å få hjelp. Store deler av romanen omhandler Linnéas møter med Finn, og møtene danner en ramme for fortellingen.

I likhet med mor, fremstår Finn som en éndimensjonal karakter. Han presenteres som en psykiater, og gis få andre karaktertrekk utover dette. Foruten jobbtittelen, fornavnet og at han er mellom 30 og 60 år (11), får vi vite lite om han. Vi får vite at han har gitt ut bøker innenfor psykiatrien, at han er smart og belest, at han samler på Mackbooker og at han er travel. Finn presenteres ofte som en kontrast til Linnéa, noe som vitner om at hun har et lavt selvbilde. Som psykiater representerer Finn en med god psykisk helse, og Linnéa representerer en med mange psykiske vansker. Finn opptrer alltid som rolig og balansert, mens Linnéa fremstår som urolig, amper og mistenksom. I tillegg skaper Linnéa en kontrast mellom dem ved å kategorisere seg selv som dum, og Finn som smart. Finn er utdannet innenfor psykiatrien, noe Linnéa ikke er. Likevel sammenligner hun seg ofte med han på dette feltet. Etter å ha fortalt Finn at hun ikke finner en bok han har skrevet, gir han den til henne. I leseprosessen blir hun skuffet fordi at hun ikke forstår det som er skrevet (145), selv om det er en bok som tilhører det psykiatriske feltet. Hun fremhever kontrasten mellom dem mer direkte i sitatet: «Likevel er han smart og jeg dum, tenker jeg og legger boken åpen i vinduskarmen.» (185). Hun har en blind tro på hans evner, og sår aldri tvil til det han sier. Hun sier at flere tror hun har ADHD, men at Finn avkrefter det, derfor har hun ikke ADHD (51). Det virker som at Finns stemme stiller sterkere for henne enn det andre i livet hennes gjør.

Finns travle hverdag er noe Linnéa ofte poengterer i romanen, og det blir en kontrast til hennes monotone og ensomme tilværelse. Første gang er det ikke hun selv, men vennen som «gav» henne Finn som poengterer dette. Han sier hun kan få psykiateren hans, men at han er veldig travel (7). Det er flere tilfeller der Linnéa selv poengterer Finns travle liv, blant annet slik: «Jeg skal heller ikke til Finn før om to uker. Han har så mye å gjøre, den mannen, men hovedårsaken til at vi sees sjeldnere nå enn før, er mest sannsynlig at vi ikke har noe å snakke om lenger.» (64). Siden Finn er travel, blir Linnéa for å bry han med egne problemer. Til tross for at hun mener de ikke har noe å snakke om, betyr det ikke at den psykiske helsen hennes er bedre. Det kan bety at hun i den perioden sliter med å snakke om sykdommen. Selv om hun ønsker å få time hos han, venter hun til at han tar kontakt med henne, og på den måten føler hun seg ikke til bry (167). Finns travle hverdag støtter også opp om det kontrasterte forholdet mellom han og Linnéa. Linnéa hevder ofte at hun ikke har noe å gjøre, og at dagene hennes tilbringes i leiligheten. Ettersom hun mener at all kontakt må innledes fra Finn, skaper hun seg en ny posisjon preget av venting. Finn vet ikke når Linnéa har behov for å prate med han, og han vil derfor ikke kunne kontakte henne hver gang hun har behov for en ny time. Hadde hun kontaktet Finn etter egne behov, ville ventingen kanskje blitt forkortet. En grunn til at Linnéa ikke kontakter Finn, kan være fordi at hun ikke ønsker å bli frisk.

Ettersom vi ikke får vite noe som helst om Finn på det personlige planet, og alt foregår gjennom jobben hans, blir vi ikke kjent med annet enn psykiateren Finn. Dette er nokså naturlig ettersom at han som psykiater ikke skal blande fritiden sin inn i jobben, og at Linnéa ikke skal ha behov for å vite noe om hans personlige liv. Slik sett er det naturlig å tenke at Finn representerer den moderne psykiater, og forholdet mellom han og Linnéa representerer lege-pasientforholdet.

Finn er en støtte for Linnéa, en hun kan dele sine dystreste tanker med. Tillitsforholdet mellom dem starter tidlig, og Finn vet hvordan han skal forholde seg til en som Linnéa. Hun forteller at Finn spør om de skal forsøke å endre rutineene hennes, slik at måltidene ikke vil være knyttet til tidspunkt. Linnéa svarer bestemt nei, og Finn godtar dette uten å snakke mer om det, noe hun er lettet over (27). Et eksempel på at Linnéa ønsker å beskrive problemene sine til Finn, ser vi tidlig i romanen: «I morgen skal jeg fortelle Finn at jeg har lyst til å dø, og at jeg har brukt timevis på å gjøre research til hvordan jeg kan gjennomføre et vellykket selvmord.» (29). Tillitten mellom henne og Finn utvikles tidlig i romanen. Deres første møte er 10. januar, og sitatet der hun vurderer å fortelle han om dødsønsker, står i kapittelet «15. februar». En drøy måned etter deres første møte har hun allerede begynt å betro sine dypeste

tanker til han. Noen ganger blir hun selv overrasket over hva hun har fortalt han. Hun beskriver et møte de har da hun akkurat har kommet hjem fra Molde, og hun blir overrasket over at han vet om besøket i Molde (36). Betroelsen om at hun var hjemme i Molde er ikke en stor og personlig betroelse, men det er noe hun tror at hun ikke har sagt til noen.

Overraskelsen kan ligge i at hun har betrodd noe til han, uten at hun selv har tenkt over dette. Hun undrer seg flere ganger gjennom romanen over hvor mye hun ønsker å dele med Finn, og hun bekymrer seg for hva han vil tenke når hun har tilbakefall.

Finn er med på å gjøre Linnéa bedre flere ganger, til tross for tilbakefallene. Linnéa er også innforstått med at Finn en dag vil gjøre henne frisk, noe hun uttrykker slik: «Jeg går rolig bortover korridoren mens jeg håper at jeg aldri blir nødt til å skilles fra Finn, til tross for at han kommer til å gjøre meg helt frisk en dag.» (192). Linnéa har et ambivalent forhold til Finn. Ettersom at hun velger å opprettholde faste møter med han, må det bety at hun ønsker en form for hjelp. Til tross for at hun oppsøker en psykiater, er hun redd for å bli frisk. Hun er redd for å miste Finn, enda hun vet at møtene med han er et steg mot å bli frisk. Linnéa har flere bedre perioder, men de fleste ender opp med at hun blir redd og stresset for at hun føler seg bedre. Et eksempel er når Linnéa har hatt en bedre periode, men begynner å savne sykdommen sin. Hun vurderer om hun skal fortelle Finn at hun akter å gjøre seg selv syk igjen: «Jeg har aldri vært så sent ute før, og jeg blir med ett nervøs. Skal jeg fortelle alt til Finn? Ikke at jeg er sent ute, men at jeg savner å være så syk at folk ser skremt på meg, og at jeg akter å gjøre slik at alt kommer tilbake.» (80). Samtidig som hun ønsker å dele tankene sine med han, frykter hun konsekvensene som kan oppstå av det. I dette tilfellet frykter hun at han skal beslaglegge badevekten hennes, en sanksjon han har utøvd ved to tidligere tilfeller.

Tiden spiller en viktig rolle for Linnéa når hun har møter med Finn. Tiden er også viktig for romanens helhet, men dette vil jeg komme tilbake til når jeg drøfter motiv og tema. I forkant av hvert møte beskriver hun hvor tidlig hun møter og til hvilket klokkeslett Finn åpner døren for henne. Linnéa misliker situasjoner hvor hun blir nødt til å vente, likevel møter hun alltid for tidlig til timene hun har med Finn. Linnéa vet at selv om hun møter for tidlig, vil ikke Finn starte timen deres tidligere. Hun lager et poeng av at Finn alltid starter timene presis: «Finn åpner døren på slaget 17:00 og ønsker meg velkommen tilbake.» (20). Det er bare et tilfelle der hun nevner at Finn slipper henne inn 15 minutter for tidlig. I dette eksempelet beskriver hun seg selv som lamslått, og det er tydelig en engangshendelse (143).

Finns karakter er tildelt stor tiltro. Finn fremstår som feilfri, og Linnéas beundring av han er tydelig. Før deres første møte er hun skeptisk til intensjonene hans. Hun er usikker på om den eneste grunnen til at han tar henne til seg, er for å kunne forske på bloggerfenomenet (9), men denne usikkerheten går raskt over. Hun gir han en slags gudommelig status, og hun har ikke tro på at Finn kan begå menneskelige feil. Ved et tilfelle er hun redd for at Finn har klart å dobbeltbooke, men rett etterpå sår hun tvil til at han kan gjøre noe slikt. Ved et senere tilfelle tar hun seg selv i å tro at Finn har glemt henne, noe hun angrer på: «Jeg hører det slå i hans ytterdør, og kun få sekunder senere står han avslappet i min døråpning og smiler vennlig. Jeg er stum av fascinasjon, og i et kort øyeblikk gremmes jeg over at jeg i det hele tatt kunne komme på ideen om at han kunne ha glemt meg.» (188).

Linnéas tilknytning til Finn kan ses i sammenheng med fraværet av en farsskikkelse, og Finn fyller en viktig funksjon i så måte. Vi får vite lite om Linnéas far, men vi skjønner at han og moren ikke er sammen. Det første tilfellet der hun nevner far, er når hun forteller at faren slutter å betale for rommet hennes om 28 dager (126). Neste gang er i forbindelse med at hun tenker tilbake på julen da hun var innlagt på sykehus. Hun fikk lov til å feire jul hos faren, siden han bodde i nærheten av sykehuset (174). Det er minimale beskrivelser av far, noe som kan tyde på at faren og Linnéa ikke står hverandre nært. De tilfellene der far er skildret, er det ikke knyttet til følelser, slik som med mor. Linnéa sier aldri at hun er avhengig av far, eller at livet ville være utholdelig å leve uten far, slik som hun gjør med mor. Linnéa nevner også at hun ikke føler hun passer inn sammen med farens familie: «Jeg skulle feire julaften. Dog ikke hos mamma, men hos pappa, kun et steinkast unna sykehuset. Hvor jeg naturligvis ikke passet inn, jeg spiste jo ikke like mye som de andre, og det var jo tross alt all denne spisingen julen dreide seg om, var det ikke?» (174). Unnskyldningen for at hun ikke passer inn sammen med farens familie, virker vag. På dette stadiet som en anorektiker tvangsinnlagt på sykehuset, vil man tro at hun generelt spiser mindre enn andre, også sammenlignet med familien på moren sin side. Det virker heller som at Linnéa ikke føler seg like komfortabel med familien på farssiden, og kanskje føler det slik at hun ikke identifiserer seg like mye med den familien.

Finn fremstår ikke som en farsfigur, men som den eneste stabile mannsfiguren i livet hennes. Stabiliteten kan være forklaringen på Linnéas separasjonsangst fra Finn, når hun flere ganger nevner at hun håper hun aldri må skilles fra han. Dette kan, ved enkelte tilfeller, sammenlignes med forholdet hun har til sin mor. Hun er avhengig av både moren og Finn, men på to forskjellige måter. Hun er avhengig av den terapeutiske funksjonen Finn representerer, mens hun er avhengig av omsorgen og støtten moren representerer.

3.8.4 Lege-pasientforhold

I forholdet mellom Linnéa og Finn, er det særlig én side som må vurderes. Forholdet mellom dem er basert på et lege-pasientforhold, og Finn opptrer aldri utenfor psykiaterrollen. Som jeg var inne på tidligere, ser det ut til at det er en endring i hvem man betror seg til. Tidligere hadde nær familie en tendens til å dominere den innerste betroelsessirkelen, mens nå kan det se ut som at den innerste sirkelen blir dominert av venner. I Linnéas tilfelle kan dette se ut til å stemme, særlig etter at hun møter Finn. Etter dette leser vi én gang at hun betror seg til en venninne, men ellers dominerer Finn den innerste betroelsessirkelen hennes. I *Evig søndag* oppsøker Linnéa psykiatrien frivillig, noe som kan tyde på at hun har et ønske om å betro seg til noen. Tidligere i oppgaven redegjorde jeg for at Finn ser ut til å overta rollen som en Linnéa kan betro seg til, mens mor overlates til å ha en omsorgsrolle fremfor en terapeutisk funksjon. Ettersom at Linnéas far og bror utgjør minimale roller for romanen, kan det se ut som at den nærmeste familien får en mer periferert rolle i Linnéas betroelsessirkel.

Forholdet mellom Linnéa og Finn blir bare skildret som et lege-pasientforhold. Møtene deres går i størst grad ut på å snakke om Linnéa og hennes situasjon. De fleste tilfellene der Linnéa forsøker å endre samtalens fokus over på Finn, avbryter han henne:

- Så brun du har blitt, sier jeg.
- Finn har hentet den runde papirskiven med tall, og han spør om jeg er kjent med BMI.
- Jeg er kjent med BMI, men jeg gjorde meg ferdig med det for mange år siden, sier jeg likegyldig og kikker ut vinduet, nesten litt snurt. (188).

Selv om Linnéa forsøker å holde samtalen borte fra seg selv, lar ikke Finn seg avlede. Han snur raskt fokuset tilbake samtalens egentlige tema.

I lege-pasientforholdet mellom Finn og Linnéa, fremstår Finn som autoritær, og forholdet deres blir fremstilt som asymmetrisk. Asymmetrien kan oppstå som følge av at Finn sitter med mest makt. Linnéa føler at det er Finn som må ta kontakt for å arrangere et møte:

- Jeg er i alle fall hjemme, i Oslo, og jeg lener meg over varmeovnen mens jeg tenker at jeg har et ønske om å snakke med Finn. Men jeg vil ikke mase om å få komme, jeg må vente til han ønsker meg på besøk. Han hadde nok masse å gjøre, han har alltid masse å gjøre, i motsetning til meg, jeg har ikke noe å gjøre. (167).

Selv om Linnéa føler at hun har behov for snakke med Finn, venter hun til at han tar kontakt og gir henne et tidspunkt for neste møte. Linnéa forteller også om flere anledninger hvor Finn avlyser møtene deres, men ikke at hun selv avlyser.

I følge Schei (2010) og Falkum (1998) har det asymmetriske forholdet mellom legen og pasienten eksistert i all tid. Legen sitter med makt gjennom å være den mer kompetente andre, som også har bestemmelsesrett i pasientens medisineringsprosess. Pasienten har selvsagt en selvbestemmelsesrett ved behandlingsmetoder, men det er legen som sitter med kompetansen og viten om hva disse behandlingsmetodene er. Det fremstår som at Linnéa er preget av det asymmetriske forholdet, dette kommer særlig til uttrykk i deres første møter. Hun bryr seg om hva han tenker om henne, allerede ved første håndtrykk: «Med det samme vi har håndhilst, angrer jeg på at jeg ikke hilste fastere.» (11). Rett før deres andre møte blir Linnéa overveldet av venterommet til Finn. Hun beskriver hvordan bokhyllen hans nærmest dekker hele rommet, og at den er fylt opp med bøker. Når Finn inviterer henne inn, føler hun seg fortsatt ydmyk og er usikker på hvordan hun skal møte han: «Jeg vet ikke om jeg skal ta ham i hånden eller om det holder å se ham i øynene. Jeg rekker ikke å bestemme meg heller, så jeg ser i gulvet og går inn uten å hilse.» (20). Over halvveis inn i romanen opplever vi igjen at Linnéa ikke kan se Finn i øynene: «Jeg ser nesten aldri på ham lenger, jeg klarer ikke holde blikket, og jeg føler heller ikke at jeg behøver å gjøre det.» (143). Hun forklarer at hun ikke kan holde blikket til Finn, noe som kan være forårsaket av skjevfordelingen av makt. Maktforholdet kan også forklare hvorfor hun nesten aldri ser på han lenger. Dette betyr at hun har klart å se på han tidligere, og at asymmetrien mellom dem kan være forsterket ved at han får vite mer og mer om henne personlig. Linnéa deler tankene og problemene sine, mens han skal konsentrere seg om henne, uten å dele noe om seg selv. Det tydelige kontrasterte forholdet mellom dem kan være det som får henne til å føle seg underlegen. Som tidligere nevnt, fremstår Finn som symbolet på god psykisk helse, mens Linnéa fremstår som en motsetning. I tillegg sammenligner Linnéa seg ofte intellektuelt med Finn, noe som resulterer i at hun betrakter han som smart mens hun er dum. Kontrasten mellom dem understrekes flere ganger i romanen:

Mens jeg sitter i venterommet, tenker jeg tilbake på den første gangen jeg var her. Da jeg lirket boktitler ut av hyllen fordi jeg synes de så spennende ut. Hvem trodde jeg egentlig at jeg var? Jeg har så vidt lest et tosifret antall bøker i hele mitt liv, og da i hovedsak meningsløs krim eller ungdomsromaner. (148).

Ved samme hendelse beskriver hun hvordan hun ikke tør å ta opp boken hun har fått av Finn, i redsel for at han skal se hvor lite hun har lest (148). Hun er redd for at Finn skal dømme henne, enda boken er innenfor et fagfelt hvor hennes kunnskap, av naturlige grunner, er begrenset. Linnéa har laget seg en idé om at Finns andre pasienter også må skape seg en tilgjort fasade i møtet med han. Det fremstår som at Linnéa går ut fra at andre pasienter av

Finn reagerer på samme måte som henne når de møter han. Hun beskriver hvordan pasientene hører Finns fotskritt når han er på vei for å hente dem, og at de reagerer med å sette seg i en tilfeldig stilling for at han ikke skal skjønne at de er forberedt på at han kommer (149).

Hvorvidt dette stemmer, er ikke noe Linnéa kan bekrefte. Hun poengterer at hun alltid er alene på venterommet, så hun kan ikke studere de andre pasientene til Finn. Dette får vi vite i samme sitat som hun sår tvil til at Finn kan dobbeltbooke: «Dører, labyrintlignende ganger som fører bort til Finns venterom. Jeg stikker hodet inn for å se om det sitter noen der, men det gjør det selvsagt ikke, hvorfor skulle det dét, Finn dobbeltbooker vel ikke timer med det første.» (80). Hun generaliserer pasientrollen, og tenker at alle må skape en tilgjort fasade i det de møter Finn.

Forholdet mellom Finn og Linnéa er preget av asymmetri, også i økonomisk forstand. Hun er arbeidsløs i store deler av romanen. Når faren hennes slutter å betale for leiligheten, må hun av økonomiske årsaker si opp leiligheten (126). Finns økonomi gjenspeiles i eiendelene hans. Linnéa poengterer at han er i besittelse av flere eiendeler enn henne. Ikke bare bøker, men også Mac-er. Han påpeker at hun har en Mac, videre forteller han at han selv samler på Mac. Bare på skrivebordet hans, ligger det tre stykker. Finn begrenser henne i hvor mye materielt han mener hun kan ha, og begrensningen kommer i sammenheng med at han forteller han samler på Mac:

- Jeg leste en artikkel om Apple her om dagen, sier han borte fra pulten sin. – De tjener jo milliarder, de der, smiler han og kommer mot meg. Han setter seg ned i stolen vis-à-vis og ser på meg.
- Det skulle jeg også hatt, sier jeg.
- Milliarder? Nei, det er vel slitsomt.
- Tror du?
- Én million kunne du kanskje ha hatt. Maks én. (118).

Finn viser frem egne materielle goder, for deretter å begrense Linnéas ønske om materielle goder. Selv om Finns intensjoner nok er positive, skinner det asymmetriske forholdet mellom dem gjennom. Det kan se ut som at Finn mener at han vet hva som er best for Linnéas fremtid.

I forholdet mellom Finn og Linnéa fremstår han som en giver og hun som en mottaker. Han er den som hele tiden må gi henne noe, blant annet råd, bøker og medisiner, og som i siste instans også virker å være den som kan gi henne god helse og gjøre henne frisk. Linnéa tar imot det han har å gi, men gir aldri noe tilbake. Det kan være at Finn ikke vil ta imot noe fra

pasientene sine, men likevel antar Linnéa at han har tatt imot noe fra pasienter tidligere. Ved flere anledninger nevner hun at Finn har tre lite flatterende malerier hengende på veggen på venterommet, og de er signert med «Til Finn». Linnéa antar at maleriene er fra en av Finns pasienter, og at han bare har tatt imot dem av en pliktfølelse (26). Hun antar at Finn har tatt imot bildet fra en pasient, og hvis dette stemmer er det heller ikke noe som står i veien for at hun selv skal reversere eller likestille rollene, slik at de begge kan være givere. Hun velger likevel å påta seg rollen som mottaker, og samtidig økes avstanden i det asymmetriske forholdet mellom dem. Det finnes et enkelt tilfelle hvor Linnéa forteller at hun har gitt Finn noe, men dette tilfellet er under tvang. I en vanskelig periode for Linnéa, hvor spiseforstyrrelsen har tatt kontrollen over henne, sier hun at hun er redd for at hvis Finn får vite sannheten, vil han beslaglegge badevekten hennes: «Men hva gjør jeg om han tar badevekten min og setter den under sjeselongen på kontoret sitt sammen med de to andre vektene han har beslaglagt?» (80). Finn fremstår som en som gir, men også en som tar. Han gir henne ting som kan hjelpe henne, og tar fra henne ting som han betrakter som skadelig. Til tross for at Finns intensjoner er gode, fremstår Linnéas autonomi som liten. Hun har ikke selvbestemmelsesrett i avgjørelsen om hun skal få beholde badevekten, eller ikke. Finn har allerede tatt fra henne to, uten å returnere noen. Det betyr at Linnéa heller velger å kjøpe seg en ny, enn å konfrontere Finn.

I forholdet mellom Finn og Linnéa oppstår nok mye av asymmetrien som et resultat av at hun deler sine innerste tanker med han, mens han som psykiater ikke skal dele noe om seg selv. Han har også makt til å skrive ut resepter på antidepressiv og andre medisiner ved behov. Linnéa ser også ut til å bevisst gi Finn en del makt. For eksempel i det tilfellet der Linnéa forteller at hun frykter at Finn skal beslaglegge enda en badevekt. Ettersom Linnéa i utgangspunktet oppsøkte Finn av fri vilje, er det ingen grunn til at han skal kunne tvinge henne til å gi fra seg badevekten, likevel har han nok autoritet til å kunne gjøre det.

3.8.5 Linnéas relasjon til ulike objekter

I løpet av romanen møter vi ulike objekter Linnéa fokuserer på. Disse objektene spiller liten rolle for romanens fremdrift, slik at handlingen blir satt på pause, men virker viktige for forståelsen av Linnéa som karakter. Objektene og hendelsene jeg skal ta for meg er: sparkesykkel, blinkesko, furby og en pinne. De er med andre ord knyttet til en barnlig sfære. Hvorvidt denne tilknytningen til et barneunivers er meningsbærende for romanens tematikk, er noe av det jeg vil drøfte.

Sparkesykkelen er objektet som tar størst plass. Den blir for første gang introdusert i romanens midtdel, der det heter: «Jeg går ut i gangen og gløtter bort på sparkesykkelen. Jeg har ikke hatt tid til å bruke den. Jeg kjøpte den en lørdags ettermiddag for alle sparepengene mine, som en protest mot all denne gåingen jeg stadig blir tvunget til.» (153). Hun forklarer videre at hun brukte å sparkesykle som barn, så dette er noe som tar henne tilbake til barndommen. Sparkesykkelen blir mye brukt og ofte nevnt i romanen. Hun tar den med seg til butikken, til møtene med Finn og til byen. Hun gjenforteller en hel samtale hun hadde med en kjøpmann om sparkesykkelen, der de diskuterer hvor fort hun kan kjøre på den (178). Denne samtalen er unyttig for romanens progresjon. Vi lærer ikke noe nytt om handlingen i romanen eller om Linnéa, og fremdriften stoppes for en kort stund. Sparkesykkelen kan også være et symbol på at Linnéa er annerledes. Der andre mennesker i hennes aldersgruppe anskaffer seg en bil til transport, skaffer hun seg en sparkesykkel. Hun vet nok selv at hun er annerledes på grunn av de psykiske lidelsene, og sparkesykkelen kan være til for å ta fokuset bort fra det psykiske. Det kan være at Linnéa håper at folk skal tro hun kun skiller seg ut gjennom sparkesykkelen, i stedet for å se til sykdommen hennes som er en faktor hun ikke klarer å kontrollere.

Blinkeskoene er et lite innslag som mer eller mindre bare blir nevnt i forbifarten. Linnéa beskriver at hun ser en vanlig jente i fireårene, men det er noe hun legger merke til. Sålene og borrelåsene til jenten blinker i blått lys. Linnéa står og stirrer på henne mens hun tenker på at hun også ønsker seg slike:

Jeg ble stående og måpe svakt, for det var ikke bare noe så vanlig som sålene som blinket – det blinket også oppå borrelåsene. Med et blått lys. Hver gang jenta satte en fot i bakken, blinket det voldsomt. Men ikke altfor voldsomt, bare litt voldsomt. Selv var hun tydeligvis vant til det, hun så ikke engang på skoene sine. Hun hadde sikkert hatt dem en stund. Jeg sto helt stille og gløttet nysgjerrig. Jeg ville også ha blinkesko.» (120).

Blinkesko, i likhet med sparkesykkel, er forbundet med barn. Det er nok ikke mange mennesker i Linnéas aldersgruppe som ønsker seg slike. Blinkeskoene kan dermed være noe som tar henne tilbake til barndommen. De kan representere et ønske om å bli frisk.

Det som er interessant ved både blinkeskoene og sparkesykkelen, er at begge er forbundet med transport eller bevegelse. I tillegg til å være forbundet med transport er gjenstandene også er forbundet med barndom, og kan representere en regressiv bevegelse. Det kan hende at Linnéa håper at disse gjenstandene skal hjelpe henne med å frakte henne tilbake til en bedre tid, en tid der hun var frisk, og som for henne er tilknyttet barndommen. Den regressive

bevegelsen kan også korrespondere med et ønske om å innta en mottakerrolle i forhold til andre. I forholdene hun har til Finn og mor, fremstår Linnéa som en mottaker i stedet for å være en som gir til andre. Finn og mor må stille som støtter til henne, og det er de som må gi henne hjelp hele veien. Sammenligningen kan trekkes til et barn som trenger hjelp og støtte hele veien til det kan klare seg selv. Linnéa fremstår på mange måter fortsatt som en som trenger støtte av andre for å klare seg.

Et annet objekt jeg skal trekke frem er en pinne Linnéa får øye på i sidesynet da hun sparkesykler til Finns kontor:

Jeg får i sidesynet øye på en spesiell pinne i veikanten, men jeg velger likevel å sparke videre. Bare få sekunder senere går det opp for meg at det var noe mer enn spesielt ved pinnen, for den var etter det jeg synes å huske mer eller mindre prikk lik Harry Potters tryllestav. Jeg gjør en u-sving med sparkesykkelen og triller nedover noen meter før jeg stopper opp og studerer pinnen. (167-168).

Ettersom en bekjent av henne står og iakttar henne, plukker hun ikke opp pinnen. Da hun returnerer fra Finn, er pinnen borte. Pinnen er beskrevet over en hel side, så Linnéa vier den stort fokus. Harry Potter er også noe som går igjen i romanen. Linnéa er i den aldersgruppen som vokste opp med bøkene og filmene. Vi får vite at hun er 20 år i 2011 i sitatet: «Hittil hadde jeg greid hele 20 av disse årene, men nå ser jeg ikke lenger hvordan jeg skal holde ut.» (7), det viser at Linnéa er født i 1991. Den første filmen om Harry Potter ble lansert i 2001, da Linnéa var 10 år. Harry Potter kan dermed også være et barndomsminne hun søker seg mot. Første gangen hun nevner Harry Potter er helt i romanens begynnelse: «Denne søndagen tilbrakte jeg for eksempel i en kinosal på den andre siden av Oslo, hvor jeg betalte 100 kroner for å sove tre timer i støyen fra Harry Potter.» (5-6).

Selv om pinnen og Harry Potter ikke hører til under transport, kan de likevel symbolisere en bevegelse. Med magien kommer det en endring, og gjennom magien skal man kunne endre situasjonen man står i. Pinnen kan representere et ønske om å trylle bort Linnéas nåværende situasjon, slik at en endring kan forekomme.

Neste objekt er et leketøy som er kjent under navnet Furby, og var vanlig på slutten av 1990-tallet. Furby var et robotstyrt leketøy en måtte ivareta. Den kunne lage lyd, bevege seg og sove, og måtte mates. Beskrivelsene av Furbyen starter ved at hun går til postkontoret for å hente en pakke fra Amerika. I romanen leser man flere plasser at Linnéa bestiller ting over nett, men flertallet av gangene er det klær. Denne gangen er det et leketøy:

Men irritasjonen ga seg med det samme jeg innså at jeg endelig hadde fått pakken min, og jeg greide ikke vente, så jeg rev opp teipen og pappen i det samme jeg vendte meg fra disken. Jeg ble dyttet bort av nestemann i køen mens jeg prøvde å få ut innholdet, noe som viste seg å være på grensen til umulig. Amerikanere og teip. Jeg bannet lavt og bestemte meg for å skaffe meg en lommekniv så snart isoleringsfasen var over. (139).

Iveren hun føler ovenfor dette leketøy tilsvarer iveren et barn føler. Hun refererer også til Furbyen som et levende vesen slik: «Vi gikk hjemover, og det eneste jeg kunne tenke på, var hvor mye jeg gledet meg til å legge meg ned med øynene lukket, og slippe taket i den uendelige hverdagen.» (140). Linnéa går alene til postkontoret, og ved å vise til et vi, hentyder hun til seg og Furbyen. Leketøyet er noe som kan relateres til Linnéas aldersgruppe som barn, da furbyen ble lansert i hennes barndomsår. Ved et tidligere tilfelle i romanen innrømmer hun at hun hadde en Furby som barn. Dette kommer i sammenheng med beskrivelser av fuglen hennes, Twitter: «Han har i det hele tatt begynt å oppføre seg slik som furbyen jeg hadde som barn, den harde bamsen med det fryktelige utseendet, som mekanisk viftet med ørene og snakket til en på furbisk.» (109).

I sitatene ovenfor ser vi at når Linnéa henter Furbyen, er hun i en vanskelig periode. I det første sitatet viser hun til at hun er i en isoleringsfase, og i det neste sitatet forklarer hun at hun bare har lyst til å sove for å komme seg unna hverdagen. I sitatet der hun henter pakken, forklarer hun også at hun bruker sin siste energi på å åpne pakningen Furbyen ligger i, noe som viser til at hun er i en mørk fase av spiseforstyrrelsen (139). Leketøyet bestilles under et tilbakefall, og dette støtter teorien om at disse gjenstandene kan ha en regressiv funksjon for henne. Hun søker seg mot barndommen, som er den eneste tiden hun ser på som lykkelig.

Som tidligere nevnt har objektene også den funksjon at de setter handlingen på pause. Objektene er forbundet med barndommen, og barndommen er den eneste perioden Linnéa kan tenke på som en lykkelig tid. Dermed kan det være at Linnéa søker tilbake til tiden da hun var lykkelig gjennom objektene, og at de fremmer et ønske om endring. Dette støttes også opp av forholdet mellom Linnéa og moren, som har en barnlig undertone i seg. Det virker som at Linnéa ønsker å være det lille barnet moren må passe på. Gjenstandene kan, som nevnt, også fremme at Linnéa er annerledes. Særlig i den forstand at hun kjøper ting som er uvanlig for hennes aldersgruppe. Dette gjelder både sparkesykkelen, Furbyen og at hun ønsker seg blinkesko. Disse objektene bidrar til at Linnéa skiller seg ut fra andre i hennes aldersgruppe. Det at Linnéa er annerledes, kan også være forklarende for ensomheten hun føler. Hun nevner flere ganger at hun isolerer seg, og føler at hun ikke kan besøke andre. Den indirekte

ensomheten Linnéa føler, kan være konkret avspeilet i objektene gjennom valgene hun tar som gjør henne annerledes. Linnéas valg om å kjøpe seg en Furby, kan også være et forsøk for å tildekke ensomheten hun føler. Leketøyet oppfører seg på mange måter som et barn, og det at hun refererer til den som et levende vesen, kan være et rop om at hun er ensom og vil dekke det sosiale behovet.

3.8.6 Det relasjonelle aspektet i *Evig søndag*.

Relasjonene jeg har tatt for meg i oppgaven, fremstår både med likheter og med forskjeller. Mor og Finn presenteres som to sentrale karakterer i Linnéas liv, men representerer to forskjellige funksjoner. Begge er viktige for Linnéa, og begge kan karakteriseres som hjelpere etter aktantmodellen. De kan også karakteriseres som motstandere mot den delen av Linnéa som ønsker å forbli syk. Likhetene mellom mor og Finn stopper her. Til tross for at de representerer samme side i sykdomskampen, blir de presentert på forskjellige måter. Forholdet mellom mor og Linnéa presenteres for det meste som et uskyldig forhold som knytter Linnéa til barndommen. Linnéa betror seg til mor helt i begynnelsen om selvmordstanker og depresjon, men etter at Finn blir innført, betror ikke Linnéa seg mer til mor. Det fremstår som at både mor og Linnéa ønsker å bevare det uskyldige i forholdet mellom dem, slik som i et forhold mellom en mor og et yngre barn. Kommunikasjonen mellom dem fremstår som barnlig, blant annet i form av sitater som «Når skal vi kose ryggen?» (33). Det uskyldige forholdet mellom dem kan representere et regressivt ønske om å gå tilbake til tiden før Linnéa ble syk.

Forholdet mellom Linnéa og Finn representeres ved bruk av et psykiatrisk perspektiv. Finn er psykiateren, og trår aldri utenfor denne rollen. I tillegg til å være en helper og motstander, utgjør Finn også rollen som giver, i form av at han gir råd og medisiner. Forholdet mellom Linnéa og Finn fremstår å være preget av asymmetri. Finn er i besittelse av mye informasjon om Linnéa, mens hun selv ikke vet noe om Finn på det personlige planet. Det asymmetriske forholdet mellom dem forsterkes ved at Finn representerer giverrollen i romanen, mens Linnéa blir den ydmyke mottaker. Finn lager reglene for forholdet deres, og Linnéa følger hans ord. Han bestemmer tidspunkt for møtene og hvordan behandlingen hennes skal foregå. Linnéa oppsøker Finn frivillig, men det er likevel tydelig at hun gir han mye makt over seg.

Linnéas forhold til objektene kan parallelliseres med Linnéas forhold til mor, i den form at begge forholdene utøver en regressiv funksjon. Både objektene vi leser om og samtalene vi

vitner mellom mor og Linnéa, gir oss en følelse av å lese om et barn. Objekter som sparkesykkel, blinkesko, furby og en pinne som ligner på Harry Potters tryllestav, er objekter som sjelden er å finne i voksne menneskers interessefelt. Enkelte av objektene, som sparkesykkel og blinkesko, kan være direkte knyttet til en regressiv bevegelse, og et ønske om å dra tilbake i tid. Furbyen kan representere ensomhet, spesielt med tanke på at Linnéa omtaler seg og furbyen gjennom et «vi». I dag finnes det flere tekniske og mer moderne leketøy som kan hjelpe mot ensomhet. Ettersom Linnéa velger å kjøpe seg et leketøy fra 1990-tallet, gir dette en enda sterke følelse om at leketøyet innehar en regressiv funksjon for Linnéa.

Å se på de relasjonelle forholdene som behandles i romanen, er en forsøksvis konklusjon om at forholdene kan representere et indre ønske om å bli frisk. Selv om Linnéa ved flere tilfeller hevder hun ikke ønsker å bli frisk, er det likevel tydelige tegn på at hun ønsker å unnsnippe sin nåværende tilstand. Ettersom hun hevder at hun ikke har vært lykkelig siden barndommen, kan se ut som at Linnéa søker mot barndommen for å finne tilbake til idealtilstanden.

3.9 Motiv og tema

I en analyse av *Evig søndag*, er det flere motiv som kan diskuteres. De motivene jeg vil forholde meg til, er mat og tid. Dette er det fortelleren påpeker at er hennes største problem: «Det var ikke noe galt med meg, bortsett fra det faktum at jeg ikke visste hvordan jeg skulle forholde meg til mat og tid. I lengden var det blitt et ganske stort problem, for det eneste tankene mine var opptatt av å tenke på – var nettopp mat og tid.» (5).

3.9.1 Tid

Tiden er noe Linnéa problematiserer, og tiden er gjennomgående for hele romanen. Fokuset på tid er knyttet til strenge rutiner for måltider, frustrasjon over at døgnet inneholder for mange timer og irritasjon over å måtte vente. Dagen hennes er strukturert etter en timeplan som bestemmer når hun kan spise. Hvor mange måltider hun tillater seg i løpet av dagen, varierer etter hvor syk hun er. Noen ganger spiser hun bare ett måltid, mens andre ganger tillater hun seg to. I begynnelsen får vi vite at hun spiser kveldsmat mellom 19:00 og 20:00 (29). Hun har en streng rutine på at maten skal påbegynnes til det faste klokkeslettet, og hun bekymrer seg for at noen skal forstyrre denne rutinen. Senere får vi vite at hun også spiser frokost (48). Nærmere romans slutt tillater hun seg kun frokost som dagens eneste måltid, og hun har en oppfatning om at når måltidet er inntatt, er dagen slutt (128). På dette tidspunktet

ønsker hun å sove gjennom store deler av dagen, slik at frokosten ofte inntas sent på dagen: «Jeg visste at så snart lompene var overstått, var dagen igjen slutt, så jeg forsøkte å tvinge meg selv til å ligge helt til klokken 17:00 for å forkorte dagen.» (136).

Tiden er også forbundet med irritasjon. Hun føler at dagene er preget av venting. Linnéa beskriver at hun har vært tvunget til å vente hele livet, blant annet på mor som alltid kom senere enn planlagt. Til tross for hennes irritasjon over å måtte vente, møter hun alltid for tidlig til avtaler, noe hun skildrer slik:

Skal jeg trekke fram noe av det jeg misliker aller mest med å leve, må det være all ventingen. Likevel er jeg alltid altfor tidlig ute, jeg blir tvunget til å vente konstant. Jeg tror faktisk at jeg kan anslå å ha brukt så mye som syttifem prosent av livet mitt på å vente. Vente på å kunne få gå. Vente på å kunne få spise. Vente på at dagen skal ta slutt. Eller vente på menneskene som ikke respekterer min tid. (18-19).

Hun hevder at hun tvinges til å vente, men innrømmer samtidig at hun alltid møter tidligere enn planlagt. Det er flere tilfeller i romanen der hun tematiserer hvor tidlig hun møter i forkant av avtalene hun har, og særlig i forbindelse med avtalene mellom henne og Finn: «Jeg nøler et øyeblikk før jeg likevel bestemmer meg for å ringe på, bare for å gjøre ham oppmerksom på at jeg kommer femten minutter for tidlig også i dag.» (35). Hun påstår at ventingen er noe av det hun misliker mest med livet, likevel møter hun for tidlig. Ventingen er selvpåført, siden det er hun selv om skaper situasjoner der hun må vente. Ved å oppsøke det hun hater mest med å leve, fremstår det som at hun forsøker å skade seg selv. Dødsønskene hennes ytres hyppig i hele romanen, og det begynner allerede i romanens start. I sitatet der hun forteller moren at hun ønsker å dø, får vi også vite at hun håper hun har tilegnet seg motet til å begå selvmord innen ett år (7). Linnéa skader seg selv når hun oppsøker det hun hater mest, og dette kan være for at hun ønsker å gjøre livet mindre verdt å leve, slik at hun skal klare å tilegne seg motet hun behøver.

Tiden blir også tydelig markert i datomarkeringene for kapitlene. Datoene gir oss et innblikk i hvordan hun opplever tiden. Enkelte sekvenser er preget av at hun skriver hver dag, mens andre sekvenser er preget av lange opphold. Dette kan være et resultat av at enkelte dager oppleves som raske, mens andre oppleves som langsomme. Linnéa gjenspeiler opplevelsen sin av tid med at enkelte kapitler er lange og innholdsrike, mens andre er korte.

3.9.2 Mat

Linnéas utfordringer knyttet til mat er sentrale for romanens handling. Mat som et motiv er knyttet til Linnéas psykiske helse, ettersom at maten tydeliggjør de anorektiske trekkene. Som tidligere nevnt, har hun selvinnsikt da hun sier at maten fremstår som et problem for henne. Under motivet «Tid» nevnte jeg at det er en viss korrespondanse mellom mat og tid, siden måltidene til Linnéa er bundet til en tidsplan. Det kan gå dager mellom hvert måltid, men oftest unner hun seg ett til to måltider om dagen. Måltidene består ofte av å spise lomper (21). På lørdager unner hun seg favorittmiddagen sin, som er taco (107). Hun ser på måltidene som et av de største høydepunktene i løpet av dagen, men likevel begrenser hun måltidene sine. Det kan fremstå som at maten blir en besettelse for henne, en besettelse hun må avstå fra. Tankene hennes er manisk sentrert omkring egen vekt, og som tidligere nevnt, gjennomfører hun daglige kroppsinspeksjoner for å passe på at hun ikke legger på seg. Samtidig som hun er fokusert på sin egen vekt, er hun også opptatt av hvordan andre mennesker lever og ser ut. Dette kommer særlig frem mot slutten av boken:

Tidligere brukte jeg å ta med meg hjem alle kvitteringer jeg kunne finne rundt kassen, hvorpå jeg sorterte dem i en sunn og en usunn bunke, før jeg bare kastet dem. Jeg vet ikke hvorfor jeg sluttet med det, jeg pleide jo å føle meg bedre av det, siden den usunne bunken kvitteringer alltid var høyere enn den sunne. Det betydde at majoriteten av befolkningen var fete, mens jeg var tynn, og dette frydet meg. (160).

Til tross for at hun føler seg nedverdige av å samle ulike kvitteringer fra butikken, har hun perioder der hun føler at det er verdt det. Dette kan støtte argumentet om at hun skader seg selv psykisk, ettersom hun føler seg nødt til å gjøre noe som får henne til å føle seg nedverdige.

I lengre perioder mangler Linnéa et sosialt liv. Maten er den største hindringen for at hun skal kunne være sosial. På grunn av hennes problematikk omkring mat, skaper hun seg flere perioder med isolasjon. Hun er redd for å bli invitert på middag, eller for at noen skal forstyrre et nært forestående måltid: «Jeg kan ikke overnatte hos noen, jeg kan ikke spise middag hos noen, jeg kan ikke spise noe som helst hos noen, og jeg kan ikke ta imot besøk nær et planlagt måltid i frykt for at de ikke skal gå tidsnok.» (29). Disse tankene har en destruktiv funksjon for Linnéas sosiale liv, og forårsaker en isolert tilværelse. Til tross for at hun ikke kan besøke andre, leser vi ved flere anledninger at hun reiser hjem til moren. På disse reisene tar hun alltid med seg egen mat, og moren har lært seg å ikke friste henne med ulike retter hun vet at Linnéa liker, siden dette fører til ubehag for Linnéa (30).

3.9.3 Tema: ensomhet

Motivene mat og tid forårsaker mange negative konsekvenser for Linnéas psykiske helse. Avstand fra mat, og måltider knyttet til en stram rutine, fører til at hun isolerer seg. Isolasjonen tematiserer en tydelig ensomhet, og hun innrømmer at hun, ved flere anledninger, kan føle seg ensom. Ensomheten kommer frem i ulike situasjoner, blant annet i beskrivelsene av isolasjonen:

For tiden handler jo strengt tatt bare om når man skal spise. Hva skulle den ellers handle om? Familie- og vennetreff? Turer i skog og mark, etterfulgt av kosekveld i sofaen foran TV-en? Jeg gjør jo ikke noen av delene, jeg sitter bare her – innelåst i min egen leilighet – sammen med fuglen og Internett. (21).

Tilstanden hennes, og de strenge rutinene hun har satt for seg selv, gjør det nærmest umulig for henne å opprettholde relasjoner til andre. Fuglen hun nevner er en undulat som heter Twitter, som hun har i bur. Twitter dukker sporadisk opp i teksten, og det er tydelig at hun føler seg knyttet til fuglen. Fuglen fremstår som en hun kan prate med når de psykiske problemene tar overhånd. Hun hevder at det bare er gale mennesker som fører samtaler med dyr, men at hun selv kan gjøre det i nødstilfeller (15). Hva hun mener med nødstilfeller, får vi ikke forklaring på. Det er likevel nærliggende å tro at nødstilfeller kan være knyttet opp til ensomheten, ettersom hun i kapitler hvor hun sliter psykisk, kan ta seg i å snakke til Twitter. Et eksempel er i en periode med isolasjon, og som avslutning på kapitlet henvender hun seg til fuglen og sier: «- Du er fin, du, Twitter, sier jeg, og angres øyeblikkelig.» (24). Visse beskrivelser av Twitter kan vise til en omsorgsfull side av Linnéa, og at hun bekymrer seg for Twitters velbefinnende. Et tilfelle kommer som følge av at hun skal reise hjem til Molde, og at Twitter må etterlates alene i Oslo. I dette eksempelet vurderer hun å skru på radioen for han, men ombestemmer seg ettersom at ikke alle sanger er egnet for en uskyldig fugl. Twitter blir i enkelte tilfeller besjelet, og med dette mener jeg at han blir gitt menneskelige egenskaper. Dette kan være et forsøk på å tilfredsstille de sosiale behovene hun har. Hun tilegner Twitter mer forståelse enn det han kan ha, blant annet ved å tro at han vil ha forståelse for de ulike sangene hun mener at ikke egner seg for en liten fugl. Hun føler også at hun må dressere fuglen, blant annet ved det hun kaller for skammekrok-settingen. Skammekrok-settingen er i forbindelse med at Twitter, i en periode, laget for mye lyd: «Jeg bestemte meg for å sette Twitter inn i boden ute i gangen. Det var effektivt, han tiet – også etter å ha fått komme ut igjen – han var antakeligvis sur [...]» (109).

Det er gjennomført forskning på forholdet mellom kjæledyr og mennesker. Bradley Smith har forsket på om kjæledyr kan ha en positiv effekt på menneskers mentale helse. Smith summerer opp fordeler og ulemper som kan knyttes til kjæledyr, hvor han blant annet hevder at: «Owners are less likely to experience loneliness and depression, as pets provide social support (with similar effects to human-human relationships), and provide a sense of purpose.» (Smith 2012: 440). Smith mener at mennesker med kjæledyr opplever i mindre grad å være ensom og deprimert, og dette forklares ut fra at kjæledyr kan fungere som en sosial støtte. Linnéa er ensom og deprimert, til tross for at hun har et kjæledyr. Det er likevel nærliggende å tro Twitter kan ha en forbedrende funksjon på Linnéas mentale helse, siden hun hevder at hun kan snakke med fuglen i nødstilfeller. Hun slipper å være alene, i og med at det alltid er et annet levende vesen i leiligheten hennes som skaper lyd og liv. Eierskapet av et dyr gir også flere gjøremål i løpet av dagen, som å mate han og holde buret hans rent (98). Twitter gir henne flere arbeidsoppgaver, og kan gi henne mer innholdsrike dager. Arbeidsoppgavene Twitter medbringer, kan gi henne følelsen av å ha et formål, som Smith (2012) tematiserer. Hun er nødt til å være der for Twitter, siden hun kan ikke ta vare på seg selv.

En annen aktivitet hun benytter seg av er skriving. Som tidligere nevnt, kan det fremstå som at Linnéa har et ønske om å betro seg til noen. Ønsket blir særlig tydelig i romanens start:

Jeg sendte sms til vennene mine om at jeg hadde fått et nervøst sammenbrudd, men dette gjorde jeg som regel hver eneste søndag, så det var ikke lenger noen som så ut til å reagere på det. Ikke engang jeg brydde meg om dette påståtte sammenbruddet, for jeg visste jo at jeg var fullstendig oppegående, selv om jeg ikke greide å bruke dette på en fornuftig måte. (5).

I stedet for å oppsøke en person hun kan betro seg til, sender hun ut deler av en betroelse til flere venner. Det er tydelig at dette har skjedd i en lang periode, ettersom vennene hennes har sluttet å reagere på det. Ensomheten virker å være forsterket, og det fremstår som at Linnéa ikke har noen hun kan betro seg til lengre. Finn spiller en viktig rolle her. Etter at hun oppsøker han, får hun en fast person hun kan betro seg til, en som er der for å lytte til henne. For at Linnéa skal kunne betro seg til Finn, må dette knyttes opp til avtaler, og ettersom at Finn ofte har det travelt, får ikke Linnéa snakke med han så ofte som hun ønsker. Skriving kan dermed fungere som en erstatning for kommunikasjon når hun er alene. Vi leser om to forskjellige skriveaktiviteter hun benytter seg av. Den første oppstår gjennom metaperspektivet jeg har nevnt. Romanen fremstår som en metaroman, ettersom Linnéa i starten innrømmer at kapitlene kan bli relativt like og lite innholdsrike (6). På denne måten kan metaperspektivet oppstå for at Linnéa har et behov for å snakke med noen. Når Finn er

opptatt kan hun dekke ensomhetsfølelsen med en følelse av kommunikasjon. Den andre skriveaktiviteten hun benytter seg av er bloggingen. I bloggen skapes det en tydelig kommunikatív funksjon, der Linnéa deler innlegg som andre kan respondere på. Bloggingen kan ha oppstått som et ønske om å dekke til ensomheten hun skriver om, men det kan fremstå som at bloggen ofte gir motsatt effekt. I de få tilfellene Linnéa skriver om kommunikasjon med leserne, er det oftest knyttet til negative hendelser, som at hun får kritikk fra leserne.

Det er flere terapeutiske effekter som er knyttet til skriving. I følge to professorer innenfor psykologi, Stephen J. Lepore og Joshua M. Smyth, har skriving hatt innflytelse på menneskers mentale helse gjennom historien:

Throughout history, writing has had a profound influence on the feelings, thoughts, and behaviors of individuals and entire societies. The effects have not always been desirable, but there is no disputing that writing has permeated and shaped every sphere of private and public life, be it spiritual, commercial, political, educational, artistic, or vocational. (Lepore og Smyth 2002: 3).

De viser også til at skriving ofte blir benyttet som lekse i terapi, der pasientene skal skrive om deres dypeste tanker i 20 til 30 minutter. Til tross for at skriving har vært benyttet i lang tid, er det først i de siste årene at interessen omkring følelsesladet skriving har økt, og at forskningen på det psykiske aspektet i skrivingen har blitt igangsatt. James W. Pennebaker er en av de mest anerkjente forskerne innenfor skriving som en terapeutisk prosess. I artikkelen «Writing about emotional experiences as a therapeutic process» (1997) drøfter han resultater fra ulike forskninger på skriving som en terapeutisk prosess.

Self-reports also suggest that writing about upsetting experiences, although painful in the days of writing, produces long-term improvements in mood and indicators of well-being compared with writing about control topics. Although a number of studies have failed to find consistent effects on mood or self-reported distress, Smyth's (1996) recent meta-analysis on written-disclosure studies indicates that, in general, writing about emotional topics is associated with significant reductions in distress. (Pennebaker 1997: 162).

På sikt kan skriving om personlige emner føre til reduksjon av angst og sorg, og en forbedring av humøret til skribenten (Pennebaker 1997: 162). Skriving om egne tanker og erfaringer kan føre til mange positive aspekter for mennesket, blant annet ved å hjelpe mennesket til å sette ord på egne følelser. Det kan være at Linnéa finner trøst i å skrive om sine egne tanker og følelser, og at dette hjelper henne når hun føler seg deprimert og ensom. Hun får dekket behovet om å betro seg til noen, og skrivingen kan gjennomføres på hennes premisser i stedet

for å måtte vente på andre. I følge både Pennebaker og Lepore og Smyth, har skriving vært benyttet innenfor terapien en god stund, med positive utfall (Pennebaker 1997: 162 ; Lepore og Smyth 2002: 3)

Til tross for at vi leser lite om selve skrivingen Linnéa gjør, skjønner vi at hun skriver relativt mye. Ettersom hun har en populær blogg, er hun avhengig av å oppdatere den for å holde på leserne sine. Bloggen hennes kan nok ses på som et forsøk på å sosialisere seg, siden hun kommuniserer med leserne i bloggens kommentarfelt. Generelt fremstår det som at Linnéa benytter seg av internett til å dekke ensomheten hun ofte føler. Linnéa påpeker selv hvor viktig internett er for henne, og hun føler at internettet er det som holder henne i live: «Men hun påsto at medisinen min var det eneste som holdt meg i live. Jeg tror ikke det er sant, det er Internett som holder meg i live.» (144). Internett preger store deler av Linnéas hverdag, både i jobben og i privatlivet. Linnéa sosialiserer mye over internett, ikke bare ved bruk av bloggen, men også i andre kommentarfelt. Hun irriterer seg når andre mennesker deler innlegg på nettet som hun betrakter som uinteressant, og føler at de forsøpler internett:

Og i dag har jeg, enda en gang, fått nok av nettopp Internett

Det er imidlertid ikke Internetts feil, men alle disse andre menneskene Internettet de siste årene har valgt å slippe inn. Menneskene som forstyrrer arbeidet og livet mitt med sine dumme kommentarer og bilder. De forstyrrer meg så mye at jeg knapt rekker å legge ut kommentarene og bildene jeg selv ønsker, det blir nesten ikke plass til mine kommentarer og bilder i det hele tatt, og jeg blir riv ruskende gal av å måtte sitte og se på at de ødelegger Internettet på denne måten, mens jeg samtidig vet at jeg ikke kan gjøre noe med det. (21-22).

Hun bruker internettet til å dele tanker og bilder, men irriterer seg over at andre gjør akkurat det samme. Det fremstår som at hun føler et slags eierskap til internettet, og ser på det som hennes arena for kommunikasjon. Derfor blir det irriterende for henne når andre forstyrrer hennes kommentarer med innlegg hun finner uinteressant. Hun klager på at det nesten ikke er plass til hennes bilder og kommentarer, og dette er nok en faktor som kan forsterke følelsen av ensomhet. Når kommentarene hennes forsvinner i mengden, mister internettet den kommunikative funksjonen for henne. I kommentarfeltet til bloggen får hun imidlertid en bedre kommunikasjon med leserne, som kan hjelpe for ensomheten hun føler. Likevel er det mange i kommentarfeltet som kritiserer henne, slik at denne formen for kommunikasjon kan gi negative konsekvenser.

Linnéa preges tydelig av ensomhet, og det kan fremstå som at hun har et ønske om å sosialisere seg. Dette kommer frem ved at hun snakker med og tar vare på fuglen Twitter, og

ved skriving av bok og blogg. Hun føler at hun må isolere seg på grunn av sykdommen, og kan derfor ikke besøke andre. Internettet blir da et sted hun kan sosialisere seg, selv i periodene preget av isolasjon. Hun kan benytte seg av internettet hele døgnet, og dermed er arenaen hennes for sosialisering alltid tilgjengelig.

4. Didaktisk del

I denne delen vil jeg diskutere verdien ved å lese en slik roman som Linnéa Myhres *Evig søndag* i norskfaget. Jeg vil vise til kompetansemål for norsk, men også se til utviklinger i samfunnet som kan åpne for tematikk vi finner i slik litteratur. Jeg vil drøfte hvorvidt det er rom for slik litteratur i norskfaget, og her vil jeg komme inn på en pågående debatt om dette. For å beskrive debatten, vil jeg gå kort inn på læreplanene L97 og LK06, og vise til artikler fra ulike aviser. Store deler av debatten har pågått i aviser, blant annet *Klassekampen*, og jeg vil benytte meg av utdrag fra disse artiklene. Videre vil jeg ha et delkapittel om tilpasset opplæring, og så se på hvordan en lærer kan benytte *Evig søndag* for å innfri kravet om tilpasset opplæring og variert undervisning. Her vil jeg først og fremst benytte meg av artikkelen «Tilpasset opplæring i fellesskapets skole» (2012) av pedagogene Hallvard Håstein og Sidsel Werner, og vise til Opplæringsloven. Motivasjon er essensielt i leseopplæring, og i delkapittelet om motivasjon benytter jeg meg av boken *Lesedidaktikk – etter den første leseopplæringen* (2013) av Astrid Roe. Roe er forsker ved Instituttet for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo, og hun spesialiserer seg særlig på norske elevers lesevaner og lesekompetanse. Jeg vil også vise til Jon Smidts bok *Norskdidaktikk – ei grunnbok* (2009). Boken har flere bidragsyttere, og jeg vil benytte meg av Beret Wicklunds underkapittel «Leselyst og leseutvikling». Til slutt vil jeg se på nærlesning som metode på trinnene 8-13, og se på nærlesningens potensiale i en skolesituasjon. Jeg vil benytte meg av metoder presentert i artikkelen «Nærlesning på ungdomstrinnet» (2013) og boken *Norskdidaktikk* (2014), begge er utgitt av Henning Fjørtoft, førsteamanuensis i norsk fagdidaktikk.

4.1 Kompetansemål og temaets relevans innenfor skolen

Litteratur er et stort emne i skolen, både i den videregående skolen og på ungdomsskolen. Litteraturen skal gjøre elevene kjent med ulike tekster, både moderne og klassiske. Tekstlære skal bidra til at elevene blir kjent med ulike analyseverktøy og litterære virkemidler. I løpet av de siste tiårene har det norske skoleverket hatt flere ulike læreplaner, og i 2006 ble læreplanverket «Kunnskapsløftet» (LK06) aktualisert. Her finner vi kompetansemål som beskriver hvilken kompetanse elevene skal tilegne seg på de ulike trinnene. For norskfaget og for litteraturvitenskap, er det særlig tre kompetansemål som er relevant. I kompetansemålene for norsk etter 10.trinn, står det blant annet at elevene skal kunne: «Presentere tema og uttrykksmåter i et utvalg sentrale samtidstekster og noen klassiske tekster i norsk litteratur.»

(LK06b). Kompetansemålet uthever at elevene skal møte klassiske tekster, men også sentrale samtidstekster. Kompetansemålet definerer ikke hva som menes med sentrale tekster, derfor må læreren selv vurdere om de ulike tekstene kan defineres som sentrale.

Evig søndag kan karakteriseres som en samtidstekst. Etter min mening er dette en god roman å presentere som samtidstekst i skolen. Teksten viser en problematikk som er aktuell, og selv om elevene ikke har anoreksi, vil mange kunne kjenne seg igjen i flere av tankene Linnéa presenterer oss for. Elevene vil kunne identifiserer seg med henne rent aldersmessig, ettersom at Linnéa bare er 20 år, og fordi hun beskriver en problematikk som har fulgt henne siden ungdomstiden. Som følge av medias favorisering av «den ønskede kroppsfasongen», er nok elever så tidlig som i ungdomsskolealder kjent med det gjeldende kroppspresset. *Evig søndag* kan være til hjelp og støtte for elever som sliter med lavt selvbilde knyttet til kropp. Den kan gi dem innsikt i at de ikke er alene med tilstanden sin, og at det er ikke noe galt i å søke hjelp. Det er likevel noen risikoer man kan møte ved bruk av slik litteratur i skolen. Handlingen er personlig, og for enkelte av elevene kan dette bli vanskelig lesing, og da særlig hvis de kjenner seg for godt igjen i beskrivelsene. Læreren må vurdere om klassen har noen som sliter med spiseforstyrrelser. Denne eleven vil kunne føle seg truffet av enkelte tanker presentert i boken, som at fortelleren fryder seg over at andre er tykke.

Jeg har valgt ut to kompetansemål for norsk etter VG1 som jeg vil ta utgangspunkt i. Det første sier at elevene skal kunne: «Beskrive og vurdere hvordan språk og sjangere brukes av representanter for ulike yrkesgrupper og i ulike sosiale sammenhenger.» (LK06c).

Kompetansemålet innebærer at elevene skal se på yrkesgrupper og sosiale sammenhenger presentert gjennom språk og sjangre. Dette har nødvendigvis ikke kun forbindelse med lesing, men jeg vil argumentere for at kompetansemålet også kan gjelde arbeid med litteratur. Myhre bruker språket til å presentere en yrkesgruppe og sosiale sammenhenger, derfor er kompetansemålet relevant. I senere tid har bloggertrenden blitt stor, og flere har blogging som sin eneste inntektskilde. Bloggerne kan nok sies å utgjøre en kommende yrkesgruppe. Ettersom både forfatteren og fortelleren er bloggere, kan elevene se på språket til bloggeren. Elevene kan vurdere og diskutere hvorvidt språket kan karakteriseres å være typisk for hele yrkesgruppen, eller om *Evig søndag* skiller seg ut. Elevene kan blant annet sammenligne språket i Myhres blogg med språket i romanen. Som jeg har drøftet tidligere, ser det ut som at språket er et virkemiddel for å presentere depresjon og anoreksi. Språket gir et inntrykk av hvordan det er å være psykisk syk, og hvordan dette påvirker sosiale sammenhenger for fortelleren. Vi leser ved flere anledninger at Linnéa kan ha et aggressivt språk, blant annet når

hun beskriver at hun møter en klassevenninne fra Molde i en butikk i Oslo: « - Hei, sa jeg, i det jeg trodde var et nøytralt tonefall, men som jeg i det følgende oppholdet innså at må ha virket tafatt og på grensen til fiendtlig.» (161-162). Elevene kan analysere hvorfor språket i romanen er preget av å være flatt, og hvorfor fortelleren i flere eksempler har et aggressivt språk

Ettersom Linnéa i *Evig søndag* er en kjent blogger, kan romanen også brukes til å fremme fokus på netthets og nettvett. Selv om hun forteller generelt lite om sin karriere som blogger, får vi likevel enkelte beskrivelser på at det kan være et psykisk belastende arbeid. Det å opptre offentlig fører ofte med seg reaksjoner, noe som igjen kan føre til hets. I følge en artikkel i *Aftenposten* av journalist Robert H. Gjestad, er netthets i ferd med å bli et demokratisk problem. Når man ytrer seg offentlig, må man tåle at andre tar til motmæle, men det er ofte snakk om hets, trusler og mobbing over nett, slik at mange ikke tør å ytre seg offentlig (Gjestad 2009). I romanen får vi presentert hvordan Linnéa reagerer på slik netthets:

- Jeg hadde spart alle kommentarene på bloggen etter den opptreden, noe som selvfølgelig var ekstra dumt av meg i utgangspunktet, man må aldri finne på å lese noe så forferdelig som et kommentarfelt på en søndag. Jeg har aldri fått så mye hets samlet på så kort tid, og jeg visste ikke hvordan jeg skulle forholde meg til noe av det. Så jeg la meg ned og gråt i flere timer, før jeg slettet livet mitt fra Internett. (37).

Ved å lese romanen kan elevene få innsikt i hvordan det er å være på «den andre siden av skjermen», og på den måten lære seg å ikke bidra til netthetsingen. Linnéa nevner også et eksempel på konsekvenser av kroppslige kommentarer som kunne komme på bloggen hennes: ««Gud så utrente ben du har. Jeg måtte bare si det,» het det i kommentarfeltet. Allerede morgenen etter dro jeg ned på treningssenteret og signerte en ettårskontrakt.» (156). Her kan elevene se hvordan en liten kommentar kan påvirke ens syn på seg selv, slik at Linnéa føler hun må endre på kroppen sin. Kanskje litteraturen kan benyttes slik at elevene utvikler empati for andre, samtidig som de arbeider med et litterært verk?

Som nevnt skal elever etter 10. trinn kunne ta utgangspunkt i romanen for å presentere tema og uttrykksmåter. Etter VG2 sier kompetansemålene at elevene skal kunne: «Lese et representativt utvalg samtidstekster, skjønnlitteratur og sakprosa, på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk, og reflektere over innhold, form og formål» (LK06). Etter VG2 skal elevene vise progresjon ved at de skal kunne presentere tema og uttrykksmåter i tillegg til å reflektere over innhold, form og formål. *Evig søndag* er en roman som kan leses av elever på ungdomsskolen og i den videregående skolen. Romanen kan benyttes på forskjellige nivå.

Språket er tilgjengelig og kronologien er enkel, slik at elever lett kan forstå og se sammenhengene. Språkets flate utforming kan være en fordel for de med minst utviklet lesekompetanse. Samtidig som romanen kan være overkommelig lesing for de med lav lesekompetanse, kan den gi utfordringer til mer kompetente lesere. Romanens flate språk representerer fortellerens tilstand, og språkets betydning kan benyttes i en faglig diskusjon. Det er flere eksempler på motiv og tema i romanen, og de er lette å ta tak i. Det fremstår ikke å være mange skjulte budskap i teksten, og de fleste elever vil kunne forstå hva romanen handler om.

4.1.1 Debatt om norskfaget

Etter at LK06 ble innført i skolene, har det pågått en ganske stor debatt om litteraturen i norskfaget. I kompetansemålene jeg listet opp i forrige delkapittel, sto det at elevene skal lese både samtidstekster og klassiske tekster i norskfaget, men det nevnes ikke hvilke forfattere læreren skal presentere. Læreren har et åpent valg, uten direkte påvirkning fra læreplanen. I forgjengeren L97, var valgfriheten mindre, ettersom at læreplanen ramset opp forslag til forfattere. For norsk på 10. trinn står det i delkapittelet «lese og skrive» at elevene skal:

Lese eit utval av forfattarar som til dømes Knut Hamsun, Sigrid Undset, Olav Duun, Cora Sandel og nyare norske forfattarar, og få innblikk i ulike menneskelagnader, arbeide fagleg med dramatiske tekstar av mellom andre Henrik Ibsen og nyare forfattarar, presentere stoffet i eit større skriftleg arbeid, til dømes som tema- eller prosjektoppgåve. (KUF⁴ 1996: 128).

Selv om oppramsingen av forfatternavn bare var forslag som læreren kunne vurdere, var det nok mange lærere som tok utgangspunkt i forfatterforslagene. Ettersom det ikke står nevnt forslag til forfattere i LK06, har lærerne mange verk å velge mellom, både fra kjente og mindre kjente forfattere. Mange forskere og lærere, blant annet Jon Smidt og Thom Jambak, mener at i LK06 er hele den litterære verden åpen for analyse. Dette kan gå på bekostning av de klassiske verkene som representerer den nasjonalhistoriske kulturen vår.

To journalister for *Klassekampen*, Dag Eivind Undheim Larsen og Christopher Olsson, følger litteraturutviklingen i skolen i artikkelen: «Ser tegn til forfall» (2015). I artikkelen har de vært i samtale med ulike norsklærere, og de hevder at litteraturoplæringen i norskfaget svekkes som følge av den store friheten i LK06. Lærere sitter igjen med inntrykk av at elevene fortsatt leser litteratur, men at den moderne litteraturen er i ferd med å skvise ut den klassiske. Lærere

⁴ KUF er forkortelse for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og viser til læreplanverket L97

mener det har skjedd et litterært fall, og at de litterære klassikerne må innføres på læreplanen igjen, for å hindre at norskfaget mister status som et kulturfag (Larsen og Olssøn 2015). Mange lærere og professorer er enige i at det vil være et stort tap for elevenes opplæring og for norskfaget som nasjonsbygger, hvis klassikerne forsvinner ut av norskfaget. Professor Jon Smidt mener at litteraturen er i ferd med å skvises ut av lærerplanen, og at språk- og kommunikasjonsdelen i norskfaget vil dominere i fremtiden (Walgermo 2015).

Det er mange ulike meninger om hvorvidt kulturen taper status i norskfaget, eller om det kan være positivt. I Dag Eivind Undheim Larsens artikkel «Skviset ut av læreplanen» siterer han professor i tekstvitenskap, Kjell Lars Berge. Berge stiller seg positiv til endringene som skjer i norskfaget. Han mener at litteraturen ikke skvises ut av læreplanen i norsk, men at endringene forårsaker at norskfaget blir et mer åpent fag. Han mener det er positivt at læreplanen ikke bare prioriterer den klassiske skjønnlitteraturen, men viser elevene et vidt tekstapparat fylt med ulike sjangrer:

Berge er positiv til utviklingen i faget, hvor blant annet begrepet «tekst» er blitt mer sentralt. – Faget slik det var tidligere, med ensidig vekt på formidling av skjønnlitteraturen og språkhistorien i siste halvdel av 1800-tallet, var overmodent for endring. At norskfaget nå inkluderer retorikk og sakprosaens betydning for kultur- og samfunnsutviklingen, innebærer at faget aktualiseres og gjøres relevant for nye generasjoner nordmenn, sier han. (Larsen 2015: 28-29).

Til tross for at forfatterforslagene er borte fra læreplanen, er det klare retningslinjer på at elevene skal møte klassisk litteratur, så vel som moderne samtidslitteratur. Lærerne får større valgfrihet til å velge verk med handling de mener er essensiell for å fremme temaet de ønsker å fokusere på. Etter min mening kan det være fornuftig å variere norskundervisningen ved å bruke både klassisk- og moderne litteratur. Elevene vil få et godt innblikk i hvordan litteraturen har endret seg gjennom tidene hvis de blir presentert for litteratur fra ulike tidsepoker. Man kan gjerne undervise i litteratur med samme tema fra forskjellige epoker. Et eksempel her kan være å lese to litterære verk om psykisk sykdom fra ulike epoker, for eksempel *Evig søndag* av Linnéa Myhre og *Professor Hieronimus* (1895) av Amalie Skram. *Professor Hieronimus* handler om en kvinne som får et sammenbrudd, og søker hjelp hos en berømt professor med navn Hieronimus. På denne måten kan elevene få innsikt i hvordan psykisk sykdom ble skildret på slutten av 1800-tallet, sammenlignet med moderne litteratur om psykisk sykdom. Elevene vil kunne se likheter og forskjeller i skildringen av psykisk

sykdom i dag og på slutten av 1800-tallet, og de kan selv trekke paralleller til hvordan samfunnet og litteraturen har endret seg.

Noe av kritikken mot fjerningen av forslag til forfattere fra læreplanen, er at den norske kulturen er på tur ut av norskfaget. Jeg mener at det motsatte kan skje hvis man utnytter åpenheten i læreplanen. Dersom læreren benytter seg av både eldre litteratur og moderne litteratur, tror jeg dette kan gi elevene større innsikt i hvordan kulturen har endret seg gjennom tidene. Den moderne litteraturen er en del av nåtidens kultur, mens den klassiske litteraturen representerer den historiske kulturen, i tillegg til å være grunnlaget for dagens litteratur. Hvis læreren selv får velge hvilke verk fra ulike epoker som skal leses i norskfaget, tror jeg at læreren vil kunne få frem likhetene og forskjeller på en mer konstruktiv måte.

4.2 Tilpasset opplæring og motivasjon

Skolene er preget av mange ulike elever med ulike forutsetninger. I artikkelen «Tilpasset opplæring i fellesskapets skole» sier Hallvard Håstein og Sidsel Werner at læreren har et ansvar for å tilrettelegge undervisningen, slik at den vil gagne alle elever, til tross for ulik forutsetning. De viser til at tilpasset opplæring har vært en del av undervisningen i Norge fra 1700-tallet:

Læreboka *Pontoppidans forklaring* fra 1737 var i bruk i Norge i mer enn 150 år. Allerede i denne boka var det tatt hensyn til nødvendigheten av å tilpasse lærestoffet, slik at flest mulig elever kunne ha nytte av opplæringen. Forfatteren hadde merket enkelte vanskelige avsnitt med en strek i marginen. Disse avsnittene skulle en ikke kreve at «tungnemme» elever lærte seg. (Håstein og Werner 2012: 19)

Selv om tilpasset opplæring har vært en del av den norske undervisningsmodellen i lang tid, ble ikke termen innført i lovverket før i 1975. Det er akseptert at tilpasset opplæring skal være en del av skolehverdagen, men det er ikke fastslått retningslinjer for dette. I følge Håstein og Werner er tilpasset opplæring et av de vanskeligste prinsippene å få til i skolen, og mange skoler klarer ikke å innfri kravet om tilpasset opplæring.

Tilpasset opplæring kan gjøres verdibasert, og Håstein og Werner har valgt å ta utgangspunkt i elevenes perspektiv i redegjørelsen av disse verdiene. Verdiene de har valgt å ta for seg listes opp i syv punkter:

Inkludering

Alle elever skal lære i et inkluderende fellesskap og ha nytte av opplæringen som gis.

Variasjon

Elevenes opplæringstilbud skal være preget av både variasjon og stabilitet.

Erfaringer

Elevenes erfaringer, kompetanse og potensial skal bli tatt i bruk og utfordret i klasserommet, og de skal gis muligheter til å lykkes.

Relevans

Det elevene møter i skolen, skal ha relevans for deres nåtid og fremtid.

Verdsetting

Det som foregår, skal skje på en måte som gjør at alle møtes med positive forventninger, slik at de kan oppleve at de blir verdsatt både av skolen og av medelever.

Sammenheng

Elevene skal erfare at de ulike delene av opplæringen har sammenheng med hverandre.

Medvirkning

Elevene skal medvirke i planlegging, gjennomføring og vurdering av skolearbeidet

(Håstein og Werner 2012: 29).

Ved å bruke *Evig søndag* i undervisningen, kan man ivareta en eller flere av disse verdiene. I norskfaget kan variasjon blant annet knyttes til litteratur og tekstutvalg. I litteraturens verden har vi et stort utvalg av tekster som kan være aktuell å bruke i undervisning. Ved å introdusere elevene for både moderne og klassisk litteratur, kan elevene potensielt møte en tekst de liker og interesserer seg for. *Evig søndag* er en roman læreren kan benytte seg av for å skape variert undervisning. Romanen har et potensiale, særlig siden den kan leses av både faglig sterke og svake elever. Romanen åpner for diskusjon av mange tema, og dette er et potensiale læreren kan utnytte. Romanen er relevant, fordi den tar for seg et fenomen som er aktuelt, og elevene vil kunne få innsikt i hvordan det er å leve med spiseforstyrrelser og psykiske vansker.

Media har økt fokus på psykiske vansker i samfunnet, blant annet gjennom dokumentarserien *Sykt perfekt* som ble sendt på NRK. Psykiske vansker er et vanlig fenomen, til tross for at det fortsatt kan fremstå som tabubelagt. Det virker som at mange ønsker å fjerne det tabubelagte ved psykiske vansker, slik at mennesker lettere kan betro seg til noen, enten profesjonelt eller til en venn. *Evig søndag* kan bidra til dette. Romanen kan vise elevene at det å søke hjelp, ikke trenger å være knyttet til skam. Sykdommen er ofte knyttet til skam, og skammen gjør at mange vegrer seg mot å søke behandling (Skårderud m.fl 2010: 377-379). Myhres roman viser en jente som endelig tar steget og ber om hjelp, slik at hun kan få kontroll på

spiseforstyrrelsen sin. Romanen viser også hvor viktig det er for Linnéa å ha noen å snakke med, noen som lar henne fortelle om alle vansker og plager hun opplever.

Mange elever har allerede noe kompetanse innenfor feltet psykiske vansker og spiseforstyrrelser, derfor vil punkt tre om erfaringer også være relevant. I følge opplæringsloven § 9a-3, har skolen en stort ansvar for det psykososiale miljøet: «Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.» (Opplæringsloven 2002: § 9a-3). *Evig søndag* er en roman som kan bidra til å fremme et godt psykososialt miljø. Elevene kan knytte den litterære informasjonen de møter i *Evig søndag* til de faktaene de selv besitter. Hvis elevene ikke har kjennskap til problematikken, kan de få kjennskap til og ta lærdom av Linnéas erfaringer. Linnéa valgte å isolere seg i lange tider. Hvis elevene skjønner at isolasjon ikke er løsningen, og dermed velger å snakke om det, kan dette styrke det psykososiale miljøet for elever i skolen. Hver lærer har et ansvar for å skape et godt psykososialt miljø i de ulike klassene, og i norskfaget kan dette kombineres med litteraturen. Stortingsmelding 28 *Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet* fra april 2016, oppmuntrer skolen til å fokusere på det psykososiale miljøet. Stortingsmeldingen fokuserer på viktigheten ved å styrke det psykososiale miljøet, og forsøke å hindre psykiske lidelser blant elevene. Stortingsmeldingen er et resultat av et ønske om å prioritere demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring i skolen (St.mld.nr 28 (2015-2016): 39). Folkehelse og livsmestring er knyttet til det psykososiale miljøet og elevenes psykiske helse. Stortingsmeldingen beskriver viktigheten ved livsmestring slik:

Temaet livsmestring har både et individuelt perspektiv og et samfunnsmessig og sosialt perspektiv. Sosialt fellesskap og støtte er viktig for den enkeltes trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. Livskvalitet og trivsel gjennom deltakelse i et faglig og sosialt fellesskap gir tilhørighet og reduserer risikoen for psykiske og sosiale problemer (St.mld.nr 28 (2015-2016): 39).

Dersom målet om at elevene skal mestre livet skal oppnås, er det viktig for skolen å redusere risikoen for psykiske og sosiale problemer. *Evig søndag* er en roman som blant annet kan gi elever innsikt i hvordan unødvendige kommentarer mot en persons utseende kan gi uheldige resultater for vedkommende. *Evig søndag* kan hjelpe elever til å utvikle empati og forståelse for andre menneskers situasjoner.

Tilpasset opplæring er nært knyttet til motivasjon. Ved å tilpasse opplæringen slik at alle elever har et godt utgangspunkt for læring, er det større sannsynlighet for at elevene vil være

motivert. I boken *Lesedidaktikk – etter den første leseopplæringen* (2011) definerer Astrid Roe motivasjon som en avgjørende faktor for ens lesekompetanse og vilje til å lese (Roe 2013: 38). I følge Roe er motivasjon en grunnbrikke for elevenes evne til å lese. Begrunnelsen for dette er at hvis innholdet som skal leses ikke interesserer elevene, vil de mest sannsynlig slite med å lese og forstå innholdet (Roe 2013: 40). I tillegg mener hun det er viktig at nytteverdien av lesingen er tydeliggjort for elevene, hvis ikke vil elevene ha vansker med å konsentrere seg om innholdet (Roe 2013: 41). Til tross for at motivasjon er en grunnbrikke i elevers evne til å lese, er selve definisjonen på hva motivasjon er, uklar. Flere forskere har forsøkt å definere dette, og momenter som går igjen er at elevene må ha positive holdninger til læring, et definert mål med læringen, en positiv selvoppfatning og tro på å lykkes. (Roe 2013: 39-40). Selvoppfatningen blir tydelig uthevet, og mange mener at en positiv selvoppfatningen ofte knyttes sammen med positive holdninger til læring (Roe 2013: 40-41). Som nevnt er erfaringer en viktig verdi innenfor tilpasset opplæring, og at elever skal gis muligheter til å lykkes. Motivasjon for læring henger ofte sammen med elevers mestringfølelse. I følge Roe er elevenes tro på at de vil lykkes viktig for muligheten til å lykkes. En elev som forventer å mislykkes har dermed større sjans for å mislykkes (Roe 2013: 41).

Norskfaget er et viktig fag i skolen, og ifølge LK06 sin formålsparagraf for norskfaget, har faget mange ulike funksjoner. Norskfaget skal blant annet hjelpe elevene til å ytre seg og finne sine egne stemmer. Norsk læreren har et stort ansvar, og i formålsparagrafen hevdes det at leseopplæring alene ikke er nok, ettersom at motivasjon er essensielt i leseopplæringen: «Muntlige ferdigheter, lese- og skrivekompetanse er både et mål i seg selv og et nødvendig grunnlag for læring og forståelse i alle fag på alle trinn. Faget skal motivere til lese- og skrive lyst og bidra til å utvikle gode læringsstrategier.» (LK06a). Læreren må tilrettelegge for elevers lese lyst og motivasjon, og jobbe med læringsstrategier. Læringsstrategier kan være et godt middel for å utvikle lese- og skrive lyst, siden elevene kan lære nye og mer effektive måter å jobbe med en tekst på.

I Smidts bok *Norskdidaktikk – ei grunnbok* (2009), problematiserer Wicklund i teksten «Leselyst og leseutvikling» at mange elever, og da særlig gutter, påstår at de ikke leser hjemme. Likevel viser det seg at de ofte leser tegneserier, ulike magasiner og tekster på data, så dette er noe læreren kan benytte seg av for å skape motivasjon. En motivasjonsskapende faktor hun beskriver, er at elever skal møte ulike sjangrer: «Jenta som sluker hestebøker og guten som les *Ringenes herre*, skal møte respekt for interessene sine, men dei skal òg bli kjend med sjangrar og teksttypar dei er mindre fortrulege med.» (Wicklund 2009: 273). Hvis

elever får kjennskap til et variert utvalg tekster, er det større sjanse for at elevene møter en tekst de finner interessant. Dette kan igjen føre til at elevene blir mer motivert for lesing, og dermed leser mer på fritiden. Ved å bruke et variert utvalg med tekster, kan elevene da finne en sjanger eller en forfatter de ønsker å lese mer av, som igjen kan øke lesehastigheten og lesekompetansen.

Evig søndag kan være en god roman å benytte seg av på mange områder, men handlingen i den kan også skape noen utfordringer. Man må være forsiktig i undervisning av sensitive tema, noe spiseforstyrrelse og depresjon kan være. Et annet problem er at i og med temaet i størst grad kan knyttes til jenter, kan det være at gutter ikke finner romanen like interessant og underholdende. Guttene kan kanskje også miste den erfaringsbaserte faktoren, ettersom det bare er et fåtall gutter som får anoreksi. Dermed er det ikke sikkert at gutter vil føle behovet for å bli kjent med sykdommens trekk. Selv om temaet kanskje ikke vil interessere alle gutter, kan mange ha godt av å lese en bok som diskuterer kropp. Samfunnet idealiserer kvinnekroppen som tynn, mens menn skal være muskuløs. *Evig søndag* omhandler anoreksi, men alle som føler kroppspresset, uansett kjønn, kan ta lærdom av romanen. Selv om enkelte elever ikke vil kunne benytte seg av egen erfaring i lesing av boken, er det et viktig tema de får ny kjennskap til. Temaet kan bidra til å skape empati blant elever, og styrke det psykososiale miljøet i klassen. Elever skal også kunne møte tekster de ikke finner like underholdende, og i et klasserom med rundt 30 elever, vil det alltid være vanskelig å finne en bok alle vil interessere seg for.

I følge Roe (2013) er det flere faktorer som kan være bakenforliggende hvis en elev mister motivasjonen til å lese en tekst. En viktig faktor hun trekker frem er begrepsforståelse. Hvis eleven ikke har et godt utbygget ordforråd, kan dette bli problematisk for eleven i møte med ulike tekster. Dersom den valgte teksten inneholder mange ord som fremstår som ukjente for eleven, kan dette føre til tap av mestringsfølelse. Som tidligere nevnt mener mange at motivasjon er nært knyttet til mestring (Roe 2013: 77). *Evig søndag* er en bok som er tilgjengelig på forskjellige nivåer i skolen, og kan gi elever en opplevelse av mestring. Elever med lavere leseforståelse kan også kjenne seg igjen i deler av boken, og sympatisere med Linnéa. Linnéa hevder selv at hun føler seg dum siden hun ikke forstår det som står i boken hun får hos Finn (145). Elevene kan kjenne seg igjen i skildringen, ettersom at mange elever vil ha møtt en bok med et begrepsnivå som ikke var tilpasset til deres forståelse. På denne måten kan elevene få innsikt i at alle vil kunne møte tekster de ikke forstår, ettersom at dette hendte med Linnéa.

4.3 Nykritikken og nærlesning i den moderne skolen

I min analyse av romanen *Evig søndag*, har jeg først og fremst benyttet meg av nærlesning som metode, og jeg vil argumentere for at nærlesning også er egnet i undervisning av elever. I artikkelen «Nærlesning på ungdomstrinnet» knytter Henning Fjørtoft nærlesning opp til den hermeneutiske sirkelen, og han definerer det slik:

På mange måter er denne definisjonen en detaljert beskrivelse av det vi ellers kaller den hermeneutiske sirkelen – elevene skal pendle mellom detaljforståelse og helhetsforståelse. Nærlesning vektlegger presisjon i lesningen, refleksjon over betydninger, og ikke minst *gjenlesning* av tekst som del av nærlesningen. Elevene må hele tiden revurdere sin forståelse av teksten og undersøke hvordan enkeltelementer henger sammen med helteksten. (Fjørtoft 2013: 20)

Fjørtoft understreker at for å lykkes med nærlesning, kreves det at elevene er engasjerte i leseprosessen. For å forstå teksten, må det være i deres interesse å forstå. Fjørtoft mener at det ikke alltid er nytteverdi i å gi elevene en hel tekst som skal nærleses, men heller å ta utgangspunkt i korte utdrag (Fjørtoft 2013: 21). Han hevder også at i en klassesituasjon er det viktig å la elevene diskutere den leste teksten. (Fjørtoft 2013: 21). Læreren kan godt være med på å styre klassediskusjonen, men det er viktig at elevene får føre samtalen selv. Elevene må få diskutere egne konklusjoner, i stedet for at læreren fremmer sine konklusjoner (Fjørtoft 2013: 21)

Fjørtoft viser til ulike metoder som kan benyttes i undervisning med nærlesning. En av metodene er å lage skilt som elevene skal ta utgangspunkt i når de leser teksten. Metoden kalles «Seks skilt – nærlesning og engasjement», og ble utviklet av Beers og Probst, to litteraturredaktører. Skiltene forklares slik:

Skilt og definisjon	Tegn i teksten som vi skal se etter	Spørsmålet som vi kan stille om dette
Kontraster og motsigelser En skarp kontrast mellom det vi forventer og det vi ser at den litterære figuren gjør; Oppførsel som strider mot tidligere oppførsel eller vanlige atferdsmønstre	En person tenker eller oppfører seg på en måte vi ikke forventer, eller et element i det litterære miljøet er ikke som vi skulle forvente	Hvorfor tror du personen føler eller handler på denne måten?
Aha-øyeblikk En person oppdager noe som endrer hans handlingsmønster	Fraser som uttrykker noe plutselig, som f.eks: «Plutselig skjønte jeg ...»	Hvordan vil dette forandre ting?

eller hans forståelse av seg selv, andre eller den verden han lever i	«Som ved et lynnedslag forstod jeg at ...» «Det slo meg at ...» «I det øyeblikket gikk det opp for meg at ...»	
Vanskelige spørsmål Spørsmål som en person stiller, og som avslører hans indre konflikter	Fraser som uttrykker tvil eller forvirring: «Hva kunne jeg gjøre med ...» «Jeg kunne ikke forestille meg hvordan jeg skulle greie å ...» «Hvordan skulle jeg noen gang forstå hvorfor hun ...» «Aldri hadde jeg vært så usikker på ...»	Hva får dette spørsmålet meg til å lure på?
Råd fra de kloke Innsikt fra en klokere person, og som presenteres som råd til hovedpersonen	Hovedpersonen og en annen litterær karakter er vanligvis på tomannshånd i et stille, alvorlig øyeblikk, og den klokere personen deler råd eller visdom i et forsøk på å hjelpe hovedpersonen med et problem eller en avgjørelse.	Hva slags livsvisdom er dette, og hvordan kan den påvirke hovedpersonen?
Igjen og igjen Hendelser, litterære bilder eller spesielle ord som dukker opp flere ganger i løpet av teksten	Et ord gjentas eller anvendes på en rar eller uventet måte, mange ganger i løpet av teksten. Et litterært bilde dukker opp flere ganger i boken.	Hvorfor tror du forfatteren henter frem dette gang etter gang?
Hukommelsesøyeblikk Et minne som dukker opp forstyrrer bevegelsen fremover i historien	Flyten i historien forstyrres av et minne som dukker opp i personens bevissthet og tar gjerne stor plass før vi vender tilbake til nåtidsøyeblikket	Hvorfor tror du dette minnet er viktig?

(Fjørtoft 2014: 194)

En slik øvelse gir elevene konkrete retningslinjer og tegn de skal se etter. Oppgaven blir overkommelig, og den kan tilpasses til ulike trinn. Ungdomsskoleelever kan for eksempel få flere hint enn elever ved den videregående skolen. Øvelsen kan også tilpasses både lange og kortere utdrag av en roman. For å vise hvordan skiltøvelsen kan brukes i *Evig søndag*, vil jeg gi ulike eksempler på hvordan oppgaven kan løses ved å ta utgangspunkt i hvert skilt. Eksempelene mine vil være hentet fra hele romanen, men øvelsen kan tilpasses slik at elevene får et kortere utdrag de skal nærlese. Hvis det tas utgangspunkt i et utdrag, er det viktig at

elevene har forståelse for at enkelte skilt kan måtte utelates, ettersom det ikke er sikkert at utdraget vil romme alle aspekt ved skiltøvelsen. Elevene må likevel lese teksten nøye, før de kan ta avgjørelsen om å la enkelte skilt stå tomme.

Det er flere kontraster og motsigelser å ta tak i. Til tross for at Linnéa lider av anoreksi, velger hun å søke på stilling hos en baker (121). Hun avstår fra mat, men ønsker likevel å omgi seg med diverse bakster. Dette er en hendelse vi ikke forventer å finne i *Evig søndag*. Spørsmålet vi kan stille er: hvorfor søker Linnéa på en jobb i et bakeri? Dette åpner for at elevene kan drøfte seg frem til forskjellige svar. Et svar kan for eksempel være at hun ønsker å skade seg selv, slik hun gjør når hun alltid velger å møte for tidlig, enda det er det verste hun vet med å leve. Dette er imidlertid et tolkningsspørsmål som åpner for at elevene kan finne flere ulike svar på spørsmålet.

Linnéa har ikke mange «aha-øyeblikk» ettersom hun kan sies å være en statisk person. Hun er syk i romanens begynnelse, og hun er syk i romanens slutt. «Aha-øyeblikkene» som oppstår i romanen er ofte i sammenheng med at Linnéa er bedre, men ønsker å bli syk igjen. Et eksempel skildres slik: «Jeg oppdager at jeg helt ut av det blå sto alene og smilte på kjøkkenet mens jeg skar agurk.» (106). Linnéa tenker videre at det bare er lykkelige mennesker som smiler uten grunn, og dette bekymrer henne. I spørsmålet om hvordan dette vil forandre noe, kan elevene drøfte om hun kanskje er i en av sine bedre perioder, og at hun vil gjøre seg syk igjen. Denne vurderingen kan tas ettersom hun bekymrer seg over tanken på at hun kan være lykkelig.

Et vanskelig spørsmål Linnéa stiller seg, er hva tiden egentlig skal handle om? For henne handler den bare om når hun skal spise, og den kan ikke handle om familie og venner, ettersom hun sjelden møter andre (21). Spørsmålet kan få oss til å lure på hvorfor det er blitt slik? Hvorfor kan hun ikke møte andre, og hvorfor må tiden dreie seg om måltider?

Psykiateren Finn representerer den kloke. Det er han som gir Linnéa råd og forsøker å hjelpe henne bort fra den skadelige situasjonen hun befinner seg i. Når elevene skal diskutere spørsmålet om hva slags livsvisdom Finn gir Linnéa, er det flere faktorer de kan drøfte. Finn gir henne innsikt i at det er greit å be om hjelp, og han forsøker å hjelpe henne ut av sykdommen. Dette kan gi Linnéa forståelse om egen tilstand, og hjelpe henne til å ønske seg frisk. Linnéa sier også flere ganger at hun vet at Finn vil gjøre henne frisk en dag (192).

Det er flere hendelser og ord som gjentas i romanen, og disse kan kategoriseres under skiltet «igjen og igjen». Et eksempel er ordet «søndag», som også ofte presenteres i en iterativ form, blant annet i bokens tittel *Evig søndag*. Analepsen der hun tenker tilbake på tvangsinnleggelsen nevnes også flere ganger. I spørsmålet om hvorfor ordet «søndag» gjentas, kan elevene vurdere dette ut ifra hvordan Linnéa fremstiller søndager. Hun sier hun misliker søndager, og gjentakelsen av søndag kan være for å vise at det føles som at hun sitter fast i en evigvarende søndag. Elevene kan drøfte hvorfor hun har brukt det litterære virkemidlet iterativ, og hvilken funksjon det har.

Linnéa har mange analepser som viser til barndom og ungdomstid, og disse kan knyttes til hukommelsesøyeblikk. Årsaken til hvorfor Linnéa velger å fortelle om de utvalgte analepsene kan variere, så elevene har mange ulike begrunnelser de må vurdere. En analepse i sammenheng med barndommen til Linnéa, kan vurderes ut ifra hennes ønske om gå tilbake til tiden før sykdommen

Nærlesning kan være en nyttig øvelse på alle nivå i skolen, og slike skilt kan være et godt utgangspunkt for nærlesningen. Elevene lærer seg å studere en tekst på mikronivå, og de vil få øvelse i å finne og kjenne igjen de ulike virkemidlene i en tekst. Nærlesning kan altså være en god metode for elever å bli kjent med en tekst, og samtidig bli kjent med litterære virkemidler som driver teksten. *Evig søndag* er en bok som nærlesning kan fungere godt på. Boken er kort og lettlest, og læreren kan lett benytte seg av en større del som skal være objektet for nærlesningen. Ettersom det er lite handlingsprogresjon i romanen, er det også lett å finne ulike utdrag til nærlesning, uten at utdraget vil fremstå som fragmentert.

Ved å bruke *Evig søndag* er det flere ting en lærer burde tenke over. Romanen er en ressurs ved at den gir innsikt i hvordan det er å ha en spiseforstyrrelse. Den kan også bidra til utvikling av empati blant elevene, og få dem til å innse hvor uheldig kommentarer rettet mot ens utseende kan være. Det er likevel viktig å kjenne klassen godt før man benytter *Evig søndag* i undervisningen, og passe på at tolkningen av romanen ikke blir feil. Man kan risikere at elever tolker romanen feil, og i verste fall begynne å idealisere kroppsfasongen romanens Linnéa idealiserer. Det kan også være lurt å forberede elevene på hva boken handler om, slik at temaet ikke vil komme sjokkerende på elever. I tillegg er det lurt å forberede elevene på hva de skal se etter i romanen. Det kan være vanskelig for elevene å oppfatte språkets funksjon, hvis læreren ikke forbereder elevene på dette.

Elevene kan også benytte seg av aktantmodellen i en analyse av romanen. De kan forsøke å analysere seg frem til funksjonen til de ulike rollene. Enkelte roller, som subjekt, mottaker, giver og hjelper, er enkle å ta utgangspunkt i. Elevene kan ha større utfordringer i analyse av motstander, ettersom det ikke finnes noen konkrete motstandere. Her kan det være nyttig å la elevene drøfte i grupper, og eventuelt ha en oppsummering i fellesskap der læreren kan bistå i drøftingen. I oppgavens analysedel har jeg vist at modellen er anvendelig på romanen. Ved bruk av aktantmodellen kan elevene bli kjent med en analysemodell de forholdsvis lett kan bruke på flere tekster eller utdrag. Modellen gir konkrete retningslinjer for hvordan analysen skal gjennomføres.

4.4 Oppsummering av den didaktiske delen.

I den didaktiske delen har jeg vurdert om litteratur som *Evig søndag* kan benyttes i norskundervisningen på ungdomsskolen og den videregående skolen. Det er stor åpenhet i kompetansemålene som kom med LK06. Lærerne kan selv velge hvilken litteratur de ønsker å undervise i, og elevene skal møte både klassisk litteratur og moderne litteratur. *Evig søndag* er en bok som kan vise til aktuelle problemstillinger i samfunnet, slik som psykisk helse.

Gjennom Stortingsmelding 28 *Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet*, skal fokuset på psykisk helse i skolen øke, og litteraturundervisningen kan være bidragende til dette. Psykisk helse tas også opp i Opplæringsloven, som blant annet sier at skolen skal sørge for et godt psykososialt miljø. *Evig søndag* kan brukes til å forsterke det psykososiale miljøet. Romanen viser til konsekvenser ved et usunt kroppssyn og konsekvenser som kan forekomme av anoreksi. Den viser også hvor skadelig bemerkninger om utseende og kropp kan være. Romanen kan brukes til å vise elevene at de ikke trenger å føle skam hvis de ønsker å snakke med noen om psykiske vansker. Linnéa i romanen har regelmessige møter med en psykiater, og det er tydelig at han hjelper henne.

I en undervisningssituasjon ved bruk av *Evig søndag* er det flere metoder som kan benyttes. I oppgaven har jeg fokusert på nærlesning ettersom det er metoden jeg selv har brukt. Romanen kan tilpasses til ulike trinn, og læreren kan velge ut utdrag som skal nærleses. Språket er tilgjengelig, og tolkninger av romanen kan gjøres på forskjellige nivå. Nærlesning er en god metode for å bli kjent med teksten på detaljnivå. Innenfor nærlesningen kan læreren be elevene om å ta utgangspunkt i strategier som «seks skilt». Seks skilt gir elevene konkrete tegn de kan se etter i teksten. Elevene kan også bruke aktantmodellen som utgangspunkt for nærlesning og analyse. Som jeg har vist i oppgavens analysekapittel, kan aktantmodellen

benyttes i en analyse av *Evig søndag*. Karakterene, foruten Linnéa, fremstår som endimensjonale, og kan derfor plasseres i aktantmodellens ulike roller. Ved bruk av aktantmodellen kan elevene diskutere seg frem til ulike svar, blant annet om hvem som er Linnéas hjelpere og motstandere. Elevene kan ved dette også oppdage at slike modeller har overføringsverdi, og at de kan brukes på andre tekster.

Generelt har jeg konkludert med at *Evig søndag* er en bok som det kan være mange fordeler ved å bruke i litteraturundervisningen. Den har mange trekk som elevene kan diskutere, i tillegg til at den kan være en tankevekker for elevene. Den kan stryke elevenes evne til å føle empati, og gi elevene innsikt i hva kroppspresset og kroppslige kommentarer kan resultere i.

5. Oppsummering og avslutning

Evig søndag er en aktuell og viktig roman som tematiserer psykiske lidelser i form av spiseforstyrrelse og depresjon. I denne avslutningen vil jeg oppsummere hovedfunnene mine i forbindelse med problemstillingen «En analyse av Linnéa Myhres roman *Evig søndag* med hovedfokus på relasjonene som opptrer i romanen.».

Evig søndag kan på mange måter kan fremstå som en protest mot samfunnets forventninger til individet og fokus på den idealiserte kroppsfasongen. I romanen beskriver Myhre hvordan en med anoreksi tenker og føler. Sykdommen skildres både gjennom handlingen i boken, men også gjennom språket. Språket er flatt, og det kan være et forsøk på å vise den manglende energien og manglende livsgnisten en anorektiker føler. Romanens forteller, Linnéa, skildrer ved flere tilfeller hvor tomt livet hennes føles. Hun er ensom og ønsker å begå selvmord. Tomheten Linnéa føler blir gjenspeilet i romanens språk. Dette passer også med romanens metaperspektiv, ettersom at språket er fortellerens språk. Hun gjenspeiler sin egen situasjon gjennom språket hun bruker.

Linnéa fokuserer mye på mat og tid, og dette utgjør de sentrale motivene i romanen. Det er maten og tiden som gjør at hun isolerer seg, og fremprovoserer ensomheten. Dette er det sentrale temaet jeg har tatt for meg. Linnéa påpeker flere ganger at hun er ensom, og dette er tydelig et problem for henne. Linnéa benytter seg av ulike skriveaktiviteter, blant annet gjennom blogging og metaperspektivet i romanen. Dette kan være handlinger hun tar for å dempe ensomheten. Hun skaper en kommunikativ funksjon ved å bruke internett. Gjennom ensomheten blir det relasjonelle aspektet i romanen sentralt. Vi leser om få mennesker hun knytter seg til. Den relasjonen som innleder handlingen for romanen, er relasjonen til psykiateren Finn. Møtene med han danner en ramme for romanen. Gjennom analysen har jeg vist at Finn fremstår som hjelper, motstander og giver. Alle rollene hans er positive roller, og han er kun motstander mot den delen av Linnéa som ønsker å forbli syk. Linnéa har en ambivalent relasjon til Finn. Han er hennes psykiater, og hun blir raskt avhengig av han. Hun tenker mye på han, og ønsker ofte å snakke med han. I romanen betror hun seg til få andre enn Finn, det er med han hun kan snakke om vanskelighetene hun opplever. Hun vet at han vil gjøre henne frisk en dag, og dette er noe hun frykter. Forholdet mellom dem er basert på et asymmetrisk lege-pasientforhold. Hun beundrer han, og gir han en slags gudommelig funksjon i den tro at han aldri kan ta feil. Linnéa blir uselvstendig, og gir Finn mye kontroll over henne. Forholdet mellom henne og Finn har likevel en progressiv funksjon på Linnéa.

Etter at hun møter han, leser vi om flere gode perioder for Linnéa, til tross for at hun får tilbakefall. Finn fører henne mot fremtiden, og han ønsker å føre henne igjennom og ut av sykdommen.

Moren til Linnéa har mange av de samme funksjonene som Finn, men opptrer også som en slags motsetning. Moren fremstår som en hjelper og motstander, men rollene hennes er også positive. Moren er den personen som Linnéa står nærmest, og Linnéa er avhengig av morens eksistens for å overleve. I motsetning til Finn, har moren en regressiv funksjon på Linnéa. Hun ønsker også at Linnéa skal bli frisk, men vil heller ta henne med tilbake til tiden før sykdommen, enn å føre henne igjennom sykdommen. Dette ser vi ved den barnlige undertonen i forholdet mellom Linnéa og moren. Det barnlige språket de fører, og flere av aktivitetene de gjør er knyttet til barndommen, blant annet å arrangere en barnebursdag for hunden. Linnéa betror seg ikke til moren etter at hun møter Finn, og dette kan være for å bevare det barnlige i forholdet deres. Linnéa får en uselvstendig rolle sammen med moren. Hun blir på mange måter det lille barnet som trenger morens beskyttelse.

Denne regressive funksjonen møter vi igjen i relasjonen Linnéa har til de utvalgte gjenstandene jeg har diskutert i oppgaven. Alle gjenstandene er knyttet til barndommen for Linnéas aldersgruppe, og flere av gjenstandene er noe hun innrømmer å ha hatt som barn. Gjenstandene blir en slags innrømmelse fra Linnéa om at hun ønsker seg tilbake til barndommen, ettersom det var da hun var lykkelig. Enkelte av gjenstandene kan også være knyttet til sosialisering. Når hun bestiller seg en furby, omtaler hun seg selv og den gjennom et vi. Leketøyet krever omsorg, og ved å ivareta den må Linnéa fylle en omsorgsrolle. Dette kan være med på å dekke til ensomheten hun ofte beskriver.

Generelt kan en si at de ulike relasjonene opptrer forskjellig i forhold til hverandre. De fremtrer med likheter og forskjeller, men kan likevel sies å utfylle hverandre. Alle relasjonene utfyller hjelperrollen for Linnéa, og gir henne støtten hun trenger. Den eneste som ikke fremstår som en hjelper, er Linnéa selv. Hun blir sin største motstander siden hun ikke ønsker å bli frisk. For at Linnéa skal bli bedre, må hun nok kunne begynne å bruke seg selv som hjelper i stedet for motstander, slik at motstanderdelen i henne ikke vil fremprovosere nye tilbakefall. Til tross for at Linnéa er syk i romanens avslutning, kan det se ut til at hun har et håp for fremtiden. Det fremstår som at hun har innsett at hun ikke kan klare kampen mot sykdommen alene, og hun gir sykdommen styrke ved å isolere seg. Den siste setningen i romanen beskriver at moren er kommet for å ta henne med til Molde. Romanen blir på denne

måten fylt med håp. Linnéa drar hjem med moren, og det er tydelig at tiden med isolering er over. I avslutningen virker det som at det relasjonelle for Linnéa blir enda viktigere, noe som gir et håp for framtiden, og et håp om at moren kan gi Linnéa styrken til å bli frisk.

Referanser

- Andersen, Per Thomas (2011) [2001] *Norsk litteraturhistorie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, Per T. (2012) Fortellerkunstens elementer. I: Andersen, Per T, Mose, Gitte og Nordheim, Thorstein. *Litterær analyse. En innføring*. Falun: Pax, 27-57.
- Aaslestad, Petter (1999) *Narratologi – en innføring i anvendt fortellerteori*. Oslo, Cappelen akademisk forlag.
- Bernhardsson, Katarina (2010) *Litterära besvär*. Polen: Ellerströms
- Berseth Nilsen, K., Romøren, R., Seip Tønnessen, E., Wiland, S. (1998) [1994]: *Veier til teksten*. Gjøvik, Landslaget for norskundervisning og Cappelen Akademisk Forlag AS
- Bondevik, Hilde., Stene-Johansen, Knut. (2011): *Sykdom som litteratur*. Unipøb
- Brannfjell, Julie E. og Weseth, Karl R. (2013) Sykdommen er ens identitet. *Minervanett* [Internett], 29. januar. Tilgjengelig fra: <<http://www.minervanett.no/sykdommen-er-ens-identitet/>> [Lest 15. januar 2016].
- Claudi, Mads (2013) *Litteraturteori*. Bergen: Fagbokforlaget
- Eder, Jens, Jannidis, Fotis, Schneider, Ralf (2010) *Fictional worlds: Understanding Imaginary beings in literature, film and other media*. New York: De Gruyter.
- Egeland, Marianne (2000) *Hvem bestemmer over livet? Biografien som historisk og litterær genre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eriksen, Daniel (2014) Jeg må snart skrive om noen andre. *NRK* [Internett], 23. oktober. Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/kultur/linnea-myhre_-_jeg-ma-snart-skrive-om-noen-andre-1.12002899> [Lest 9. Desember 2015]
- Falkum, Erik (1998) Forstå og forklare. *Tidsskrift for den norske legeforening* [Internett] Tilgjengelig fra <<http://tidsskriftet.no/legacy/199830/leder3.html>> Lest [25/02-16].
- Fjørtoft, Henning (2013) Nærlesning på ungdomstrinnet, *Norsklæreren*, 36 (4), s 18-24
- Fjørtoft, Henning (2014) *Norskdidaktikk*. Bergen, Fagbokforlaget
- Frank, Arthur (2013) [1995] *The wounded storyteller*. Chicago: University of Chicago press.
- Gaasland, Rolf (2009) [1999] *Fortellerens hemmeligheter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjestad, Robert H (2009) Netthets er et stort demokratisk problem. *Aftenposten* [Internett] 25.Juni. Tilgjengelig fra: <<http://www.aftenposten.no/kultur/--Netthets-er-et-stort-demokratisk-problem-7617182.html>> [Lest 21.02-2016]
- Hansen, Camilla B. (2012) Moldes lille datter. *Dagbladet* [Internett], 3. august. Tilgjengelig fra:

- http://www.dagbladet.no/2012/08/03/magasinet/pa_tomannshand/linnea_myhre/22802266/> [Lest 3. Desember 2015].
- Haarder, Jon H., (2014): *Performativ biografisme – en hovedstrømning i det senmodernes skandinaviske litteratur*. Gyldendal.
- Henriksen, Arve (2011) Ble årets blogger. *Aftenposten* [Internett] 9. februar. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/kultur/Ble-arets-blogger-5110065.html>> [Lest 1. Januar 2016].
- Holmlund, Jan Thomas (2009) Har skrevet seksbinds roman om eget liv. *Dagbladet* [Internett], 27. august. Tilgjengelig fra: http://www.dagbladet.no/2009/08/27/kultur/litteratur/karl_ove_knausgard/bokhosten_2009/7828935/> [Lest 3. desember 2015]
- Hverven, Tom E (2002) 9. De Man og forholdet til nykritikk. *NRK* [Internett], 16. april. Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/nyheter/kultur/lesekunst/teorier/1771022.html>> [Lest 15. januar 2016]
- Håstein, Hallvard og Werner, Sidsel (2014) Tilpasset opplæring i fellesskapets skole. I: Bunting, Mette: *Tilpasset opplæring*. Cappelen Damm Akademisk, s 19-55.
- Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet (KUF) (1996). *Læreplanverket for 10-årige grunnskolen*. Oslo, Nasjonalt læremiddelsenter.
- Knapstad, Miriam L (2014). Linnéa Myhre: «Det går til helvete. Vi kommer til å flere psykologer, i hvert fall» *Aftenposten* [Internett], 25. Oktober. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/kultur/Linna-Myhre-Det-gar-til-helvete-Vi-kommer-til-a-treng-flere-psykologer-i-hvert-fall-7758818.html>> [Lest 4. april 2016].
- Korbøl, Ola E. (2014): *Spiseforstyrrelser i videregående skole*. [Bacheloroppgave]. Høgskolen i Hedemark.
- Larsen, Dag E. U. (2015) Skviset ut av lærerplanen. *Klassekampen*. [Internett], 18. desember. Tilgjengelig fra <http://web.retriever-info.com/services/archive/displayPDF?documentId=05501020151217264779&serviceId=2>> [Lest 15. mars 2016].
- Larsen, Dag E. U. og Olsson, Christopher (2015) Ser tegn til forfall. *Klassekampen*. [Internett], 23. desember. Tilgjengelig fra: <http://www.klassekampen.no/article/20151223/ARTICLE/151229986>> [Lest 9. mars 2016].
- Lejeune, Philippe (1989): *On Autobiography*. Minneapolis, University of Minnesota Press.
- Lepore, Stephen J. og Smyth, Josuha M. (2002): *The Writing Cure: How Expressive Writing*

- Promotes Health and Emotional Well-Being*. Washington, DC: American Psychological Association.
- LK06a (2013) Læreplan i norsk. NOR1-05: Formål. Tilgjengelig fra: <http://www.udir.no/kl06/nor1-05/Hele/Formaal/>
- LK06b (2013) Læreplan i norsk. NOR1-05: Kompetansemål – kompetansemål etter 10. trinn. Tilgjengelig fra: < <http://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Kompetansemaal?arst=98844765&kmsn=-1974299133> > [Lest 14. oktober 2015]
- LK06c (2013) Læreplan i norsk. NOR1-05: Kompetansemål – kompetansemål etter VG1. Tilgjengelig fra: < <http://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Kompetansemaal?arst=1858830316&kmsn=-2089340600> > [Lest 14. oktober 2015]
- Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. Opplæringsloven. 20. Desember 2002. §9a-3 om det psykososiale miljøet.
- Melberg, Arne (2007) *Selskrevet – om selvframstilling i litteraturen*. Oslo: Spartacus forlag
- Myhre, Linnéa (2012) Endelig. *Alt du vet er feil* [Internett], 24. mai. Tilgjengelig fra: <http://www.linniie.com/?p=1365>. [Lest 19. oktober 2015]
- Myhre, Linnéa (2015) [2012] *Evig søndag*. 2. utg. Oslo: Tiden norsk forlag.
- Myhre, Linnéa (2016) Å ikke skrive. *Alt du vet er feil* [Internett], 26. mars. Tilgjengelig fra: <http://www.linniie.com/?p=1680> [Lest 03. mai 2016]
- Norheim, Marta (2012) Sterk tilstandsrapport. *NRK* [Internett], 16. august. Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/kultur/bok/evig-sondag-1.8283725> [Lest 23. oktober 2015].
- NRK (2014) *Linnéa, ung blogger*. [Internett], 2. desember. Tilgjengelig fra: http://www.nrk.no/video/PS*96942 [Lest 15. desember 2015]
- Pahl, Ray (2001) Society, community, well-being. I: Evans, Martyn og Finlay, Ilora G. *Medical humanities*. London: BMJ Books, s. 23-35.
- Pennebaker, Jams W. (1997) Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological Science*, [Internett] 8, (3) Mai, 162-166. Tilgjengelig fra <http://pss.sagepub.com/content/8/3/162.full.pdf+html> [Lest 3. april 2016].
- Ransom, John C. (1979) [1941] *The New Criticism*. Connecticut, Greenwood press, publishers.
- Reinshorn, Kjersti H. (2015): «Jeg er ganske sikker på at hun er meg» *Om selvkonstruksjon i tekster av Linnéa Myhre*. [Masteroppgave], Universitetet i Stavanger.
- Riise, Ivar L. (2012) Linnéa får Tabuprisen 2012. *NRK* [Internett], 3. desember. Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/mr/linnea-far-tabuprisen-2012-1.9231050> [Lest 5. mai 2016]
- Roe, Astrid (2013) [2008] *Lesedidaktikk – etter den første leseopplæringen*.

- Oslo, Universitetsforlaget.
- Rustad, Hans Kristian (2012) *Digital litteratur. En innføring*. Cappelen damm AS.
- Nesby, Linda og Salamonsen, Anita (2014) Kan pasienttekster ha medisinsk relevans? *Tidsskrift for den norske legeförening*. DOI: 10.4045/tidsskr.14.0218
- Schei, Edvin (2010) *Makt i lege-pasientforholdet*. [Internett] Rapport 57. Oslo: UIO: Det samfunnsvitenskapelige fakultetet. Tilgjengelig fra: <http://www.sv.uio.no/mutr/publikasjoner/rapporter/rapp2003/rapp2003/rapport57/index-MAKT-4.html>> [Lest 24/02-16].
- Skårderud, Finn (1994) *Nervøse spiseforstyrrelser*. Tøyen: Universitetsforlaget
- Skårderud, Finn (2000) *Sultekunstnere*. Oslo: Aschehoug & co
- Skårderud, F., Rosenvinge, J., og Götetam, K. (2004). Spiseforstyrrelser – en oversikt. *Tidsskrift for den norske legeförening*. [Internett] (15), s 1938-1941. Tilgjengelig fra <http://tidsskriftet.no/pdf/pdf2004/1938-42.pdf>> [Lest 27.mars 2016].
- Skårderud, Finn, Haugsgjerd, Svein, Stänicke, Erik (2010) *Psykiatriboken*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Smith, Bradley (2012) The ‘pet effect’: Health related aspects of companion animal ownership. *Australian Family Physician* [Internett], 41,6, s 439-442. Tilgjengelig fra: <http://search.proquest.com/docview/1021131076/fulltextPDF/84C5EE19DFB8437C/PQ/1?accountid=17260>> [Lest 6. april 2016].
- Stene-Johansen, Knut (2010) [1978] Innledende essay. I: Sontag, Susan. *Sykdom som metafor*. Bokklubben
- St.mld. nr. 28 (2015-2016). *Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet*.
- Sontag, Susan (2010) [1978] *Sykdom som metafor*. Bokklubben.
- Vinje, Eilev. (1998) [1993] *Tekst og tolking*. Gjøvik, Ad Notam Gyldendal
- Walgermo, Alf K., (2015) Norskfaget er ikkje som før. *Vårt land* [Internett], 18. desember. Tilgjengelig fra <http://www.vl.no/meninger/kommentar/norskfaget-er-ikkje-som-f%C3%B8r-1.658477>> [Lest 19. april 2016]
- Wallace, Claire (2011) Ray Pahl obituary. *The guardian* [Internett], 26. juli. Tilgjengelig fra: <http://www.theguardian.com/theguardian/2011/jul/26/ray-pahl-obituary>> [Lest 14. januar 2016].
- Wicklund, Beret (2009) [1999] Leselyst og leseutvikling. I: Smidt, Jon. *Norskdidaktikk – ei grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s 272-278
- Wimsatt, William K. og Beardsley, Monroe C. (1970) [1954] The intentional fallacy.

I: Wimsatt, William K. *The Verbal Icon*. London: University paperbacks, s. 3-18.

Young, Michael (2000). Peter Willmott. *The guardian* [Internett], 19. april. Tilgjengelig fra:
<<http://www.theguardian.com/news/2000/apr/19/guardianobituaries>> [Lest 20. januar 2016].